150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

01115 9 770353 802002

VREME

7. jun 2012. broj 1118

Statut privatnih izvršitelja

Ceh građanina pokornog

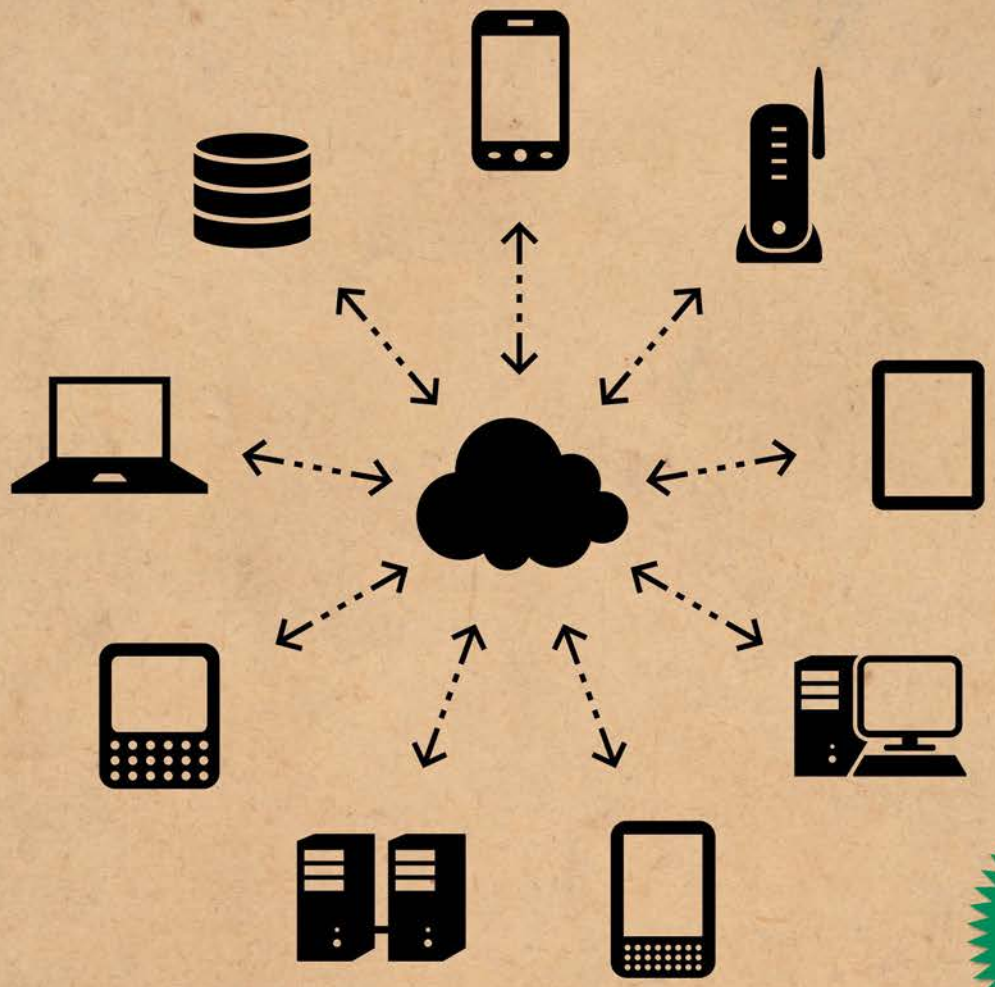
PODELE U GRAĐANSKOJ SRBIJI

BORIS TADIĆ I KLUB NEODGOVORNIH INTELEKTUALACA

Godišnjica Kumanovskog sporazuma ▸ **Lažne mete, pravi rat**

EUnet Cloud Hosting

Najisplativija investicija za vaše poslovanje

Već od **1194 din mesečno!**

Od sada Wordpress, Joomla & Drupal Cloud serveri

Garantovana dostupnost od 99,99%
Kontrolni panel za potpunu kontrolu resursa
Niži troškovi poslovanja - plaćate samo ono što koristite
24/7 Tehnička podrška
Hostovano u profesionalnim Data centrima
Automatska aktivacija - samo par klikova do vaseg Cloud web servera

Poručite odmah na my.eunethosting.com/cloud

EUnet
011 330 56 05
www.eunethosting.com

VREME
BROJ 1118
7. jun 2012.

04 Međuvreme

08 Ko su novi stanari Andrićevog venca:
Da ostane sve u familiji

12 Intelektualci i politika: Druga Srbija i Boris Tadić

18 Reagovanja: Istina bez iluzija

20 Makiš: Centralna proslava Dana policije

23 Završeno preispitivanje "otpuštenih" sudija:
Tužni dani za pravosuđe

24 Lokalna vlast: Lov na odbornika

26 Start privatnih izvršitelja: Ceh građanina pokornog

30 Briga o duševno bolesnim: Na margini sistema

30 In memoriam: Radovan Bigović

32 Trinaest godina od Kumanovskog sporazuma:
Lažne mete, pravi rat

38 Nuspojave: Crvene linije i ritualno ljubljenje

39 Dodatak Vreme uspeha

48 Ljudi i vreme

KULTURA

50 57. Sterijino pozorje:
Nagrade, ljutnje i drugi zapleti

53 Film: Bel ami

54 Izložba: U Tikalovoj crkvi, pred Tikalovom ikonom

57 Reč o delu

59 TV Manijak: Ko preživi pričaće

SVET

60 Egipat: Čekajući raisa

64 SAD: Ti slatki mehurići

MOZAIK

66 Roditeljstvo: Kome treba savršena majka

71 Brak: motorno vozilo

72 Dunavska strategija:
Pogled u Evropu sa Golubačke tvrđave

74 Reagovanje:
O naučnoj krtici i ideološkom kukumavčenju

76 Strip: Tolentino

78 Vreme uživanja: Osmeh

Ministar Ivica sve pozdravi sa svoj završni pozdrav, dade diskretan aplauz Patrijarhu, krenu na tribinu, tribina se diže na noge, pope se na najviše mesto, sede između Cvetkovića, koji je mirno sedeo u ćošku, i Najstarijeg Zaharija.
Piše: Dragan Todorović

Možda će se ovogodišnje pozorje više pamtiti po nekima od nenagrađenih nego po nekima od nagrađenih, ali ono jeste i dalje reprezentativan presek teatarskog ovde i sada
Piše: Teofil Pančić

Kontroverzna filozofija odgajanja dece poznata kao "povezujuće roditeljstvo" našla se prethodnih nedelja u žiži svetske javnosti. Širok i fluidan pokret, sa potencijalom da zauvek promeni pogled na odnos roditelj–dete, stekao je veliki broj pristalica, ali i ogorčenih protivnika
Piše: Zrinka Badnjević

Na naslovnoj strani: **Vesna Pešić i Boris Tadić**
Foto: **Božidar Petrović**

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić *(foto@vreme.com)*, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić *(kultura@vreme.com)*, Andrej Ivanji *(svet@vreme.com)*, Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić *(medjuvreme@vreme.com)*, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Teofil Pančić, Ana Radić (vreme uspeha), Saša Rakezić *(strip@vreme.com)*, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić *(arhiva@vreme.com)*
Jelena Mrđa *(foto@vreme.com)*

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija Halupka, Stanica Milošević; **lektori:** Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

Kraljica majka i princ na proslavi dijamantskog jubileja
foto: Dejvid Parker / Reuters

7/6/12 - 13/6/12

prognoza vremena

06/06/12
http://www.meteos.rs

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	14 27	18 31	21 33	20 28	16 26	17 30	19 31
Vojvodina	12 27	16 30	19 32	19 27	14 25	15 29	17 30
centralna i južna Srbija	11 28	15 32	18 34	19 30	15 28	14 31	17 32

U većini dana nepovoljna biometeorološka situacija usloviće povremene tegobe kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Najčešće će se javljati glavobolja, reumatski bolovi i nervoza. Nešto povoljnije vreme samo u četvrtak i ponedeljak. U vrućim danima je neophodni izbegavanje aktivnosti na otvorenom za osetljive osobe i adekvatna zaštita od sunca.

broj nedelje

3 miliona

Više od tri miliona komada ilegalnog oružja trenutno se nalazi u Srbiji, što znači da su na svaki registrovan pištolj bar tri nelegalna.

ZDRAVSTVO

Potraga za Milovanom

Prošlog vikenda nekoliko dnevnih listova u Srbiji prenelo je pisanje njujorškog lista "Internešenal herald tribjun" o trgovini organima. Osim što navodi nove tačke ilegalne trgovine organima na Balkanu, mapirajući Srbiju kao novo crno tržište, njujorški dnevnik prenosi i iskustva ljudi koji su, zbog nemaštine, odlučili na prodaju bubrega, ali i priču čoveka "iz jednog malog mesta na jugu Srbije" koji se predstavio kao Milovan. Milovan je, kako prenosi list, dao bubreg jednom bogatom lokalnom političaru, da bi ga on zauzvrat zaposlio u svojoj firmi. Prema navodima lista, transplantacija bubrega je obavljena u jednoj državnoj bolnici u Beogradu, gde su se njih dvojica pojavila sa lažnim dokumentima.

Istoga dana vest je demantovalo Ministarstvo zdravlja, ali i stručnjaci koji se bave transplantacijom organa u Srbiji.

Prema rečima direktorke Uprave za biomedicinu Danice Mihajlović, Ministarstvo zdravlja i drugi nadležni organi u Srbiji nemaju informacije ni o jednom slučaju preprodaje organa za transplantaciju, niti da je bilo krivičnih prijava za ta dela.

Povodom vesti objavljene u "Internešenel herald tribjunu", Mihajlovićeva je rekla da Zakon o transplantaciji u Srbiji sprečava trgovinu i preprodaju organa i da su njime definisana stroga načela i principi, kao i da je usvojen evropski standard za transplantaciju organa. Ona je ukazala da transplantacija podrazumeva pripremu živih davalaca organa kao i onih koji treba da ih prime.

U postupku transplantacije učestvuje veliki broj ljudi, odnosno zdravstvenih profesionalaca koji su u obavezi da ukoliko posumnjaju da može doći do preprodaje ili trgovine, to odmah i prijave nadležnim organima, istakla je Mihajlovićeva. Prema njenim rečima, Zakon zabranjuje prodaju organa u svrhu transplantacije i lečenja, kao i oglašavanje ponuda za prodaju organa. Direktorka Uprave za biomedicinu je ukazala da je za takva krivična dela zaprećena zatvorska kazna do 10 godina.

Ona je podsetila da je od početka ove godine u Srbiji obavljeno 17 kadaveričnih transplantacija (od mrtvog davaoca), a 19 od živih donora. Prošle godine bilo je 17 kadaveričnih transplantacija, a 31 od živih donora, navela je ona.

"Svi slučajevi koji su pomenuti u medijima već su predmet istrage nadležnih organa i moramo jasno izaći sa podacima o čemu se ovde radi", zaključila je Mihajlović.

Dok ne saznamo istinu, ostaje nam da se nadamo da će profesionalizam prevladati nad senzacijom. Ovakva vest sigurno dobro prodaje novine, ali nanosi nemerljivu štetu svima onima koji se nalaze na listi za transplantaciju, jer utiče da se pokolebaju potencijalni potpisnici donorskih kartica koji bi nakon moždane smrti zaveštali svoje organe.

J. LAZIĆ

Epitimija

Ne priča čaršija kao nekad o tome ko je pozvan u audijenciju, već ko učestvuje u koalicionim pregovorima. O svima se govori da bi mogli, na ovaj ili onaj način, da se odreknu svojih programskih načela, inače neostvarivih i malo kome razumljivih, i da zarad nacionalnog spasa i progresa uđu u vladu. Njegovo ime preskaču.

Rešili da ga odluče, odvoje od sebe i od kese, pošto se tri puta od njih odelio, pljuvao u izvor iz koga je vodu pio, za srce ih ujedao, a kad im je najviše trebala njegova podrška, lizao sladoled. Zato su mu, kako neko reče u šali u kojoj ima zbilje, odredili da izdrži *epitimiju*. To je grčki izraz u crkvenoj upotrebi i označava ono kad sveštenik nekome zbog kakvog sagrešenja odredi da izdrži post.

Crkveno tumačenje: "*Epitimija* se najčešće odnosi na zabranu pričešća na određeno vreme, što je odlučivanje od suštinske zajednice sa Hristom. Ona nije klasična kazna, iako je njeno dejstvo bolno, već vrsta blagodatnog leka za onoga koji je počinio veći moralni ili duhovni prestup (ili prestupe) Božjih zapovesti. Budući da dejstvo tog prestupa na čoveka može delovati čak i razarajuće, zbog osećaja osvešćene ili neosvešćene krivice, *epitimija* daje čoveku mogućnost da se istinski pokaje, ispovedi, moli, zavapi za milošću i ljubavlju Božjom i povratkom u spasonosnu zajednicu sa Njim, kao i da čini dobra dela kojima će iskupljivati taj prestup i zaceljivati svoje rane prouzrokovane njime. *Epitimijom* se pokajnik štiti od duhovnog zla i ponavljanja greha...

Epitimije se ne treba plašiti... Kad god se čovek iskreno pokaje i nepokolebljivo nastoji da se vrati Bogu, On ga dočekuje raširenih ruku, baš kao u jevanđelskoj priči o pokajanom bludnom sinu."

Međutim, u atmosferi pregovora o vladi, u kojoj razni tribuni viču "Brže, šta čekate, izgoresmo", svi se o vladi izjasnili i revidirali, samo se on, koji je oglašen triput verolomnim, ne da: ćuti i jordami se, drži se gordo i preko posrednika poručuje: "Nisam ja ničiji privezak." Ko veli, neka ih, praviće me od blata, kad se uskomešaju rogovi u toj njihovoj vreći.

Kako bi napisao Meša Selimović: "Mjeseci su prolazili, a on sjedio, čamio, niko ga nije pozivao."

Dobro, de, nisu prošli meseci. Samo nedelja, dve.

I, ko je rekao da se ova alegorija odnosi na Mlađana Dinkića?

MILAN MILOŠEVIĆ

PIŠE: ZORAN STANOJEVIĆ

Beri brigu

Reklo bi se da bi Mark Cukerberg, osnivač Fejsbuka, ovih dana radije vodio pregovore o sastavljanju srpske vlade nego sopstvenu firmu. Kao da nije bilo dovoljno to što je za dve nedelje od izlaska na berzu vrednost akcija kompanije pala za četvrtinu, već je proteklog vikenda pao i sam Fejsbuk. Veliki broj korisnika širom sveta nije mogao da se uključi u subotu i nedelju iako je do tada ova društvena mreža imala status neoborive. Anonimusi su, za svaki slučaj, objavili da oni sa posrtanjem Fejsbuka nemaju nikakve veze, to jest da fejsbukovci to mogu sasvim lepo da izvedu i sami.

Potom je stigla vest da kompanija razmatra promenu svoje politike da ne dopušta prisustvo mlađih od 13 godina. Istraživanja već pokazuju da trećina dece u Americi uzrasta od 10 do 12 već koristi Fejsbuk lažući o godinama i uvođenje novih kriterijuma samo bi uredilo njihov boravak na mreži. Navodno bi to činili uz roditeljsku kontrolu, budući da su roditelji i do sada bili zadovoljni što su deca *na fejsu*, a ne na nekim drugim sajtovima. Podataka o deci u Srbiji i Fejsbuku nema.

Sada već kritike pljušte sa svih strana. Javljaju se ljudi kojima se nikako ne dopada to što ih mreža tera da lajkuju sve što bi da pogledaju, iz radoznalosti, pa im profili počinju da liče na "istoriju" surfovanja. Što nije nešto što biste izlagali javno. Drugima se ne sviđa što se njihovo ponašanje na Fejsbuku pretvara u reklamu za proizvod. Ono što su pogledali ili kupili uz asistenciju Fejsbuka objavljuje se kao njihova lična preporuku i svrstava među plaćene oglase. Od čega i mreža zarađuje, naravno.

Sve to otvara pitanje, da li vreme Fejsbuka prolazi? Da li će potonuti čim se pojavi iole zanimljiva konkurencija?

Kao, uostalom, mnogi drugi do sada.

Imamo i svež primer. Kanadska kompanija RIM, proizvođač blekberi telefona i servisa nalazi se u teškoj situaciji, a menadžment joj se osipa. Ostavke pršte na sve strane.

Blekberi je smatran neprevaziđenim komunikacionim sredstvom za poslovne ljude zbog svog odličnog servisa za poruke. Aparati su bili napredniji od konkurencije, bilo je stvar prestiža koristiti blekberi. Sve dok se nisu pojavili ekrani osetljivi na dodir, android i ajfon. Blekberi je preko noći prevaziđen, a ubila ga je nesvest da se svet komunikacija naglo promenio. Umesto da prate trendove uljuljkivali su se da su nezamenljivi i da niko ozbiljan ne koristi ajfon ili samsung kao poslovni telefon. Imali su ugovore sa vladama i globalnim kompanijama. Potcenili su aplikativni softver za mobilne telefone. A onda im se jesenas dogodio i krupan gaf. Servis je pao i korisnici nisu dobijali uredno poruke čitava tri dana. Dovoljno da mnogi shvate da postoje i drugi telefoni.

Sada se očekuje čerupanje RIM-a i svi se pitaju ko će kupiti najbolje delove kompanije (pominju se i Gugl i Fejsbuk!).

Ko bi rekao da su pre samo tri godine bili jedna od vodećih kompanija u komunikacionom svetu. Nekoliko pogrešnih poteza kasnije i sada se govori o tome da su im dani izbrojani, dok su investitori izgubili 80 odsto vrednosti akcija (sa 83 milijarde dolara na 13,6).

Ono što je najneverovatnije i najfantastičnije kod modernih tehnologija je što je samo nekoliko godina potrebno da od studentske igrarije nastane jedna od najvećih svetskih kompanija. Ali i upola manje da od svetskog giganta ne ostane baš ništa. To se zove virtuelna stvarnost.

CRNA GORA

Brat Svetozara Marovića osuđen na četiri godine zatvora

U Podgorici je u ponedeljak, 5. juna završeno suđenje optuženima u slučaju "Zavala". Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore podiglo je 22. marta prošle godine optužnicu protiv bivših budvanskih funkcionera, zbog zloupotrebe službenog položaja. Među optuženima, nalazi se i bivši potpredsednik opštine Budva, Dragan Marović, brat potpredsednika Demokratske partije socijalista (DPS) Svetozara Marovića. On je posle bivšeg predsednika Rajka Kuljače, koji je osuđen na pet godina zatvora, dobio najveću kaznu među osuđenima u trajanju od četiri godine.

Bivši čelnici budvanske opštine, osuđeni su na ukupno 30 godina i šest meseci zatvora zbog nezakonitosti u poslovanju u vezi sa izgradnjom hotelsko-turističkog kompleksa Zavala na istoimenom rtu kod Budve.

Ostali učesnici u malverzaciji sa izgradnjom Zavale su i bivši čelnik budvanskog vodovoda i aktuelni poslanik DPS-a Đorđije Pinjatić, koji je osuđen na tri godine zatvora. Kazne zatvora u trajanju od dve godine su dobili Dragan Zinić, Slobodan Đurović, Stevan Vučetić, Sreten Tomović, Novak Stanojević i Marko Kaloštro, koji su takođe učestvovali u ovom procesu.

Zbog zloupotrebe službenog položaja i ovlašćenja radi pribavljanja imovinske koristi preduzeću Zavala Invest, iza kojeg je stajala ruska firma Miraks, optuženi su opštini Budva naneli štetu od 821 hiljada evra. Dragan Sekulović Kuljača osuđen je kao "pomagač s umišljajem" na tri godine i šest meseci zatvora.

Reč je o prvostepenim presudama i optuženi će imati pravo žalbe višim sudskim instancama.

Branioci optuženih su ranije zatražili oslobađajuću presudu za njihove klijente, dok je Tužilaštvo zahtevalo da se optuženi osude prema težini krivičnog dela.

Viši sud u Podgorici je u istom predmetu osudio u odsustvu izvršnu direktorku firme Zavala invest, rusku državljanku Nataliniju Paninu zbog utaje poreza na štetu države Crne Gore, na tri godine zatvora i novčanu kaznu od 5000 evra. Ona će morati da plati kaznu u roku od 15 dana, od dana donošenja presude, a ukoliko to ne učini, biće joj uvećana zatvorska kazna.

S. Z.

lgbt SOS
(011)
3290 846
utorkom i četvrtkom 19-22h

In memoriam: Ljubiša Rajić (1947–2012)

Kod Hiperborejaca

Umro je profesor Ljubiša Rajić, koga šira javnost zna kao angažovanog i razložnog intelektualca tzv. Druge Srbije iz vremena kad je to nešto značilo.

Ono što je od toga važnije je njegova, slobodno se može reći, pionirska aktivnost na razvoju nordistike na Filološkom fakultetu u Beogradu.

Njegova autobiografija, objavljena na sajtu Filološkog fakulteta, sadrži mnogo detalja o tome kako je jedan nesuđeni elektroinženjer svojim životom i radom povezivao jezike i kulture Skandinavije i Balkana. Ljubiša Rajić je tokom školske 1964–65. godine boravio u Norveškoj u jednoj od tzv. visokih narodnih škola. Posle prve godine studija elektrotehnike u Beogradu dobio je stipendiju za usavršavanje norveškog jezika. U periodu 1968–75, sa prosečnom ocenom 9,75, okončao je studije nordijskih jezika na Institutu za nordistiku Univerziteta u Oslu.

Tokom studija nordistike radio je, između ostalog, kao nastavnik norveškog jezika u dve osnovne škole u Oslu, kao sudski tumač, prevodilac i kao pomoćni bibliotekar Instituta za nordistiku Univerziteta u Oslu. Kasnije će biti i lektor za srpskohrvatski jezik i stručno prevođenje na Institutu za slavistiku Univerziteta u Upsali u letnjem semestru.

Na Filološkom fakultetu u Beogradu za lektora za norveški jezik izabran je 1977. Na smeru Nauka o jeziku magistrirao je 1979. a doktorirao 1986. Sledio je klasičan univerzitetski uspon: biraju ga za nastavnika za norveški, zatim za švedski, pa za danski jezik, a od 1992. za vanrednog profesora za skandinavske jezike i književnosti...

Godine 1988. osnovao je Grupu za skandinavske jezike i književnosti, koju je Švedski institut 2004. proglasio za najbolju instituciju te vrste u svetu u toj godini, u konkurenciji oko 250 institucija na kojima se drži nastava švedskog jezika, književnosti i kulture. Od osnivanja skandinavistike 1977. godine do 2000. vodio je biblioteku, čitaonicu i organizovao celokupnu nabavku knjiga (godinama uglavnom preko sponzora). Većina studenata te grupe, nažalost, otišla je u inostranstvo.

Od oktobra 2001. do oktobra 2005. Ljubiša

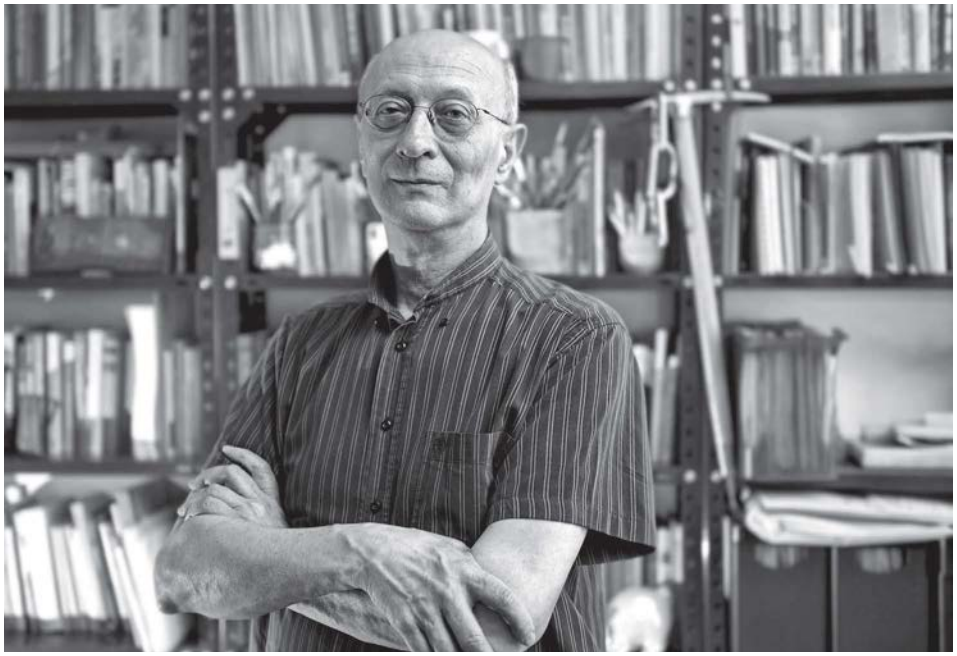

foto: A. A.

Rajić je bio profesor po pozivu na Visokoj školi u Oslu za predmet Nauka o jeziku i interkulturna komunikacija. Na Fakultetu za novinarstvo te škole držao je predavanja o novinarstvu u kriznim i ratnim područjima i o etici novinarstva, a na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Oslu – o interkulturnoj analizi književnih dela, obrazovanju učitelja u multikulturnim sredinama i balkanskim studijama. Marta 2005. godine učestvovao je kao eksterni stručnjak u oblikovanju studija balkanologije na Univerzitetu u Geteborgu.

Držao je predavanja u institutima za nordistiku, slavistiku, opštu književnost, opštu lingvistiku, istočnoevropske studije i sociologiju univerziteta u Upsali, Lundu i Geteborgu (Švedska), Oslu, Trondheimu i Tromseu (Norveška), Kopenhagenu i Roskildu (Danska), u Nacionalnoj biblioteci u Norveškoj, na seminaru za prevodioce u Visokoj narodnoj školi u Fristadu (Švedska), na univerzitetima u Ljubljani i Zagrebu.

Tokom 2001. godine bio je član komisije Ministarstva prosvete i sporta Srbije, koja je napisala nacrt Zakona o univerzitetu. Jeseni 2006. imenovan je u Radnu grupu za izradu strategije razvoja humanističkih nauka u Srbiji.

Objavio je više od 200 radova i članaka iz oblasti skandinavistike, opšte lingvistike, nauke o književnosti, interkulturne komunikacije, sociologije, politikologije, univerzitetskog obrazovanja, nauke o prevođenju.

U Norveškoj je objavio dnevnik koji je vodio za vreme bombardovanja Srbije 1999, a po njemu je u Norveškoj igrana i monodrama.

Bio je član redakcija časopisa "Scientia Yugoslavica", "Mostovi" i "Prevodilac", a od oktobra 1990. do juna 1994. i glavni urednik lista "Republika".

Bio je član više domaćih i stranih naučnih i stručnih društava (Societas Linguistica Europea, European Association for International Education, Nordic Association of Linguists, Udruženje književnih prevodilaca Srbije).

Marta 1999. godine izabran je za inostranog člana Akademije nauka Norveške.

Nosilac je Ordena Vitez Reda bele ruže (Finska) i Vitez Kraljevskog reda Severne zvezde, prve klase (Švedska) i Medalje Svetog Olafa (Norveška), za zasluge za širenje finske, odnosno švedske, odnosno norveške kulture u inostranstvu; dobitnik je nagrade Akademika za zasluge za norvešku kulturu i nauku u inostranstvu i nagrade Švedskog autorskog fonda za zasluge za švedsku književnost u inostranstvu.

M. M.

Ko su novi stanari Andrićevog venca

Da ostane sve

SA SVOJIMA: T. Nikolić u rodnoj Bajčetini

u familiji

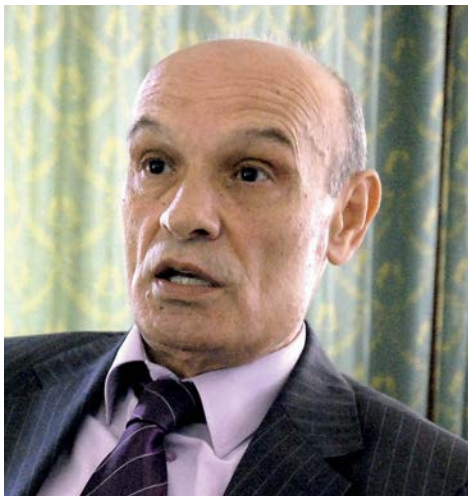

foto: Tanjug

Šta poručuje Tomislav Nikolić izborom u svoj kabinet ljudi bliskih Slobodanu Miloševiću i Miri Marković i kakav će biti njihov realan značaj u političkom životu Srbije

Otkako je pobedio Borisa Tadića 20. maja, svi oni koji i inače osporavaju kadrove SNS-a, zlurado primećuju kako Tomislav Nikolić nema dovoljno kvalitetnih ljudi ni kabinet da sastavi, a kamoli vladu. Svejedno, iznova su podgrejane priče kako je SNS privatna Tomina stranka, porodična manufaktura takoreći, svako je tu nekakav Tomin rođak, ili svojta, objašnjavaju čaršijski poznavaoci naprednjačkih prilika. Tako, kada je Nikolić počeo da formira kabinet, priča se da ga bez familije – sastaviti neće.

Veliko zanimanje za Nikolićev kabinet nije samo otud što se s posebnom pažnjom prati svaki potez dojučerašnjeg šefa naprednjaka kako je postao predsednik. Uticaj stanara Andrićevog venca na predsednikove odluke je, za Tadićevog vakta, bio deo najzanimljivijih "dvorskih priča", a njegovim najbližim saradnicima pripisivane su mitske političke moći i odgovornost za najosetljivije poteze koje je Tadić povlačio. Nije zato, nimalo neobično što su se za samo nedelju dana, po prestoničkim novinama pojavile spekulacije o četvorici mogućih kandidata za mesto šefa Nikolićevog kabineta. Pojednostavljeno, trenutno najvažnije državno pitanje je ko će biti novi Miodrag Miki Rakić (Tadićev šef kabineta i "čovek od velikog uticaja u DS-u", kako to vole da napišu mediji za koje je Miki Rakić uspeo da ostane jedna od onih intrigantnih ličnosti iz tzv. senke)? Posebno u svetlu činjenice da je šef kabineta predsednika Republike istovremeno sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost i predsednik državnog Biroa za koordinaciju tajnih službi, ukratko čovek kojem su dostupne praktično sve informacije kojima raspolaže šef države, kako je to definisano Zakonom o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije, iz decembra 2007. godine. Prosto, svako mesto blisko tajnim službama i policiji na srpskom političkom tržištu kotira se tradicionalno visoko, a u kontekstu brojnih najava još zaoštrenije borbe protiv kriminala, gde se kao u kladionicama licitira ko će od velikih tajkuna prvi biti uhapšen, mnogima se čini da je važnije ko će biti šef kabineta nego ministar policije. Jedan ugledni naprednjak za "Vreme" komentariše da je siguran da će u slučaju kohabitacije (Nikolić ►

PREDSEDNIKOVI LJUDI I KANDIDATI ZA ISTE: Miroslav Latinović, Milan Bačević, Jasmina Mitrović Marić...

predsednik, a Tadićeva vlada) sastanci Saveta za nacionalnu bezbednost biti smrtno dosadni i nezanimljivi: "Zamislite sastanak na kojem sede predsednik Nikolić, premijer Tadić, ministri odbrane, unutrašnjih poslova, pravde, načelnik Generalštaba i direktori službi bezbednosti? Ko će tu kome hteti bilo šta poverljivo da kaže?"

KO ĆE BITI ČOVEK IZ SENKE: Miroslav Latinović, Milan Bačević, Vladimir Cvijan i Aleksandar Vučić, spominjani su kao moguća Nikolićeva rešenja za šefa kabineta na Andrićevom vencu. Od te četvorice, dvojica su – šurak i prika. Tako je nastavljena ta priča da će Nikoliću najpouzdaniji saradnici biti tzv. ljudi bliski familiji.

Miroslav Latinović, inače šef Tominog kabineta u SNS-u, brat je gospođe Dragice Nikolić, prve dame Srbije, i slovi za Nikolićevog čoveka od poverenja. Vest da bi baš on mogao biti šef kabineta vrlo brzo je zamenjena informacijom RTS-a (subota, 2. jun) da će on biti "lični Nikolićev sekretar". U kratkom razgovoru za "Vreme", u ponedeljak 4. juna, Latinović reče da je "zasad, zvanično, jedino Nebojša Rodić – generalni sekretar Nikolićevog kabineta, kao i da su poznata imena nekoliko savetnika o kojima je Nikolić sam govorio u izjavi za RTS", a da su "sve ostalo – nagađanja" i da o kadrovskom rešenju za mesto šefa kabineta još nije razgovarano. Miroslav Latinović je, kako nam reče, "praktično ceo vek radio u saveznim organima, u Saveznom ministarstvu za informisanje", a pre nego što je osnovan SNS gde se posvetio poslovima formiranja stranke, bio je savetnik predsednice Opštine Zemun Gordane Pop Lazić od 2004. do 2008.

Pored šuraka Latinovića, mediji su kao Nikolićevog kandidata za šefa kabineta spomenuli i prijatelja – priku Milana Bačevića. Naime, ćerka profesora dr Bačevića, Milena, udata je za mlađeg sina Tomislava Nikolića, Branislava. Bačević je predsednik Izvršnog odbora SNS-a, inače rođen 1953. i redovni je profesor Odseka za geografiju PMF-a u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici. Bio je poslanik SRS-a u dva mandata i zamenik ministra za nauku i tehnologiju do 2000. godine. U SNS-u, kako je pisano, zadužen je za saradnju sa Rusijom i važi, kao i Latinović, za jednog od najbližih saradnika Tomislava Nikolića, praktično treći čovek SNS-a, odmah iza Aleksandra Vučića, kome je, kada je formiran SNS, poveren posao unutrašnjeg uređenja stranke i briga o finansijama. U kampanji je uz Nikolića i Vučića bio jedan od šefova centralnog izbornog štaba SNS-a. Peti je na izbornoj listi "Pokrenimo Srbiju" i u Skupštini Srbije mu je potvrđen mandat za narodnog poslanika. Međutim, Nikolić je o mogućnosti da dr Bačević bude njegov šef kabineta u izjavi za RTS kazao: "Postoje ozbiljni i odgovorni poslovi koje bi gospodin Bačević mogao da radi, a šef kabineta je nešto drugo. Mislim da ni sam nisam iskristalisao da li će šef kabineta biti funkcija na način na koji je bila do sada ili ću tu funkciju potpuno da promenim." Pojasnio je da nije od onih kojima saradnici mogu da kažu "nemojte vi time da se bavite, to ću ja", nego da će mnogo toga "preuzeti na sebe".

Da su druga dvojica spomenutih kandidata Aleksandar Vučić i Vladimir Cvijan u "tihom ratu" zbog funkcije šefa kabineta, objavio je dnevni list "Blic" u ponedeljak, 4. juna. Vladimir Cvijan je, po biografijama koje se mogu naći na internetu, bio angažovan u Tadićevom kabinetu kao sekretar Pravnog saveta predsednika Srbije, da bi posle reizbora Tadića 2008. bio izabran za njegovog savetnika a obavljao je i dužnost generalnog sekretara predsednika Republike. Kada je Cvijan prešao u SNS 2010. godine, pres služba tadašnjeg predsednika Tadića saopštila je da Cvijan i nije bio sekretar predsednika, "nego je obavljao tehničko-birokratske i pravne poslove iz domena funkcionisanja Generalnog sekretarijata". Kako je tada rekao Cvijan, ostavku je 4. marta 2010. predao lično predsedniku Borisu Tadiću "i to zbog ozbiljnih nezakonitosti i zloupotreba u reformi pravosuđa i reizboru sudija".

Ostao je upamćen po dve izjave. Prvoj, da se od 1000 neizabranih sudija, 650 učlanilo u SNS. Druga je, u stvari, bila izjava Sretena Jocića zvanog Joca Amsterdam, koju je Cvijan preneo medijima kao novi Jocićev advokat (jedan iz tima) i tada već visoki funkcioner SNS-a. Jocić je, naime, po Cvijanu poručio da je "spreman da, pošto bude pušten na slobodu, gradi novi most tamo gde vlast kaže da je potreban". Aleksandar Vučić, tadašnji zamenik predsednika SNS-a, odgovorio je da je izjava njegovog stranačkog kolege "neprimerena i neoprezna" ali i da je Jocićeva ponuda neprihvatljiva: "Ne znam kad će i da li će da izađe iz zatvora, ali ako mislite da ćemo mi biti buduća vlast, na čemu vam hvala, taj čovek mostove neće graditi." Vučić je rekao i da je advokatura Cvijanov posao i da za odbranu Joce Amsterdama Cvijan dobija honorar (TV B92, novembar 2011). Cvijan je, inače, na visokom 38. mestu liste "Pokrenimo Srbiju", i potvrđen mu je mandat u Skupštini Srbije.

Na pisanje "Blica" da Cvijan i Vučić ratuju oko funkcije šefa kabineta, jer je navodno i v.d. predsednika SNS-a zainteresovan za to mesto, Vučić, koji nam reče da je u Berlinu (utorak, 5. jun), u kratkom SMS-u demantuje: "Smešna

...Stanislava Pak, Oliver Antić i Milorad Simić

laž. Nemoguće je da to budem, pošto vodim stranku, a i poslanik sam. Uzgred, Cvijan je poslanik, takođe."

KONTROVERZNI PROFESOR I EKSPERT IZ RIK-a: Na dan zaključenja ovog broja "Vremena" (utorak, 5. jun) nije saopšteno ime novog šefa kabineta predsednika Republike i sekretara Saveta za nacionalnu bezbednost, ali su se pojavile medijske spekulacije kako će dr Oliver Antić, redovni profesor Pravnog fakulteta, najavljen kao Nikolićev savetnik za pravna pitanja, u stvari biti Nikolićeva "desna ruka" te da je to početak "menjanja" funkcije šefa kabineta o kojoj je govorio Nikolić za RTS. Po toj verziji, šef kabineta imaće samo protokolarnu funkciju. Nije samo jasno kako, kad po Zakonu o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije, šef kabineta predsednika Srbije koji je i sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost dolazi u posed ključnih bezbednosnih informacija?

Antić je inače bio dekan Pravnog fakulteta od 1998. do oktobra 2000. kada je podneo ostavku. Bio je i direktor Instituta za uporedno pravo 1997–2001. Za vreme dok je bio dekan (vreme posle donošenja Zakona o univerzitetu, tzv. Šešeljevog) otpušteni su profesori Pravnog fakulteta kritični prema tadašnjem režimu. "Tada je prvo bio otpušten profesor Vodinelić, a za njim još nas šesnaestoro. Pri tom nas je prikazivao kao neku vrstu državnih neprijatelja. Radi se o jednoj autoritarnoj ličnosti koja ima bezočan odnos prema studentima", rekla je pre neki dan profesorka dr Vesna Rakić-Vodinelić za Radio Slobodna Evropa. Antić je politički bio aktivan u Srpskoj radikalnoj stranci da bi kasnije bio i jedan od osnivača SNS-a.

Nikolićev savetnik za odbranu i bezbednost biće penzionisani policijski general Milorad Simić. Rođen je 1956. u Milićima, Republika Srpska, a završio je studije na Defektološkom fakultetu u Beogradu. Najveći deo radnog veka proveo je u MUP-u, tu je stekao čin generalmajora. Obavljao je dužnost načelnika Uprave Policije MUP-a RS i načelnika Policije Grada Beograda. Bio je u dva mandata predsednik Asocijacije šefova policija zemalja Jugoistočne Evrope. U Agrobanci je od 2007. prvo na poslovima savetnika izvršnog odbora za preventivu i bezbednost, a potom i izvršni direktor Sektora upravljanja imovinom, bezbednosti, komercijale i opštih poslova. Član UO FK Crvena zvezda, kako stoji na Zvezdinom sajtu.

Generalni sekretar Nikolićevog kabineta biće Nebojša Rodić. Njegovo pojavljivanje je takođe uznemirilo medije u Srbiji koji su uglas opomenuli da je njegovo imenovanje na mesto generalnog sekretara još jedan dokaz o povratku kadrova iz devedesetih. Naime, Rodić je 1997. bio zamenik sekretara Skupštine, a pre toga sekretar Republičke izborne komisije, i to u vreme one velike izborne krađe 1997. Mediji podsećaju da je brat Nebojšin, Milan Rodić, bivši funkcioner JUL-a, blizak saradnik Mirjane Marković i nekadašnji generalni direktor "Srbijašuma".

KOLIKI JE ZNAČAJ NIKOLIĆEVIH LJUDI: Od novih stanara Andrićevog venca koji su zasad poznati javnosti, treba spomenuti i Stanislavu Pak, koja će biti šef Nikolićeve pres službe. Rođena je 1971. godine i član je Saveta za međunarodnu saradnju SNS-a, nekadašnja je novinarka RTS-a iz vremena Dragoljuba Milanovića, i kako sada ljudi koji su je tada poznavali, svedoče, bliska JUL-u. Radila je i u kompaniji "Fidelinka". A šef protokola biće Jasmina Mitrović Marić, bivša novinarka BK Televizije, kandidat Pokreta snaga Srbije Bogoljuba Karića za gradonačelnika Beograda 2004. godine. Tada je govorila da od "četiri momka u svom životu" bitno zavisi: "Iza mene ne stoji samo jedan čovek, već tri muškarca u mojoj porodici, suprug Dragan, sinovi Matija i Andrija, i četvrti, u Pokretu, Bogoljub Karić." Rođena je 1965. u Beogradu, završila je studije jugoslovenske i svetske književnosti na Filološkom fakultetu u Beogradu, javnosti poznata kao autorka emisije "BK parlament" i generalni sekretar Karić fondacije.

Otkrivajući neka od imena ljudi koje će zaposliti u svom kabinetu, Nikolić je rekao: "Sve su to ljudi koje sam upoznao u svom političkom životu i u koje imam veliko poverenje."

Koliko god priča o Nikolićevim savetnicima i ljudima u kabinetu golicala javnost, pitanje je, realno, koliko su moćni savetnici predsednika države? Važno je podsetiti da su Tadićevi savetnici bili javnosti zanimljivi, ne zato što su savetovali Tadića kao predsednika države, nego Tadića kao predsednika DS-a, noseće stranke u vladi, i najmoćnijeg čoveka u državi. Bude li Tadićeve vlade, Nikolić neće imati ni taj značaj ni tu moć. Pa ni njegovi savetnici. Drugo je, međutim, pitanje koju poruku šalje Tomislav Nikolić svojim biračima izborom ljudi za Andrićev venac, i to je muka o kojoj se danas ćuti u vrhu SNS-a. Da li su to nekadašnji julovci, bliski Miri Marković i Slobodanu Miloševiću, to ne dotiče birače Tomislava Nikolića, njih je, da se razumemo, baš briga, to zanima samo one koji nisu glasali za Nikolića, i nikad i neće, reći će jedan mladi beogradski naprednjak za "Vreme". Međutim, birače Tomislava Nikolića zanima da njegovi bliski ljudi budu prepoznatljivi, intelektualno ili politički moćni. A ovaj naprednjak u poverenju reče da Nikolićevi ljudi, ruku na srce – to nisu. ◂

Zora Drčelić

Podele u građanskoj Srbiji

Boris Tadić i klub neodgovornih intelektualaca

Šta se to u društvenoj i političkoj klimi dogodilo pa je sa jedne strane, Tomislav Nikolić, iako je jedan od reprezenata politike devedesetih, nacionalista, zaštitnik lika i dela optuženih za ratne zločine, postao sasvim prihvatljiv za ljude stavova dijametralno suprotnih njegovim, a sa druge, kako je Boris Tadić postao personifikacija svega što u Srbiji ne valja i neko potpuno neprihvatljiv za bilo koju funkciju u izvršnoj vlasti

Obraćajući se novinarima nakon poraza u drugom krugu predsedničkih izbora, predsednik Demokratske stranke, Boris Tadić, kao jedan od razloga za taj poraz naveo je nerazumevanje intelektualne javnosti. Iako nije rekao na koga misli, nema prostora za nagađanje: počev od inicijative za glasanje nevažećim, "belim" listićima, deo intelektualne politički angažovane elite žestoko je kritikovao ne samo Tadićevu politiku već i njega samog, personalna i kadrovska rešenja u prethodnoj strukturi vlasti, sve do tačke kada je Tomislav Nikolić, za najoštrije Tadićeve kritičare postao predsednički kandidat koji je, eufemistički rečeno "prihvatljiv". U tome ne bi bilo ničeg naročito neobičnog, da ljudi za koje je Nikolić preko noći postao prihvatljiva opcija nisu simboli mirovne politike i građanske, demokratske opcije, svega suprotnog od onoga što Nikolić simbolizuje u poslednje dve decenije. U danima nakon drugog kruga predsedničkih izbora, kada je centralno političko pitanje postalo ko će formirati vladu, prihvatljivost Tomislava Nikolića kao predsednika za deo društveno-političke elite za koju je to donedavno bilo nezamislivo, prerasla je u apsolutnu neprihvatljivost Borisa Tadića kao mandatara buduće vlade. Na javnoj raspravi "Intelektualci i politika – izbori 2012", koja je 30. maja održana u Medija Centru u Beogradu, sociolog i poslanica u prethodnom sazivu parlamenta, Vesna Pešić rekla je da će biti biće "bruka i sramota" ukoliko lider demokrata postane novi premijer, budući da je on, dok je bio predsednik, "imao gotovu svu vlast, odnosno bio i tužilac i sudija i sve". "Mi smo jedina zemlja na svetu koja hoće da se zove demokratska, a bivšem predsedniku, koji je izgubio izbore i koji je katastrofalno obavljao tu funkciju, nakon poraza ponuđeno je mesto premijera, što podrazumeva još veću vlast", rekla je Vesna Pešić, nadovezujući se na svoje prethodne izjave u kojima je Borisa Tadića označavala kao "diktatora", "Al Kaponea", "uzurpatora vlasti"...

Deo intelektualaca i javnosti o kojima je reč, nije nikakva homogena ni organizovana grupa, ali obično se misli na neformalnu skupinu koju reprezentuju, osim Vesne Pešić, imena kao što su Vesna Rakić-Vodinelić, Srbijanka Turajlić, Srđa Popović, Dejan Ilić, Vladimir Arsenijević, Nikola Samardžić, Petar Luković, i krug ličnosti koje su im bliske po stavovima i javnom delovanju, a u široj javnosti, najčešće se označavaju izrazom "druga Srbija". Šta se to u društvenoj i političkoj klimi dogodilo pa je sa jedne strane, Tomislav Nikolić, iako je jedan od reprezenata politike devedesetih, nacionalista, zaštitnik lika i dela optuženih za ratne zločine, postao sasvim prihvatljiv za ljude stavova dijametralno suprotnih njegovim, a sa druge, kako je Boris Tadić postao personifikacija svega što u Srbiji ne valja i neko potpuno neprihvatljiv za bilo koju funkciju u izvršnoj vlasti?

Predsednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, Sonja Biserko, uzroke vidi u nesagledavanju široke slike današnje Srbije: "Taj deo elite mora da ima u vidu da Tomislav Nikolić ne može da bude prihvatljiv jer je to za Srbiju pogubno na unutrašnjem planu. Ono što mene najviše zabrinjava u ovoj situaciji jeste to što populistička struja na srpskoj političkoj sceni

O BIVŠEM I NOVOM PREDSEDNIKU SRBIJE: Javna rasprava "Intelektualci i politika – Izbori 2012."

postaje 'bela' do kraja, iako je Tomislav Nikolić najrudimentarnija forma tog koncepta i dovešće do unutrašnjih tenzija. Kod intelektualne elite, odnosno jednog njenog dela, ima mnogo ličnog odnosa i emocija prema pojedinim političkim akterima. Mislim da ih to rukovodi u odlukama, kao i u stavu 'što gore, to bolje', u situaciji u kojoj je već veoma loše. Iznoseći svoje stavove i kritikujući Borisa Tadića, taj deo elite nije ponudio ništa novo, a Tomislav Nikolić nije poželjna alternativa."

Predsednica Fonda za političku izuzetnost, Sonja Liht, smatra da u ovoj relativno heterogenoj grupaciji treba praviti razliku između onih koji su neprihvatljivost Borisa Tadića branili demokratskim principima i onih koji su išli korak dalje i otvoreno tvrdili da Tomislav Nikolić treba da pobedi i da za njega treba glasati. Kao najveće lično iznenađenje, Liht ističe izjavu predsednice Fonda za humanitarno pravo, Nataše Kandić, da je Nikolić prihvatljiv, ako je već prihvatljiv za Vašington i Brisel: "To je legitimno mišljenje, ali pre toga je trebalo raščistiti pitanje da li ona i dalje misli da je on ratni zločinac ili ne. Ako misli da jeste, onda ne mogu da shvatim kako može da joj bude prihvatljiv, a ako misli da nije, a tvrdila je da jeste, onda bi morala da mu se izvini pre nego što kaže da joj je prihvatljiv. Ne mislim da je Nataša Kandić glavni faktor u celoj ovoj priči, ali mi je paradigma do koje mere se promenio stav: od ratnog zločinca do prihvatljivog kandidata za prvog čoveka države, do simbola, jer predsednik je simbol i konačno, jedini koji se bira na neposrednim izborima."

Za novinara Veljka Popovića, ovi izbori predstavljaju dokaz da je Srbija još uvek pretpolitičko društvo, u kom ni intelektualna elita ne razume osnovne pojmove parlamentarne demokratije: "Na izborima glas intelektualca vredi isto koliko i glas nekoga ko to nije, a ovi izbori su pokazali da taj ko to nije mnogo bolje razume šta to znači. Jasno je da problemi postoje i da je većina primedbi na račun prethodne vlasti istinita. Ali, ti problemi ne mogu da se reše tako što ćemo podržati nekoga za koga mislimo da je gore rešenje. Bez obzira na sve primedbe, ta opcija je svepriznata kao demokratska. Ako kreneš da je rušiš, a smatraš se intelektualcem, moraš da ponudiš alternativu. Nedopustivo je reći: drago mi je što je Boris Tadić izgubio, ali žao mi je što je Tomislav Nikolić pobedio. Pa nije mogao da pobedi niko treći. Takva tvrdnja prosto vređa inteligenciju."

TROCKI U NAŠEM SOKAKU: Upravo očigledna činjenica da niko od aktera ove priče, sudeći po minulom radu i političkim stavovima, ne smatra da je Tomislav Nikolić dobro rešenje, predstavlja tačku razdvajanja zbog koje ima smisla govoriti o sukobu u "drugoj Srbiji". Dok jedan njen deo smatra da, bez obzira na sve nedostatke, Demokratska stranka ipak predstavlja realnu demokratsku opciju u Srbiji, drugi, pak, misle da poveravanje petogodišnjeg predsedničkog mandata Tomislavu Nikoliću predstavlja ono čuveno dno o koje treba da udarimo da bismo konačno krenuli napred. Drugim rečima, što gore – to bolje. Međutim, za Sonju Liht, zastupanje principa "što gore, to bolje", u ovom trenutku je veoma opasno. "Naročito u vremenu u kom živimo, gde uopšte nemamo pojma sa kojim ćemo ►

Foto: Tanjug

Ono što mene najviše zabrinjava u ovoj situaciji jeste to što populistička struja na srpskoj političkoj sceni postaje 'bela' do kraja, iako je Tomislav Nikolić najrudimentarnija forma tog koncepta i dovešće do unutrašnjih tenzija. Kod intelektualne elite, odnosno jednog njenog dela, ima mnogo ličnog odnosa i emocija prema pojedinim političkim akterima. Mislim da ih to rukovodi u odlukama, kao i u stavu 'što gore, to bolje', u situaciji u kojoj je već veoma loše. Iznoseći svoje stavove i kritikujući Borisa Tadića, taj deo elite nije ponudio ništa novo, a Tomislav Nikolić nije poželjna alternativa – Sonja Biserko

se sve izazovima u najbližoj budućnosti susresti, on je izuzetno opasan. Otvoreno ili manje otvoreno zastupanje tog principa, u stvari, predstavlja najneodgovorniji mogući stav, pre svega prema mladim generacijama i onima koje dolaze", kaže Liht i dodaje da će se Srbija uskoro suočiti sa ogromnim globalnim izazovima, od ekonomskih reformi, od toga da je ovaj tip proizvodnje, potrošnje i distribucije neodrživ: "Nama trebaju nove, konstruktivne ideje o tome kako izaći iz ovog modela koji ne radi više, kako obezbediti da pola čovečanstva ne gladuje i ne umire od žeđi i bolesti, kako obezbediti da na našim granicama ne umiru ilegalni emigranti. To nikog ne zanima. Nisam čula jednu jedinu ličnost među ovim intelektualcima da su pomislili na problem emigranata." Na nedostatak novih ideja ukazuje i Veljko Popović, koji smatra da ako neka grupa ima nekakav politički, revolucionarni plan, onda određena akcija ima smisla. Međutim, i "beli listići" i "strateško glasanje" su akcije u kojima nema plana. Na pitanje šta posle toga, odgovor je "nemamo pojma", "pojaviće se neko nov"... "Ako neko agituje za određenu akciju, a nema pojma šta će se desiti posle nje, onda deo odgovornosti za to posle mora da preuzme na sebe", kaže Popović.

Odgovornost intelektualaca i društvene elite za izgovoreno i napisano, ponovo je pokrenuta kao tema ovih dana, upravo u vezi sa napisima i izjavama pojedinih autora iz ove grupacije. Dok Vesna Pešić, koja nepobitno predstavlja jednu od ikoničkih ličnosti borbe protiv Miloševićeve diktature, naziva Tadića diktatorom, advokat Srđa Popović za Agenciju "Anadolija" daje nekonzistentnu izjavu da je Tomislav Nikolić neuračunljiva osoba, ali da to nije nikakav problem, istoričar Nikola Samardžić piše u redovnoj kolumni za podgoričku "Pobjedu" o tome kako je Tadić Miloševićev naslednik, a Dejan Ilić u zagrebačkim "Novostima" da je bivši predsednik Srbije odgovoran za "jedan od najopsežnijih progona intelektualaca u Srbiji za poslednjih nekoliko decenija", aludirajući na slučaj Nikolaidis-Ugričić, u kom je, opsežno, stradao samo Ugričić. Da više ni onima čija reč za dobar deo društveno zainteresovane javnosti predstavlja autoritet, nije do odgovornosti za izgovoreno, pokazuje i nedavna dosetka Nebojše Popova da ova, za sada neformalna grupa, osnuje Klub neodgovornih intelektualaca.

Utisak da su se pojedini pripadnici "druge Srbije" jezikom i argumentacijom u mnogome približili ultradesnim, pomalo opskurnim autorima kolumni u "Pečatu", na sajtu *Vidovdan.org* ili *Nove srpske političke misli*, koji pokušavaju da pod plaštom društvene teorije prodaju sopstvenu ideologiju, dodatno pojačavaju, recimo, nastojanja Vladimira Pavićevića da serijom tekstova na sajtu *Peščanika* dokaže da "beli listići" predstavljaju oblik građanske neposlušnosti. Ali, šta na realnom planu predstavlja takav diskurs, obojen emocijama i stilskim figurama preuveličanim do pucanja, a sa tek malenim zametkom uporišta u realnosti?

"Ono što čovek može da pročita na Peščaniku i ono što može da čita u Pečatu iz broja u broj – neverovatno se poklapa", kaže Sonja Liht: "Isti su ciljevi, vrlo često ista argumentacija, a govorimo o dva pola političke i društvene realnosti. Izuzetno sam zabrinuta zbog produbljivanja takve polarizacije. Istovremeno, zabrinuta sam i zbog tog neverovatno uskog načina razmišljanja i argumentacije ta dva udaljena pola. Čini mi se da se u sredini nalaze svi oni koji su vrlo suzdržani, koji misle da je bolje ćutati, jer nije lako nositi se ni sa jednom ni sa drugom stranom. Jedna sebe naziva patriotskom, druga sebe naziva demokratskom, a i jedna i druga se strahovito plaše opcije u kojoj bi se demokratsko i nacionalno možda susreli na način koji ne bi bio ni nacionalizam ni ksenofobija, ali ni demokratija shvaćena kao potpuno anacionalna. Takva, anacionalna demokratija, uzgred budi rečeno, nikad neće imati budućnosti, kao što nigde do sada nije uspela kao anacionalna." Liht dodaje kako se boji da je ova vrsta diskursa koja, u stvari, uopšte nije ni dubinska ni zaista intelektualna, usmerena na to da se dovedu u pitanje, bar za jedno vreme, evropska budućnost Srbije i njena perspektiva. "U želji da pokažu da su jedini pravi Evropejci ti koji smatraju da za ovih desetak godina ništa nije postignuto, zaboravljaju hapšenje svih koji su otišli u Hag, zaboravljaju da je pre četiri godine ova vlada došla sa neverovatno teškim teretom Karadžića, Mladića i Hadžića koji su tada još bili na slobodi. Zaboravljeno je da je izvršena vizna liberalizacija, dobijena kandidatura za članstvo u EU."

Sonja Biserko smatra da su ovi izbori pokazali da u Srbiji nema elite koja bi ponudila nekakav novi projekat, alternativu postojećim političkim opcijama: "Ja sam zapanjena žestinom sa kojom oni kritikuju, a naročito me zapanjuje osećaj da je njih baš briga, da je važno samo da bude po njihovom. Oni kritikuju iz jedne uzvišene pozicije, postavljajući se izvan predmeta kritike, što kritiku čini nezrelom, autodestruktivnom i bez uporišta u realnosti." Premda i sama smatra da vladavinu Borisa Tadića i prethodne vlade i te kako ima za šta kritikovati, i Biserko naglašava da je ta vlast preduzela neke važne korake ka ciljevima koji su sada dovedeni u pitanje: "Demokratska stranka je zaslužila brojne kritike, ali potrebno je imati u vidu da je to ipak stožerna stranka i da ima kvalitete neophodne za vođenje zemlje. Korupcija kao veliki problem, naravno da postoji, ali to je problem uobičajen za tranzicione zemlje, a u slučaju Bugarske i drugih mladih članica Evropske unije, kao i u slučaju Hrvatske i bivšeg premijera Ive Sanadera, videli smo da tranzicione zemlje ne mogu uspešno da reše taj problem oslanjajući se samo na vlastite kapacitete, već jedino uz snažnu podršku EU."

Oštre i emotivno obojene nastupe pojedinih intelektualaca, kao i na momente otvoreno lobiranje za Tomislava Nikolića, Veljko Popović objašnjava time što za njih Boris Tadić predstavlja kompromis. "Pa, ceo život je kompromis, a da nismo bili spremni da pravimo kompromise, ni Milošević nikada ne bi bio skinut. I ja bih voleo da mogu da glasam za nekakvu švedsku socijaldemokratsku opciju, ali ona nije na repertoaru srpske političke scene", kaže on i dodaje da je proces demokratizacije ovde mukotrpan, spor i da su mogući samo mali pomaci. Da su mali pomaci jedino efikasni i lako svarljivi za društvo u Srbiji, slaže se i Sonja Biserko: "Zaboravljaju da je naše društvo tek izašlo iz jedne sumorne prošlosti obeležene ratovima i da je u takvom društvu svaki milimetar zapravo dragoceni pomak. Previše je strasti. Ovi izbori treba da budu okidač za javnu raspravu, ali raspravu bez ostrašćenosti, a ne ovakvu, u kojoj je previše iracionalnog i destruktivnog."

PRINCIP SMENJIVOSTI: Jedan od centralnih argumenata dela intelektualne elite koji se protivio ponovnom izboru Borisa Tadića za predsednika Srbije jeste važnost principa smenjivosti vlasti za očuvanje demokratije. To što je Tadiću, zahvaljujući promeni Ustava, omogućeno da se kandiduje i treći put, izvorište je pisanja o njemu kao diktatoru i uzurpatoru vlasti. Ali, iako je Ustav donet još 2006, a Tadić po njemu prvi put izabran za predsednika 2008. i iako se i tada znalo da će imati pravo na još jedan mandat, primedbe o uzurpaciji vlasti i trećem mandatu pojavile su se tek sada.

Foto: A. Anđić

Ono što čovek može da pročita na Peščaniku i ono što može da čita u Pečatu iz broja u broj – neverovatno se poklapa. Isti su ciljevi, vrlo često ista argumentacija, a govorimo o dva pola političke i društvene realnosti. Izuzetno sam zabrinuta zbog produbljivanja takve polarizacije. Istovremeno, zabrinuta sam i zbog tog neverovatno uskog načina razmišljanja i argumentacije ta dva udaljena pola. Čini mi se da se u sredini nalaze svi oni koji su vrlo suzdržani, koji misle da je bolje ćutati, jer nije lako nositi se ni sa jednom ni sa drugom stranom
– Sonja Liht

Napominjući da je tvrdnja da vladavina Borisa Tadića ima odlike diktature, mogla da pije vodu do trenutka primopredaje vlasti, ali da je pobijena onog trenutka kada se Tadić rukovao sa Nikolićem, jer diktatori tako ne odlaze sa vlasti, Veljko Popović kaže da na legitimitet čitavog delovanja dela intelektualaca baca senku to što se tada ćutalo, iako imamo odgovarajuće institucije, kao što je Ustavni sud, gde su se mogla otvoriti ta pitanja i dobiti odgovori: "Ali, mislim da tada nisu ni otvorena iz straha da im se neće dopasti odgovor. I ja imam problem sa tim to što neko može da bude izabran treći put, ali o tome je trebalo govoriti na vreme i uz ponuđenu alternativu, a ne sada kada je alternativa neko ko je problematičan za region. Možda je Tomislav Nikolić prihvatljiv Evropskoj uniji i Sjedinjenim Američkim Državama, ali za region nije, jer se tamo ginulo. A odnosi u regionu su nešto što je godinama krpljeno i vrlo je osetljivo. Najviše iznenađuje otvoreno lobiranje za to da jedna politička struktura dobije celokupnu vlast, a pričali smo o "strateškom glasanju" kao o strategiji kojom upravo treba da se spreči da vlast bude koncentrisana u rukama jedne političke opcije. Taj argument po kom Boris Tadić ne može da bude premijer jer je poražen na izborima ne stoji, jer je Boris Tadić izgubio za dlaku, a ne toliko ubedljivo da bi

izgubio legitimitet. Međutim, taj argument raskrinkava tzv. "bele listiće", jer se tu vidi da od početka nije bila reč o sprečavanju monolitnosti vlasti, nego o nečemu drugom."

Sa druge strane, Sonja Liht smatra da to što se primedba o važnosti smenjivosti pojavljuje tek sada pokazuje da je reč o napadima *ad hoc* i *ad hominem*: "Mislim da je smenjivost važna, kao i nastojanje da se od tri grane vlasti svaka održi i ojača. Za ove četiri godine je naš parlament od nečega što je stvarno bila sramota, počeo da se sređuje i uređuje, novim zakonom biće još sređeniji. Nadam se da ćemo imati rukovodstvo parlamenta koje će nastaviti ono što je Slavica Đukić-Dejanović uz ogromnu podršku Gordane Čomić uspela, a to je da se više ne stidimo svog parlamenta. Ja znam da i tu ima različitih mišljenja, međutim, vidim da ima rezultata. To je daleko od onoga što bih ja volela, ali ide u dobrom pravcu, jača. Ranije se nije događalo da cela vlada sedi i odgovara na pitanja parlamentaraca. Taj institut, koliko god bio u začeću, jako je važan. Činjenica je da mi danas imamo poverenika za slobodan pristup informacijama i zaštitu privatnosti, ombudsmana, poverenicu protiv diskriminacije, za jednakost polova, konačno imamo državnog revizora, imamo agenciju za borbu protiv korupcije. To su tela koja su zaživela za jako kratko vreme, jer Švedska ima ombudsmana već 200 godina. Mi do pre pet godina nismo znali šta je ombudsman. Znači, govoriti da ništa nije postignuto i da je sve isto samo njega nema predstavlja ili namerno izvrtanje činjenica ili nešto drugo. Da li su te institucije dovoljno snažne? Pa, naravno da nisu. Mi moramo da se borimo za njihovo jačanje. Ja sam duboko uverena da bez razvijanja demokratske političke kulture, masovne participacije građana u debatama, institucije ne mogu da ojačaju, a bojim se da ovakve debate kakve se sad vode na tzv. intelektualnoj sceni upravo onemogućavaju široko uključivanje ljudi u raspravu i urušavaju onaj nivo političke kulture koji je do sada postignut."

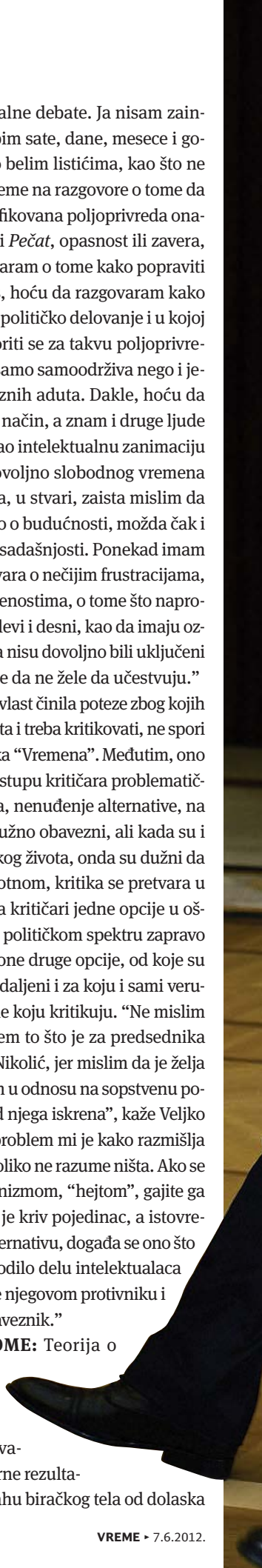
Umesto o uzurpaciji i diktatorskim karakteristikama, profesorka Ustavnog i Izbornog prava na Univerzitetu u Novom Sadu, Marijana Pajvančić, smatra da pre treba govoriti o predsedničkim nesmotrenostima i greškama koje su birači sankcionisali. Pre svega, smatra ona, kada su raspisivani predsednički izbori, nije vođeno računa o dve stvari na koje Ustav obavezuje. Prva je dužina mandata, jer postoji razlog zašto predsednički traje pet, a ne četiri godine, koliki je skupštinski mandat. Smisao takvog rešenja jeste da spreči da se u istom momentu dogodi smena svih organa vlasti i da bar jedan, u ovom slučaju, predsednik, ostane tu da premosti period promene vlasti. Druga problematična stvar jeste način na koji je Tadiću prestao predsednički mandat: "Bili smo u prilici da čujemo kako je to skraćenje mandata. Po Ustavu, predsednik nema pravo da sebi mandat skrati, kao što ne može ni da ga produži. To je sofisticiran način izbegavanja da se kaže da je reč o podnošenju ostavke, što jeste ustavni razlog. Bilo bi etički da je predsednik pred birače izneo razlog zašto podnosi ostavku i da je rekao da to radi da bi mogao ponovo da se kandiduje. Birači su svojim glasovima izrazili nezadovoljstvo radom predsednika i mislim da je činjenica da su u tom smislu birači politički sazreli jer su vrednovali ne samo političke partije, nego i pojedinačni angažman osoba koje su obavljale političke funkcije. U tom smislu, indikativan je rezultat Demokratske stranke u Beogradu, gde je rad gradonačelnika Dragana Đilasa ocenjen dobro."

ZRELO, PREZRELO, NEZRELO: Ako je tačno da je, kako kaže profesorka Pajvančić, biračko telo zrelo, a sa druge strane imamo sve ono što se događa unutar intelektualne elite, umesno je postaviti pitanje da li imamo situaciju sa zrelim biračima i nezrelom elitom. Drugim rečima, dolazimo do starog "kokoška-jaje" pitanja o ulozi intelektualaca u društvu. Sve i da se od njih ne očekuje odgovornost spram političke i društvene klime, ovde ipak govorimo o onom delu intelektualaca koji se i politički i društveno angažovao, često na najdirektniji način, učešćem u političkim strukturama i institucijama vlasti. Sonja Biserko smatra da se u gotovo svakoj situaciji može kao izgovor upotrebiti to da društvo nije dovoljno zrelo: "Ali, kao građani, snosimo odgovornost za to koga biramo. Iako svako može da bira koga i kako hoće, zrelost se ogleda u tome da sagledate realnost i na osnovu toga napravite izbor šta učiniti."

"Intelektualni posao je da promišljate društvo u kom živite i promišljate njegovu budućnost", kaže Sonja Liht: "Tome se malo posvećuju, ponekad mi se čini da pričaju istu priču koju znaju od svoje mladosti, da ne primećuju koliko se svet menja." Ona dodaje da ni oni koji sebe nazivaju patriotama, ni oni koji sebe nazivaju demokratama, nisu svesni do koje mere je svet postao međuzavisan, a da je veoma važno da ti procesi budu shvaćeni i ispraćeni na pravi način: "Ponekad mislim da oni pričaju o nekom bezvazdušnom prostoru i da je to vrlo opasno, jer istovremeno urušava mogućnost ozbiljne intelektualne debate. Ja nisam zainteresovana da gubim sate, dane, mesece i godine na slušanje o belim listićima, kao što ne želim da gubim vreme na razgovore o tome da li je genetski modifikovana poljoprivreda onakva kakvom je vidi *Pečat*, opasnost ili zavera, ali hoću da razgovaram o tome kako popraviti naš izborni proces, hoću da razgovaram kako uozbiljiti stranke i političko delovanje i u kojoj meri je moguće boriti se za takvu poljoprivredu koja će biti ne samo samoodrživa nego i jedan od naših izvoznih aduta. Dakle, hoću da razgovaram na taj način, a znam i druge ljude koji sve ovo vide kao intelektualnu zanimaciju ljudi koji imaju dovoljno slobodnog vremena da o tome misle. Ja, u stvari, zaista mislim da mi ne razgovaramo o budućnosti, možda čak i ne razgovaramo o sadašnjosti. Ponekad imam utisak da se razgovara o nečijim frustracijama, o nečijim neostvarenostima, o tome što naprosto intelektualci, i levi i desni, kao da imaju ozbiljnu primedbu da nisu dovoljno bili uključeni u ono u čemu tvrde da ne žele da učestvuju."

Da je prethodna vlast činila poteze zbog kojih je i te kako ima za šta i treba kritikovati, ne spori niko od sagovornika "Vremena". Međutim, ono što je u čitavom nastupu kritičara problematično, jeste, pre svega, nenuđenje alternative, na šta kritičari nisu nužno obavezni, ali kada su i sami akteri političkog života, onda su dužni da je ponude. U suprotnom, kritika se pretvara u čistu destrukciju, a kritičari jedne opcije u oštro polarizovanom političkom spektru zapravo prelaze na stranu one druge opcije, od koje su ideološki sasvim udaljeni i za koju i sami veruju da je gora od one koju kritikuju. "Ne mislim da je glavni problem to što je za predsednika izabran Tomislav Nikolić, jer mislim da je želja za transformacijom u odnosu na sopstvenu političku prošlost kod njega iskrena", kaže Veljko Popović: "Glavni problem mi je kako razmišlja građanska elita i koliko ne razume ništa. Ako se rukovodite antagonizmom, "hejtom", gajite ga godinama i za sve je kriv pojedinac, a istovremeno ne nudite alternativu, događa se ono što se upravo sad dogodilo delu intelektualaca – ulećete u naručje njegovom protivniku i postajete njegov saveznik."

STRAH OD TOME: Teorija o tome da Demokratska stranka i Boris Tadić godinama unazad ostvaruju povoljne izborne rezultate zahvaljujući strahu biračkog tela od dolaska

KAKO JE JEDAN POSTAO PRIHVATLJIV, A DRUGI NEPRIHVATLJIV: T. Nikolić i B. Tadić

Tomislava Nikolića i Srpske napredne stranke na vlast, delimično je pobijena rezultatima poslednjih izbora. Da se Nikolić dobrim delom pročistio od sopstvene političke prošlosti, niko više ne spori. Ostaje još da se vidi da li će mu novu, civilizovanu i proevropsku šminku sprati prva kiša, ili je u pitanju kvalitetna kozmetika. U priči o demokratski i građanski orijentisanim intelektualcima, međutim, to uopšte nije od suštinske važnosti. Suština problema jeste u tome da su sopstvenim delovanjem dali vetar u leđa opciji suprotnoj od principa za koje se zalažu. Sonja Liht smatra da više nema svrhe debatovati o tome kakav će Nikolić biti predsednik: "Mislim da prošla vlada nije na odgovarajući način radila svoj posao, zato što se strašno loše koordinirala, zato što je svako ministarstvo bilo vlasništvo jedne stranke ili funkcionera koji obavlja ministarsku funkciju. Naredna vlada će vladati u jako teškim okolnostima, ne mogu se očekivati čuda, ali je važno da ta vlada bude prepoznata i u zemlji i van nje kao neko ko čini maksimalni napor da se izbori sa ekonomskim teškoćama i da bude aktivan činilac u uspostavljanju stabilnosti i normalnih odnosa u regionu. Od toga zavisi budućnost ove zemlje. Ako Tomislav Nikolić misli da dobro sarađuje sa vladom, onda idemo u dobrom smeru, a ako ne, ako bude pravio ozbiljne greške, ako na bilo koji način već i ovako teško narušen ugled nastavi da narušava, onda smo mi u ozbiljnom problemu. Ja ne bih više da debatujem da li je Tomislav Nikolić dobar kandidat, videćemo kakav je. Pred njim je sada pet godina da dokaže da li ume da bude državnik."

U zemlji u kojoj je demokratija još mlada, osetljiva i naravno, slaba, pet godina nije malo. Aktuelni politički trenutak je takav da još ne znamo ni ko će formirati vladu, a kamoli kako će ona funkcionisati, ne samo zbog svoje unutrašnje strukture, već i zbog celokupnog spoljnog i unutrašnjeg političkog i ekonomskog konteksta u kom će takva vlada i Tomislav Nikolić kao predsednik vladati Srbijom. Da li će naredne četiri, odnosno pet godina, biti one u kojima će biti moguć makar i spor napredak ili godine posle kojih će biti potreban još duži i sporiji oporavak, teško je reći. Ali, još je teže utvrditi da li će u sledećih nekoliko godina srpsko društvo moći da iznedri konstruktivniju i odgovorniju politički angažovanu intelektualnu elitu. ◂

Foto: Tanjug

Jovana Gligorijević

Kampanja u Srbiji

Istina bez iluzija

"Istine ili iluzije", Vreme br. 1117

Piše: Vojislav Koštunica

Intervju: Volfgang Išinger

Istine i iluzije

Volfgang Išinger objašnjava da je SRJ 1999. bila bombardovana i zbog griže savesti međunarodne zajednice, koja ništa nije učinila da spreči krvoproliće u Bosni. Ne misli da je vojna intervencija NATO-a bila greška i smatra da Srbija treba da odbaci kosovske iluzije i prihvati bolnu realnost da Beograd od 1999. nema političku kontrolu nad Kosovom. Objašnjava model "dve Nemačke" za koji se zalagao. Po njemu, Milošević nije prihvatao realnost, Koštunica je blokirao progres, a Tadić nije bio dovoljno istrajan. Srbiju vidi kao deo bezbednosne zajednice EU, Rusije i Amerike

"VREME": Da li danas mislite da je bombardovanje SR Jugoslavije 1999. godine bilo greška?

VOLFGANG IŠINGER: Ne. Ne mislim da j

bilo greška, ali je odluka bila vrlo teška. Bi

smo u ulaznoj dilemi i imali smo samo d

opcije. Nijedna opcija nije bila dobra, ali o

za koju smo se odlučili bila je "manje loša"

Koja je bila druga opcija?

Druga opcija je bila da ne preduzmemo ni

Smatrate da više nije bilo mesta za dipl

matske opcije?

Na diplomatskim opcijama smo pre to

zajednica, i Amerikanci i EU i NATO, radili

i intenzivno. Lično ne verujem u upotreb

ne sile i smatram da je to poslednje sre

koje treba primeniti i to samo u slučaj

su sva druga sredstva iskorišćena. U ovo

kretnom stanju smo zaista uradili i vi

što smo mogli što se tiče diplomatskih

Sećam se da sam pričao predsedniku

viću o svojoj poseti jednom mestu na

Rekao sam mu da sam svojim očima

milu ćauša po ulicama, napuštene

kuće, bl. To je zaista izgledalo kao r

bio rat. Milošević me je pogledao i r

nije istina. Rekao sam mu: "Predsed

sam to svojim očima i užasno je. A

neće da Vam kažu istinu, m

je reč." Da danas nisam siguran

bio informisan ili nije hteo da se

alnošću. Ovo vam govorim da bi

čio da smo se zaista trudili. Naj

mirni pokušaji su tekli dugo, a

plodom. Lično verujem u diplo

ne verujem u upotrebu sile u sl

tada nisam verovao u upotrebu

VREME • 31. maj 2012

U intervjuu "Istine ili iluzije" („Vreme" od 31. maja 2012) Volfgang Išinger nemački diplomata, koji je 2007. godine ispred Evropske unije bio član Trojke koja je posredovala u pregovorima između Srbije i predstavnika privremenih institucija Kosova, iznosi svoja zapažanja o Srbiji i načinu na koji su predstavnici Srbije zastupali i branili državne i nacionalne interese. Išinger takođe izlaže svoje viđenje činjenica koje su bile važne za pregovarački proces, daje svoje ocene i mišljenje kako bi Srbija trebalo da se ponaša prema Kosovu i uopšte na Balkanu i iznosi svoj zaključak o delovanju Srbije koje bi bilo u njenom najboljem interesu.

Kada je reč o činjenicama, Išinger tvrdi da sam kao premijer Srbije na njega "ostavio utisak čoveka koji uvek govori 'Ne'. Ovaj svoj utisak Išinger je potkrepio sledećim rečima: "On nije imao ništa korisno da predloži osim da kaže 'Ne' na sve iznete predloge". Ovakva Išingerova reinterpretacija pregovora koji su vođeni pod posredstvom Trojke, zaslužuje razjašnjenje i odgovor.

Mislim da će se Išinger složiti sa mojom ocenom da je on sam ušao u pregovore sa jedinom idejom i ciljem – da Kosovo na kraju postane nezavisno uz dobrovoljnu saglasnost srpskih vlasti. I nema nikakve sumnje, to se lako može proveriti i posvedočiti, da sam Išinger tokom pregovora nije izneo nijedan predlog koji bi podrazumevao poštovanje i očuvanje teritorijalnog integriteta Srbije. S druge strane, predstavnici Srbije su polazeći od uporednih iskustava predlagali rešenja koja su bila legalna, kompromisna, funkcionalna i održiva. Na kraju smo predložili jedan konkretan model najšire autonomije i statusa najpovlašćenije nacionalne manjine za kosovske Albance, pri čemu se autonomni status Kosova oslanjao na rešenje statusa Hong Konga u Kini. Po tom detaljno razrađenom predlogu albanska strana bi imala realnu vlast u Pokrajini, ali bi se formalno sačuvao suverenitet i teritorijalni integritet Srbije. Na sve ove podrobno i opširno razvijene predloge od Išingera nije se čulo čak ni jedno "Ne". Kratko rečeno, svaki razuman i kompromisan predlog Beograda bio je potpuno ignorisan, osim što je Išinger učtivo saslušao izlaganja srpske strane.

Istina, Išinger je u jednom u pravu. Na sva njegova navaljivanja da dam saglasnost na bilo koju prikrivenu ili izričitu formu nezavisnosti Kosova, moj odgovor je bio odričan. Jer, Narodna skupština me nije ovlastila da pregovaram o komadanju Srbije i davanju saglasnosti na nezavisnost Kosova, već je moj mandat bio isključivo da pregovaram o kompromisnom rešenju unutar formalnog očuvanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta Srbije. I da bih do kraja bio pravičan i istinito interpretirao pregovore, mogu da kažem da sa istom doslednošću sa kojom sam ja odbacivao svaku mogućnost da se Srbija saglasi sa nezavisnošću Kosova, Išinger je ignorisao, odnosno odbacivao svaki predlog koji je podrazumevao očuvanje celovitosti Srbije. Jedina je razlika u tome što je predmet pregovora ipak bila moja zemlja, dok je Išinger bio zastupnik zapadnih sila.

Zaslužuje da se osvrnem na još nekoliko Išingerovih zapažanja. Naime, on kaže sledeće: "Smatram da je on (Koštunica) srpski lider koji je blokirao progres koji je mogao biti u interesu srpske nacije." Progres srpske nacije o kome govori Išinger u suštini jeste neka vrsta pristajanja na nezavisnost Kosova. Išinger smatra da sam ja tu vrstu progresa blokirao jer nisam pristao da dam saglasnost na bilo koji model nezavisnosti Kosova. Suština oko koje se ni tada ni danas ne možemo složiti, jeste najnačelnije pitanje kome pripada pravo da odlučuje šta je u interesu Srbije i šta za Srbiju predstavlja progres, a šta državno i nacionalno nazadovanje i propadanje. Prihvatam pravo Išingera da govori o tome šta je u interesu njegove zemlje, ili šta je u interesu EU, ali mislim da isključivo Srbiji, njenom narodu i njenim predstavnicima pripada pravo da određuju šta je u interesu Srbije i šta je progres Srbije.

Sledeća stvar koja zaslužuje pažnju jeste još jedna Išingerova ocena: Koštunica je "bio veoma kategoričan i svoje stavove je bazirao na pravnim argumentima". Siguran sam da sam više puta i Išingeru rekao da su osnovna načela međunarodnog prava, kao i sama Povelja UN i Rezolucija 1244, sami po sebi kategorični i izričiti. Nepovredivost granica međunarodno priznatih država je temeljno načelo međunarodnog poretka uspostavljenog posle Drugog svetskog rata. Naravno da svaka država može, ako hoće, da se saglasi sa prekrajanjem svojih granica, ali nasilna promena granica je potpuno neprihvatljiva. Srbija je tokom pregovora imala tri mogućnosti: da se drži međunarodnog prava, da sama silom pokuša da reši problem,

ili da se dobrovoljno odrekne svoje teritorije, što je u suštini i bio Išingerov predlog. Mi smo od te tri mogućnosti kao najbolju, i u datim okolnostima najprimereniju mogućnost, izabrali poštovanje međunarodnog prava.

I na kraju, nešto se mora reći i o Išingerovim nedoumicama vezanim za moje viđenje budućnosti Srbije. Išinger se pita da li sam možda mislio da Srbija "treba da bude aneks Rusije". Ne mogu da odgonetnem otkud Išingeru pomisao da bih ikada Srbiju mogao da vidim kao nečiji aneks. Za mene je jednostavno i uvek bilo neprihvatljivo da Srbija, kao stara država, i srpski narod, kao stari državotvorni narod, budu nečiji aneks, bilo da je reč o Nemačkoj, Evropskoj uniji, ili, kako se Išinger izrazio, da bude aneks Rusije. Zalagao sam se i zalagaću se jednostavno i uvek za to da Srbija bude samostalna i slobodna država, čemu su tolike generacije Srba težile i po čemu je istorija Srbije posebno prepoznatljiva.

Autor je predsednik Demokratske stranke Srbije

Makiš: Centralna proslava Dana policije

Bezbednost na delu uz muzičku pratnju

Ministar Ivica sve pozdravi sa svoj završni pozdrav, dade diskretan aplauz Patrijarhu, krenu na tribinu, tribina se diže na noge, pope se na najviše mesto, sede između Cvetkovića, koji je mirno sedeo u ćošku, i Najstarijeg Zaharija

Mnogi su sa osobitim zanimanjem očekivali ovogodišnje postrojavanje u Makišu, da se vidi kako funkcioniše i funkcionira najavljena kohabitacija i ostalo razumevanje na najvišem nivou. Međutim, Tadića, koji je tako predsednički dominir'o prethodnih godina, ne bilo, ne bilo ni ostalih – izuzimajući Cvetković Mirka u VIP ćošku, posredno i Đilasa, koji posl'o "rumenka" – DS časnika i časnica. Ne bilo ni Predsednik Tome, koji "genetski navijen" na to postrojavanje, zato bio unjega Izaslanik, Patrijarh sa svoj Direktor, LDP Čeda sa svoj Milić, Megatrend Mića bez svoje doktorice, nekoliko linija SPS dužnosnika i dužnosnica, Galija Nešo, Generalni inspektor Božović, gospodin Palma, gospodin Krkobabić Prvi, gospodin Zaharije Najstariji... i naravno bio Ivica opet od mene sve zavisi Dačić.

NAJZAD PLAVUŠA: Ali ajmo po redu: ulaz u Nastavni centar Makiš, punkt policije, taj detektor, žandarmerija u crne majice i crne beretke, na ulazu i džipovi, za ko 'oće besplatan sladoled, vele poklon grada Beograda, ima samo "rumenko", dobar "rumenko", 'ladan. Kad se to prođe, fudbalsko igralište, tribina sa krovom, VIP ložama. Novinar uzme obrati pažnju, sedala za VIP goste u crvene i plave presvlake, na svako sedalo ime, ima Dijana Vukomanović, Petar Škundrić, Novica Tončev, Dušan Bajatović, Mile Ilić, onaj Megatrend Mića Jovanović...

Uto vatrogasci uzeše zalivaju šljaka stazu, voditeljski par, iz redovnog sastava policije, da se navežbava u koordinaciji, novinar dozvoli sebi da primeti da voditeljka jeste naočita, ali neje plavuša ko prošle godine. Zaduženi za protokol i ispravljanje novinarskih zabluda rekoše da voditeljka ista, upriličiše i novinara predstavljanje. Vidi novinar grešku, voditeljka ista, srebrno srce na srebrni lanac, samo farba frizure druga. Dakle, žensko iz redovnog sastava, cipelice bele, a haljina lahka. Jošte haljinica lahka pod grudi crnom trakom povezana, a ozgo, do tu povezanu traku, sitna bela bluzica. A frizura, frizura taze, i u bolji koja nije plava.

Novinar uze dalje gleda, tribina još takoreći prazna, gore dva stiropor grba policije, ispred, na terenu, providna govornica sa metalnim MUP znakom na crveni itison postamentu... Izađoše MUP jedinice, stadoše u liniju, Policijski orkestar u belom zauze mesto na atletskoj stazi. Gore u VIP ložama samo prosvetni ministar Obradović, visoki Jusufspahić uš'o u diplomate, pristigli Specijalni tužioci, sekretar Skupštine Odalović. Niže, na ta VIP sedala, pristig'o onaj Megatrend Mića koji, bez svoje doktorantkinje i doktorice, seda na Mića Jovanović stolicu, u lahkom prugastom sakou, priličnom nenastavnim aktivnostima, rektorski upoznaje SPS liniju stolica, "nije loše, guram nekako". Novinar Gore opazi i Inspektor Božovića koji pozdravlja tužioce, u SPS redu, do Škundrić Petar, mlada SPS potpredsednica, najzad plavuša, Dijana Vukomanović. Novinar zadrža pažnju, u takoreći prvo SPS žensko džepovi na pantalone na odzada i odspreda šniranje, neka dekorativna bluza, burma na desnom malom dekorisanom prstu, to tako sposobno da miriše do atletske staze. To i tako žensko izvadi bolbone, Škundrić Petar spremno prihvati bolbone, džentlmenski posluži bolbona vlasnicu, uze bolbonu i sam.

VIP lože uzeše da se pune, gore Jovanović Čeda sa svoj Milić Nenad, gore Krkobabić Prvi, Najstariji Zaharije, načelnik Generalštaba Diković, direktor policije Veljović, u ćošku centralne lože predsednik Vlade Cvetković Mirko... jedino nema gospodin Tadić, koji poslednjih godina u Makišu tako dominir'o, i nema gospodin predsednik Nikolić Tomislav, za koga vele da

foto: Kurir

UOČI RAZLIKU: Zvanice na ovogodišnjoj proslavi (gore) i prošlogodišnjoj (dole) foto: M. Milenković

"genetski navežban" na to postrojavanje i deljenje četnički vojvoda i niži činova.

Uto se kod desne korner zastavice, kan'o uvijek, pojavi takoreći policijski generalisimus, ministar policije Dačić Ivica. Dok se Dačić Ivica, tako kod kornera, pozdravlj'o sa prisutni oficiri, atletskom stazom, pre svih, stiže Patrijarh, sa svoj direktor Patrijaršije Stojadin. Patrijarh sede u donje redove, Jedan viknu, Zbor, direktor Veljović turi šapku na glavu, po ošišanu travu, temeljno krenu ošišani, sa skraćene šiške koje su išle više u desnu stranu, Dačić Ivica. Primi raport, pa temeljno nastavi sa samo jednim prikopčanim dugmetom na sjajnom sakou koji je vukao na crno. Dojde Ivica do kraja postrojenih jedinica, pokloni se zastavi, pa se vrnu tačno do sredine, otkopča ono dugme na sjajnom sakou koji je vukao na crno, pa on reče jedinicama Zdravo, a jedinice odgovoriše, Zdravo! Ondak Dačić Ivica se okrete, krenu na tribinu, tribina se diže na noge, Dačić Ivica sede u donje redove, do Patrijarh i u njega direktor Stojadin.

LJUDI, ODO: Javiše se voditeljka i voditelj iz redovnog MUP sastava, novinar zapisa, Da omogućimo bezbrižan život, protiv svih oblika ugrožavanja, organizovanog kriminala i terorizma... Policija je servis svojih građana... Gore, u VIP odaje, onaj SPS Ružić se napakova do Čede, gospodin Palma, u crne radne odore, do Ružića... Nebom prođoše helikoptera tri noseći Srbije zastavu, za govornicu providnu stade sami Dačić Ivica, pri'vati se govornice, pozdravi sve redom, poštovani diplomatski kor, pa se ministarski et državnički reče, Borba koju je Srpska žandarmerija vodila sa Turskom vojskom kod Čukur česme 1862... posle toga su Turci isterani iz Beograda... MUP je dao veliki doprinos i u odbrani Srpskog naroda tokom 90-ih, kada je Srpski narod bio napadnut... ►

KOREOGRAFIJA: Dečji hor i demonstracija borilačkih veština foto: A. Anđić

Spomenik na Čukur česmi je pre nekoliko godina srušen, i prodat otpadu, isto tako kao što neko sme i ume da razbija istoriju, isto tako postoje neki koji smeju da razbijaju i prodaju našu zemlju... Dozvolite mi da izrazim veliko zadovoljstvo što sam se nalazio četiri godine na čelu policije i ministarstva, koje je od strane građana ocenjeno kao najbolje ministarstvo, a takođe od strane građana, posle SPC, policija je najbolje ocenjena državna institucija... Dozvolite mi da danas pozdravim i Specijalnog izaslanika predsednika Republike Tomislava Nikolića, policijskog generala Milorada Simića, i da kažem, bez obzira na političke opcije, uloga policije je da štiti i brani zemlju i narod, partija ima mnogo, a Srbija je samo jedna... U to ime vas pozdravljam, dozvolite da kao i uvek na kraju kažem, Živela Srbija!

Javi se voditeljski par, Ministar će dodeliti Patrijarhu plaketu MUP-a Najvišeg reda. Izađe Patrijarh, ministar Ivica mu dodeli plaketu Najvišeg reda, stade iza Patrijarha, a ovaj, u mikrofon reče, Hvala gospodinu Ministru na ovoj Veličanstvenoj plaketi dodeljenoj meni kao patrijarhu SPC... Završi se i to, ministar Ivica dade diskretan aplauz, krenu uzbrdo uz tribinu, tribina se diže, Dačić sede na najviše mesto, između Cvetkovića, koji je mirno sedeo u ćošku, i Najstarijeg Zaharija.

Postrojene jedinice odoše, voditeljka i voditelj najaviše specijalne vežbe, bi da specijalne jedinice budu u akciji opservacije laboratorije za proizvodnju opojnih droga, sve zaplene i demontiraše, voditeljski par zatraži aplauz za pripadnike Protivterorističke jedinice, koja jedina takva u regionu. Bi vežba zaštite ličnosti na javnom skupu, pobacaše teroriste i odoše, bi desant užadima iz helikoptera, tehnikama delfer i grozd, novinara uzmu bole noge od to stajanje, uspe dojde do VIP sedala, spusti se tačno na ono na kome pisalo Mile Ilić. Nastaviše se vežbe, nastupi i SAJ, voditelji ih pozdraviše uz njihov pozdrav, Bog čuva SAJ, SAJ čuva Srbiju...

Nastupi Policijska brigada na visokorizičnom skupu, voditelji zatražiše, Pozdravimo jednim aplauzom pripadnike Policijske brigade, nastupiše vatrogasci, kad krenu Žandarmerija, to uze da štekće, na sve strane da se vije dim, ode Žandarmerija, voditelji zatražiše jedan aplauz za nastup Žandarmerije. Polaznici Policijske akademije se pobacaše po strunjači, polaznici Centra u Sremskim Karlovcima, sve vičući, Sss, Sss, prikazaše savladane borilačke veštine, nastupi Interventna jedinica, bi narandžastog i zelenog dima, priliku dobi od Leontinu dečji hor Čarolija, helikopter uze da leti i nadleće. Voditelji su sve prenosili, brišući let, 200 na sat, zaokret od 270 stepeni, blagim naklonom pozdravlja publiku...

Završi se helikopterski nastup, bi završni defile vozila koja se koriste pri svakodnevnom izvršavanju poslova i obaveza. Nasta razlaz, VIP gosti krenuše na zadnji izlaz, ministar Ivica izađe na teren pravo pred kamere, Jel' Može, može, bez da bude pitan krenu, ništa Kosovo, pravo u sridu, Mi smo kao koalicija započeli razgovore sa DS, i očekujemo da se nastave... tema nije vezana za kadrovska pitanja... Pitan za prisustvo Jovanović Čede, odgovori da nisu važne ličnosti, već kako će Vlada raditi. Pređe teren, pa pravo u Tehnički zbor, ali ni ne okrenu se na Tehnički zbor, pozdravi prisutne na štandu Sindikata Srpske policije, primi kačket i majicu, produži do štanda Nezavisnog sindikata policije, tu se primače, uđe u slikanje, primače mu se službenica u dekolte roze bluzu, jedna plava pa visoka, sa kojom je slikanje zahtevalo pri'vatanje unje tankog struka, i sve tako i to, dok nije rek'o, Ljudi odo', ne mogu više.

Onda ministar otiš'o pravo na koktel koji bio tu. Na koktel muzika Policijskog orkestra, suncobrani, ima svega, ima onaj Ružić sa njihovu potpredsednicu Dijanu, visoki Jusufspahić, Patrijarh sa svoj Stojadin, Čeda sa Milić, gospodin Palma sa priključeni Inspektor Božović... Ministar Ivica pozdravi Ličnog izaslanika od predsednik Tomislav, sa Patrijarh ode u unutrašnje odaje... Orkestar pređe na bluz, pa i taj džez, Galija Neša je bio sa kačket, ambasador Konuzin na crveni sok, poslužiše i pečurke na žaru, sir i riba uštipke, novinar pre ćevapi, drugi roštilj, uze se povlači. Osta sve u punom sastavu, visoki Jusufspahić, visoki Božović, do njega radno razdrljen gospodin Palma... ◂

Dragan Todorović

Završeno preispitivanje "otpuštenih" sudija

Tužni dani za pravosuđe

U dva dana članovi VSS-a uspeli su da reše čak stotinak prigovora nereizabranih sudija, da obave personalnu kvazireformu do kraja pre nego što Snežana Malović postane poslanica, a Boško Ristić eventualno ne bude više to što je bio

DVA DANA PRIJE konstituiranja novog saziva Skupštine Srbije, 29. i 30. maja, Visoki savjet sudstva je udarnički riješio preostalih stotinjak prigovora nereizabranih sudaca u decembru 2009. godine.

Predsjednica Društva sudija Srbije Dragana Boljević ostavljena je, kao poslastica, za posljednji dan odlučivanja; odluka je, kako se i pretpostavljalo, bila negativna, jer Boljevićevu bez obzira na stručnost i kvalitete viđeniji članovi VSS-a na oči ne mogu vidjeti. (Saopćenje Društva sudija tim povodom objavljujemo na sajtu "Vremena").

Činjenica da za odlučivanje nije bilo kvoruma, članove VSS-a nije zabrinula (jedan koji se usudio to primijetiti očas je ušutkan). Naime, članovi po funkciji nisu se – kako su obećali i Evropljanima – izuzeli od glasanja (jer su odlučivali o prvom nereizboru), a sudija nema dovoljno. Jedan je suspendiran i protiv njega je u toku krivični postupak za navodno davno krivično djelo, a jedan se sam izuzeo od odlučivanja.

Podaci Društva sudija kažu da je u postupku preispitivanja prigovora nereizabranih sudaca VSS – u čemu postupa kao tribunal – u punom sastavu radio samo na prvoj od 40 sjednica i u punom sastavu donio samo 86, odnosno 11 posto odluka. Od ukupno 837 nereizabranih u decembru 2009. godine, 107 ih je uspjelo u procesu revizije, a 32 je izabrano na dopunskom natječaju 21. jula 2010. godine.

Od početka preispitivanja prigovora drastično je opadao trend pozitivnih odluka, sa 42 posto na prvoj sjednici (36 pozitivnih od 86 riješenih), do šest posto u posljednja tri mjeseca.

Za sve vrijeme preispitivanja, VSS je dostavio samo 309 pisanih odluka, od ukupno 752 donesene. Sve smo radili po zakonu – mantra je koju ponavljaju nadležni pune tri godine. Zlobnici će, dakako, pomisliti da je razlog to što misle da će tako "zacementirati" rezultate svoje nakaradne reforme, o kojoj nitko – osim njih bezgrešnih – nema lijepe riječi. Ni evropske instance, niti međunarodna i domaća strukovna udruženja, niti stručnjaci koji ih otpočetka upozoravaju na greške, niti javnost i građani koji su izgubljeni u labirintima nepravde i kaosa.

KAO ŠTO SE I OČEKIVALO – ODBIJENA: **Dragana Boljević** Foto: Tanjug

Sucima sada slijedi Ustavni sud Srbije, a potom i Međunarodni sud za ljudska prava u Strasburu. Čim dobiju svoja rješenja i razloge zbog čega su i u preispitivanju svoga nereizbora ostali "ispod crte", osim ako VSS smatra da je dovoljno to što su u dva dana riješili sve preostale predmete, pa im svima svoje pravorijeke pribiju na oglasnu tablu, a radne knjižice pošalju poštom.

Medel, Evropsko udruženje evropskih sudaca i tužilaca za demokraciju i slobode koje je prije nekoliko mjeseci Draganu Boljević izabralo za generalnog sekretara tog udruženja – njima su njene kvalifikacije i rad bili preporuka za tu visoku funkciju – reagiralo je na završetak preispitivanja prigovora nereizabranih sudaca, ali i na negativno rješenje za Draganu Boljević. Oni kažu u svom saopćenju da se njeno razrješenje dogodilo u veoma spornom i nejasnom postupku općeg reizbora svih srpskih sudaca i tužilaca u 2009. godini, koji je završen razrješenjem jedne trećine njih, bez ikakve disciplinske odluke, bez ikakvog saslušanja, pa čak i bez ikakvog obrazloženja.

"Uprkos svim upozorenjima Saveta Evrope, Venecijanske komisije, Konsultativnog veća evropskih sudija, Evropske komisije, Evropskog parlamenta i drugih, koji su u više navrata savetovali srpske vlasti da ne sprovode takav postupak općeg reizbora, zatim da ga sprovedu sa odgovarajućim garancijama, zatim da ga preispitaju temeljno i na jasan i transparentan način, takav postupak je ustanovljen i sproveden u potpunoj neshvatljivosti...", kažu oni u saopćenju, te dodaju: "Danas je tužan dan za nezavisnost pravosuđa u Evropi, koja nije privilegija sudija, već garancija za prava i slobode građana. Povređeni su principi stalnosti sudske funkcije, pravičnosti disciplinskog postupka i odbrane. Princip vladavine prava je ozbiljno ugrožen."

Kako dalje?

Najprije, da nikome ne padne na pamet da Snežanu Malović ostavi na mjestu ministarke; na to mjesto treba staviti nekoga tko poznaje pravosuđe, tko ima profesionalnu čast i "težinu", tko nije stranački ograničen i navođen. Potom, da i ona i Nata Mesarović, predsjednica najvišeg suda u zemlji i VSS-a, podastru javnosti sve rezultate svoje reforme: koliko su suci u ovoj zemlji opterećeni predmetima (a jesu; u Beogradu svaki istražni sudac duži oko hiljadu predmeta, dok žalbenog suca građanske materije u Višem sudu opterećuje čak oko dvije hiljade starih predmeta!), koliko košta nova mreža sudova, koliko će koštati presude kad nereizabrani presaviju tabak i odu u Strasbur po pravdu...

I Nata Mesarović, valjalo bi, da podnese ostavku: naslagala je staža, i beneficiranog, za penziju, od silne gramzivosti (i nepotizma) mogla je valjda nešto i uštedjeti, a ima i onu (samo?) počasnu diplomu Pravosudne akademije za unapređenje pravosuđa za uramiti i staviti na zid.

I na kraju, da dobijemo potpuno novi VSS koji neće biti izabran partijski, jer ni suci – čast Milimiru Lukiću, koji je, makar i kasno, podnio ostavku koja ove koji su u VSS-u ostali nije *ič* dirnula – koji su poslušno odšutjeli sve greške i sramote koje su se događale u protekle tri godine i koji su poslušno obavljali zadatke, nisu zaslužili da sjede među najmoćnijima u sudskom sistemu zemlje koja se formalno zaklinje u pravnu državu i vladavinu prava. ◂

Tatjana Tagirov

Lov na odbornika

Načelnica opštinske uprave u Surčinu Branka Davidović pokazuje papir na kome piše da je posle pokušaja konstituisanja skupštine od 79 zaposlenih, dvoje ljudi na bolovanju, 48 je uzelo odmor, a na posao dolazi 29 ljudi. Na stolu joj tabla bensedina

Odlukom Opštinske izborne komisije (OIK), Surčin od 6. juna da raspiše ponovljene izbore za odbornike na biračkom mestu broj 20, u Boljevcima su okončani sukobi oko konstituisanja ove beogradske opštine. OIK je postupio po nalogu Ustavnog suda i delimično prihvatio prigovor Demokratske stranke Srbije (DSS) koja se žalila na niz nepravilnosti tokom opštih izbora održanih 6. maja; te iste prigovore DSS-a OIK je ranije odbio navodeći da nisu osnovani, da nisu stigli na vreme i da izbori neće biti ponovljeni.

Marka Srdanovića, zamenika predsednika OIK Surčin, objasnio je za "Pres" da se zbog ove nedoslednosti, odnosno ponavljanja izbora u Boljevcima, van snage stavljaju i sve odluke o dodeljivanju mandata i uverenja odbornicima, kao i odluke o konstituisanju skupštine GO Surčin. Drugim rečima, sve do sada ne važi.

Šta se to desilo sve do sada?

KOD NAS ŽURKA: Surčin je, osim po aerodromu, poznat i po Surčinskom klanu, zaštićenom svedoku Ljubiši Buhi Čumetu, ergeli "Surčin", Nautičkom selu, Stremen salašu... Do sada je u Surčinu na vlasti bila Demokratska stranka (DS) u koaliciji sa lokalnim Pokretom za bogatiji Surčin (PBS). Nakon poslednjih izbora DS je osvojio 11 mandata, Srpska napredna stranka (SNS) 10, Ujedinjeni regioni Srbije (URS) – šest, PBS pet, Socijalistička partija Srbije (SPS) – tri.

Sa centralnog Trga Zoran Đinđić ulazi se u Tržni centar "Surčin". U prizemlju je opštinski restoran "Teatar". Za jednim stolom sedi čovek u duksu sa ogromnim izvezenim srpskim grbom, a na majici mu piše "Vitezovi kneza Lazara 1389". Za drugim polutih razgovor: "Sutra dolazi Đilas." "Šta će da bude?" "Ne znam." Prilazi im jedna devojka koju pitaju: "Da li vas maltretiraju gore?" "Niko ništa. Ma, kod nas žurka!" "Ako, ako. Tako i treba."

Konstitutivna sednica Skupštine opštine Surčin bila je zakazana za petak, 25. maja. To je jedino oko čega niko nema primedbu u Surčinu.

DS je planirao formiranje koalicije od dovoljnih najmanje 18 odbornika iz DS-a, PBS-a, SPS-a. U planu SNS-a bila je koalicija od 19 odbornika iz SNS-a, SPS-a i URS-a. Demokrate su ubrzo shvatile da će spornih troje poslanika SPS-a ipak biti naklonjeniji naprednjacima pa se priča iskomplikovala sa dvojicom "preletača" – Dragoljubom Sudžukom (SNS) i Žarkom Savićem (SPS) koji su prišli odborničkom klubu DS-a.

"Kad se dogodio dan slavlja SPS-a, URS-a i SNS-a, proglašeno je da je napravljana ta koalicija i da će predsednica surčinskog SPS-a Vesna Šalović biti i predsednica opštine", kaže za "Vreme" dosadašnji predsednik opštine Surčin Vojislav Janošević (DS). "To Sudžuk i Savić nisu hteli, jer nisu hteli da idu sa URS-om. Onda su se oni nama javili. Ne mi njima. Niti smo ih plaćali, kako tvrde ovi." "Ovi" su naprednjaci.

Noć pred konstitutivnu sednicu, 24. maja, u centru Surčina počeli su da se okupljaju pristalice naprednjaka. Kada su to videli, demokrate su kontaktirale policiju, koja im je obećala 30 policajaca. Sutradan su u Surčin stigla i tri autobusa nekih, Surčincima nepoznatih ljudi; demokrate tvrde da su ih doveli naprednjaci.

Predstavnik SNS-a Stevan Suša za "Vreme" objašnjava svoje viđenje stvari: "Mi smo se pojavili na toj skupštini. Oni su doveli neke svoje problematične ljude koji su obezbeđivali skupštinu. Sa nama je došla jedna ekipa nezadovoljnih građana takvim odnosom bivše vlasti. Pa, oni su tokom izborne kampanje unajmljivali ljude da čuvaju plakate, na primer. Drugo, oni su na njima svojstven, demokratski način pokušali da naprave većinu. Na prošlim izborima DS je osvojio devet mandata. Na kraju izbornog ciklusa imala je 16. To nigde u svetu nema. To samo ima kod nas."

Priču o autobusima Suša demantuje: "Mi nemamo autobuse. Mi idemo automobilima, ili ako neko nema kola, ide autobusom. Ti ljudi koji su došli su građani Surčina, naši simpatizeri, ljudi koji su glasali za nas. Njihova informacijama o navijačima je čista laž."

"To je bila divlja skupština sa 300 nasilnika najcrnjeg kova iz devedesetih: kik-bokseri, fulkontakti, lica poznata policiji, autobusima dovezena i predstavljena kao protest građana", insistira Janošević iz DS-a.

U svakom slučaju, na dan konstituisanja SO Surčin, DS je unajmio privatno obezbeđenje. Dok je između njih i ekipe koju je doveo SNS trajalo guranje, u zaključanoj sali, odbornici DS-a i PBS-a i Janošević potpisali su odluku da se sednica odloži. U jednom trenutku puklo je i staklo na izlogu – sedište opštine Surčin nalazi se u TC "Surčin", na drugom spratu, i sve kancelarije su prepravljeni lokali sa velikim izlozima.

"Ušli su kroz okna i tražili Sudžuka i Savića. Ščepali su jednoga, drugi se krio, pa su i njega našli. Izveli ih napolje, držali na klupi, a posle ih vratili u SPS", kaže Janošević.

"Gospodin Sudžuk je naš član, ugledan i pošten čovek koga su demokrate u jednom trenutku pokušale da zloupotrebe i da mu naprave nešto što ne priliči njemu niti ikom drugom", tvrdi Suša. "Čovek se očito nije dogovorio sa DS-om! Nikakvog maltretiranja i izvlačenja nije bilo."

HAOS NA KONSTITUISANJU: Izvođenje odbornika Dragoljuba Sudžuka

NA SUPROTNIM STRANAMA: Vojislav Janošević (DS) i Stevan Suša (SNS)

foto: Ivan Šepić

Kada se vratio, nakon što je nakratko napustio opštinu u pratnji ljudi iz SNS-a, Sudžuk je za TV Prvu rekao da nije promenio stranku. Na pitanje: "Ako niste u njihovim redovima, zašto su vas praktično izneli sa sednice, a i krvavi ste?", Sudžuk je rekao: "Ne, ne, ne. Ja sam se ogrebao o staklo." Ništa jasniji nije bio ni pred kamerama TV B92. Na pitanje da li su ga oteli naprednjaci, Sudžuk je rekao da nisu i dodao: "Ja sam uvek bio i ostaću za interese Surčina. Prema tome, to je moje osnovno političko uverenje, a nijedna partija."

Nakon Sudžukovog povratka, odbornici DS-a i PBS-a napustili su salu uz aplauz nekoliko stotina ljudi da bi u nju ušli članovi SNS-a, SPS-a i URS-a; Sudžuk više nigde nije išao. Na toj sednici, za koju demokrate kažu da je nelegalna jer nisu imali pečat (koji Janošević neće da im da), te da nije ispoštovana i druga procedura, Suša je izabran za predsednika Skupštine opštine, a izabrani su zamenik i sekretar.

VEZE I IZOLACIJE: "Žarko Savić (drugi od dvojice "preletača" prim. aut.) njima nije toliko bitan. Oni bez njega imaju 18 odbornika", kaže Janošević. "On je član Demokratske stranke, bio i ostao. Znajući za dobru saradnju Đilasa i Antića, Dačića i Tadića i znajući da će nam nakon izbora trebati neka mala stranka da napravimo koaliciju, pred izbore smo sa grupom od četiri, pet ljudi pomagali SPS-u da pređe cenzus. Ti ljudi su čak i nas napadali da bi osvojili što više glasova. To je bila matematika. Nemam kontakt sa Sudžukom. On se javio deci, rekao da će biti dobro, da se njima ništa neće desiti i tražio da ništa ne radi. Njega drži neki Kokta. Bio je kod njegove kuće da uzme odeću i videle su ga komšije, ali niko od porodice ne pokreće potragu. Niko ne sme da kaže da je kidnapovan. Njega će da dovedu na tu drugu skupštinu i ako bi on vratio mandat, onda oni više ne bi imali 18 odbornika. Držaće ga dok ne izglasaju to što treba, a onda će mu reći da potpiše da vraća mandat i onda će ga, možda, osloboditi."

Sudžukov broj telefona nema ni Suša iz SNS-a. Kaže da izgleda da se telefon u onoj gužvi od 25. maja pokvario. Ne zna ni njegovu kućnu adresu. "On je sada, pretpostavljam, u svojoj vikendici u Obrežu. Povremeno se čujemo", kaže Suša.

Ipak, kako piše "Blic", Vojislav Janošević je podneo krivičnu prijavu protiv grupe ljudi za koje tvrdi da su oteli odbornika Dragoljuba Sudžuka.

Posle nereda na konstituisanju SO, Surčin je posetio bivši gradonačelnik Dragan Đilas i rekao: "To što neko misli da je pobedio na svim izborima zbog pobede Tomislava Nikolića, vara se. Vlast će se formirati u skladu sa pravom voljom građana i gde god ta volja bude ugrožena, mi ćemo se tome i te kako suprotstaviti."

Do zaključenja ovog broja, "Vreme" nije dobilo odgovor od MUP-a šta se to desilo u TC "Surčin" 25. maja. "Domaćin ovog događaja je bio zaštićeni svedok (Ljubiša Buha Čume)", tvrdi Janošević. "Njegova kola su bila ispred opštine celu noć, njegov brat je organizovao okupljanje SNS-a, SPS-a i URS-a, a onda je bio logistička podrška svih tih iz njegovog miljea koji su došli."

NAVIKA: Načelnica opštinske uprave Branka Davidović pokazala nam je papir na kome piše da je posle 25. maja od 79 zaposlenih, dvoje ljudi na bolovanju, 48 je uzelo odmor, a na posao dolazi 29 ljudi. Na stolu joj tabla bensedina. U opštini rade samo gradska matičarska služba i pisarnica.

Tokom boravka ekipe nedeljnika "Vreme" u Surčinu, još jednom je dolazila policija u TC "Surčin". Za vreme razgovora sa Sušom zvonio mu je telefon, nakon čega je trojici ljudi koji su pušili na terasi sedišta stranke rekao: "Zorane, idite u opštinu! Idite odmah u opštinu." "Jel i ja?", pita jedan čiča. "Idi, idi", odgovara Suša, a onda vašem reporteru pokazujući rukom na diktafon: "Jel bilo ovo uključeno?"

Kasnije u opštini, tokom razgovora sa Janoševićem, i njemu je zvonio telefon. Govori: "Sada je samo došla policija da im kaže da ćemo mi sa punim pravom da dolazimo na posao. Ne. Ne. Mi ne bi' skupljali protiv ljudstvo jer tu bitku svakako gubimo, a i nije nam to rukopis ni politički ni društveni ni moralni."

"Ma nije ovo ništa", ravnodušno kaže jedan obućar na prvom spratu TC "Surčin". "Pre četiri godine bilo još gore. Navikli smo." ◂

Mirko Rudić

POLAGANJE ZAKLETVE: Privatni izvršitelji
Foto: Fonet

Start privatnih izvršitelja

Ceh građanina pokornog

Da li je uvođenje privatnih izvršitelja odraz slabosti pravosudnog sistema ili potreba da se rasterete sudovi, a sve u želji da postupci izvršenja ne budu tema sve češćih predstavki protiv države koje građani zbog dužine trajanja i neizvesnosti u izvršnom postupku podnose Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu

I TO SMO dočekali: 31. maja prvi privatni izvršitelji položili su zakletvu i kreće utjerivanje dugova; po raznim osnovama, uglavnom komunalnima. Po Beogradu se već prosula priča da su već od petka na subotu, 31. maja na 1. jun, usred noći upali jednom taksisti u stan i zaplijenili mu stvari zbog nekakvog duga; nismo uspjeli provjeriti tu informaciju.

U svakom slučaju, široke narodne mase privatne izvršitelje već zovu "državnim pljačkašima", Vesna Rakić-Vodinelić, profesorica Pravnog fakulteta Union, uvođenje privatnih izvršitelja naziva "greškom pravosudne politike" i "bezobzirnim prema dužniku", Goran Papović predsjednik Nacionalne organizacije potrošača Srbije ovih dana kaže da je odluka države da legalizira utjerivače dugova novo ulje na socijalnu bijedu građana Srbije, a Snežana Malović, koja je (zasad) Ministarstvo pravde zamijenila poslaničkom klupom, ljuti se zbog već prihvaćenog termina – utjerivači dugova.

U nadležnosti privatnih izvršitelja bit će sva dugovanja građana: neplaćena struja, stanarina, telefon, parkiranje, voda, bus-plus kartice i druge komunalne usluge, dok će sudskim izvršiteljima i dalje ostati izvršenja sudskih odluka iz porodičnih i radnih sporova. Sasvim sigurno i dugovi države prema građanima!

"Ovaj nov model izvršenja je već poznat u drugim evropskim zemljama, ali je Srbija jedina koja je zadržala paralelan kolosek izvršenja – sudski izvršitelji i izvršitelji. Postavlja se pitanje motiva zakonodavca za uvođenje paralelnog modela izvršenja. Da li je uvođenje izvršitelja odraz slabosti pravosudnog sistema ili želja da se rasterete sudovi, a sve u želji da postupci izvršenja ne budu tema sve češćih predstavki protiv države koje građani zbog dužine trajanja i neizvesnosti u izvršnom postupku podnose Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu?", pita u razgovoru za "Vreme" mr Dragica Somborac, advokatica u novosadskoj kancelariji Vladimira Horovica.

INFOSTAN – LEGALIZACIJA PLJAČKE: U svakom slučaju, prava dužnika su – iako su dosad vjerovnici bili u podređenom položaju – znatno smanjena. Ne samo da su promijenjeni i način dostave (ako vas ne nađu kod kuće, dostavu će "obaviti" oglasna tabla), kratki su i rokovi za prigovore koji, uzgred, ne zadržavaju izvršenje. Samo izvršenje ima prilično

modaliteta, od toga da – nakon što prikupe podatke o nečijem materijalnom statusu – izvršitelji imaju pravo sjesti na bilo koji račun ili plaću, deviznu ili drugu uštedevinu, do toga da mogu ulaziti u stanove i kuće (ili ih prodati ako vam nemaju što drugo oteti) i to od sedam sati ujutro do 22 navečer, ali i noću, ako postoji "izbegavanje obaveze ili opasnost usled odlaganja". Ranije je za noćni prepad na eventualnog dužnika bilo neophodno pribaviti i zaključak suda, danas to više nije potrebno.

Mjesecima se po medijima "vrte" naslovi o milijunima tužbi koje je protiv građana podnio Infostan ili pak RTS koji za pretplatu juri i one koji imaju i žarulju u kokošincu. Tu su i Niš i Novi Sad i Beograd, u kojem je Infostan u nekoliko navrata pokušao (dijelom i uspio) ustrašiti građane i oteti im novac za davno plaćeno ili neplaćeno, a zastarjelo; komunalne usluge zakonski zastarijevaju za godinu dana, ali ne: ta mastodontska javna poduzeća su se dosjetila, u suradnji sa sudovima, "dohakati" građanima. Sudski pečati su, naime, u njihovim rukama, umjesto sudova oni odlučuju kad će pečatirati neku tužbu, pa smo tako uoči izbora bili svjedoci da su u Beogradu iz nadležnog suda (danas Prvoga, ranije Četvrtog općinskog) građanima poslali oprost navodnih dugova odprije osam godina! Davno zastarjelih, ako ih je bilo, i teško obranjivih, jer tko da čuva uplatnice kao dokaz deset i više godina; sjetimo se, prva prevara Infostana odnosila se prije tri-četiri godine i na dugove iz "ratne" 1999. godine!

To javno poduzeće, prema ocjeni Vesne Rakić-Vodinelić, i dalje pokušava od građana naplatiti zastarjela potraživanja nuđenjem sporazuma o izvansudskom poravnanju, ali ih ne obavještava pritom da potpisivanjem tog sporazuma gube pravo da se, temeljem Zakona o obligacionim odnosima, pozivaju na zastarjelost. "Ne podržavam neplaćanje komunalija. Ali, Infostan je javno preduzeće, što znači da ga svi plaćamo da radi svoj posao – da neplatiše utužuje na vreme kako potraživanja ne bi propala usled zastarelosti. Infostan, međutim, nije radio svoj posao, pa sada ide mimo Zakona o obligacionim odnosima da bi naplatio zastarele dugove", kaže ona.

Izvršitelj provodi izvršenje na osnovu rješenja suda za čije je područje imenovan, osim u posebnom postupku za namirenje potraživanja po osnovu komunalnih i sličnih usluga, koji je isključivo u nadležnosti privatnog izvršitelja, kaže Zakon o izvršenju i osiguranju. "Ova zakonska odredba najviše upada u oči, jer se iz ovoga vidi da država više poverenja ima u tzv. 'privatne' izvršitelje, nego u sopstveni aparat, kada predviđa da njena komunalna preduzeća svoja potraživanja prema građanima naplaćuju isključivo ovim putem", kaže advokatica Dragica Somborac, i objašnjava situaciju. Izvršni povjerilac (recimo, Infostan) u postupku za namirenje potraživanja po osnovu komunalnih i sličnih usluga prijedlog za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave podnosi direktno izvršitelju na čijem području se nalazi sjedište izvršnog povjerioca.

Usput, novi zakon o parničnom postupku propisao je da, iako uz tužbene zahtjeve do visine od 2000 eura u dinarskoj protuvrijednosti tužilac – recimo, Infostan – nije priložio vjerodostojne isprave, a u tužbi je iznesen osnov i iznos dugovanja i naznačeni dokazi na osnovu kojih se može utvrditi istinitost tužbenih navoda, sud će ipak izdati platni nalog.

TRI SITUACIJE: "Izvršni poverilac uz predlog za izvršenje dostavlja verodostojnu ispravu – navodno neplaćeni račun za izvršene ili isporučene komunalne i slične usluga. U stvarnosti su moguće tri različite situacije: da je u pitanju stvarni dug izvršnog dužnika koji nije plaćen, da je u pitanju stvarni dug izvršnog dužnika koji je plaćen, i treća da nije u pitanju stvarni dug izvršnog dužnika, te da isti iz tih razloga nije plaćen", kaže mr Somborac, i nastavlja, "Zakon o izvršenju i obezbjeđenju daje pravo i povjeriocu i dužniku da na zaključak izvršitelja ulože prigovor, o kojemu odlučuje vijeće suda na čijem području se nalazi sjedište izvršnog povjerioca, ali dužniku nije omogućeno da uloži prigovor u slučaju da dug za koji ga povjerilac tereti nije stvarni dug, što je u stvarnosti vrlo čest slučaj, naročito kada govorimo o neosnovano obračunatoj kamati ili paušalnom obračunu utrošenih komunalnih usluga."

„Takođe je nejasno zakonsko rešenje kojim se izvršnom dužniku daje pravo na prigovor u slučaju da je obaveza izvršena ili da je potraživanje zastarelo, a da pritom uloženi prigovor ne odlaže izvršenje. Ostaje takođe nejasno šta radi izvršitelj ukoliko izvršni dužnik po donošenju zaključka izmiri potraživanje, s obzirom ▸

Makedonski slučaj

Specijalno za "Vreme" iz Skoplja

Komora izvršitelja Makedonije je osnovana 7. juna 2006. godine na osnovu zakona donesenog u maju 2005. U početku je broj izvršitelja koje imenuje ministar pravde bio 40, pa 55, da bi danas, prema spisku na veb-stranici Komore bio devedesetak izvršitelja za područje 27 osnovnih sudova u državi, od kojih, samo na području dva osnovna skopska suda rade 32 izvršitelja. Prema pravilniku, ukupni broj izvršitelja u državi trebao bi biti 132.

Iako je glavna ideja uvođenja izvršitelja bila rasterećenje sudova od hiljada izvršnih predmeta i dovođenje u red neredovnih platiša, i danas u javnosti postoji određena skepsa u pogledu njihove aktivnosti u državi u kojoj je trećina stanovništva izrazito siromašna, a stotine hiljada nezaposlenih, stečajaca i socijalaca, (pa čak i jedan deo formalno zaposlenih koji imaju neredovne prihode, jer im i inače niske plate kasne po dva i više meseci) sve teže pokrivaju "režijske" troškove za komunalije, koji im se sada "skidaju" sa transakcionih računa uz dodatne troškove za nagradu i nadoknadu izvršitelja. Reakcije građana i pojedinih nevladinih organizacija su osobito učestale posle izmena Zakona o izvršenju, kada je hiljade predmeta koji su godinama čamili po sudovima (pre svega tužbe zbog neplaćenih računa za električnu energiju, centralno grejanje, vodu, telefon) prebačeno u ruke izvršitelja.

Što se tiče tarife za nagrade, nadoknade i druge troškove izvršitelja, objavljene januara 2011, ako je iznos glavnog potraživanja do 50 eura, cena za administriranje je pet eura, a nagrada za izvršena dejstva izvršitelja je 7,5 eura. Ako je iznos potraživanja iznad 11.000 do 15.000 eura, na primer, administriranje je 60 eura, a nagrada pet posto od naplaćenog iznosa, ali ne manje od 280 eura, dok ako je iznos glavnog potraživanja preko 200.000 eura, na primer, administriranje iznosi 160 eura, a nagrada izvršitelja je 1,2 odsto od naplaćenog iznosa, ali ne manje od 1500 eura. Ako se tome doda da prema tarifniku, prepis ili kopija dokumenata na primer, košta 0,5 eura po stranici, izvršavanje popisa, plenidbe i prodaje – 48 eura po satu aktivnosti ili razgledavanje pokretne imovine i nepokretnosti – 15 eura po satu, a prisustvo na sudskom ročištu po prigovoru – 45 eura, lako se dolazi do zaključka da izvršiteljstvo postaje izazovna profesija, a da je dužnicima daleko bolje da ih i ne dočekaju na kućnom pragu i da nekako na vreme plate dugove javnim preduzećima, jer im se ukupni iznos duga drastično povećava zbog troškova i nagrade izvršiteljima.

SINIŠA STANKOVIĆ

na to da Zakon predviđa da izvršenje obustavlja sud", kaže ona, dodajući da je iz tih i sličnih zakonskih rješenja vidljivo da se načelo hitnosti stavlja iznad načela zakonitosti i pravičnosti, što je osnovna primjedba na taj zakon.

Ima još spornih detalja Zakona u njenoj analizi: nepravično je zakonsko rješenje kojim se onemogućava podnošenje zahtjeva za izuzeće izvršitelja. Strankama je, naime, omogućeno da zahtjev za izuzeće suca mogu podnijeti najkasnije do isteka roka za donošenje odluke o prigovoru na rješenje o izvršenju, pa nije jasno – kaže Dragica Somborac – zašto bar u postupcima u kojima se izvršiteljima daju isključiva ovlaštenja za provođenje izvršenja (prinudno izvršenje dugova nastalih po osnovu komunalnih i sličnih usluga) stranke nemaju mogućnost za podnošenje zahtjeva za izuzeće.

Uvjeti za njihov izbor (isključivo obavljen u okrivu Ministarstva pravde, od ispita, izbora, polaganja zakletve, do potpisa ministarke) bili su najmanje dvije godine radnog iskustva na poslovima izvršenja, odnosno tri godine radnog iskustva na pravnim poslovima, bez preciziranja na koje pravne poslove zakonodavac misli. Dovoljna garancija stručnosti u provođenju izvršenja? Teško – složni su mnogi.

OVLASTI, ODGOVORNOST I TARIFE: I još jedan detalj na kojega upozorava Dragica Somborac – Zakon regulira odgovornost izvršitelja za štetu koja nastane tokom postupka izvršenja njegovom krivicom, i to cjelokupnom njegovom imovinom, a da pritom u uvjetima za imenovanje ne stoji i uvjet posjedovanja imovine određene vrijednosti koja bi mogla biti garant za eventualnu štetu koja je nastupila.

Država više poverenja ima u tzv. 'privatne' izvršitelje, nego u sopstveni aparat, ako predviđa da njena komunalna preduzeća svoja potraživanja prema građanima naplaćuju isključivo ovim putem

Nejasno je, također – pitaju se to ovih dana mnogi – i što s dugovima države prema advokatima, sudskim vještacima, porotnicima, a dužni su im "kao Grčka"? Da li će i oni moći angažirati izvršitelje, pa naplatiti svoja potraživanja prema državi, "ili se zakon zadovoljava time da se državni budžet puni prodajom imovine najsiromašnijih slojeva stanovništva?", pita Dragica Somborac.

I za nju su, kao i za profesoricu Rakić Vodinelić, sporna velika ovlaštenja sudskih izvršitelja, koja idu dotle da im se omogućava i "noćni rad" – ulaženje u privatan posjed, stan ili kuću, tek uz prisustvo dva punoljetna svjedoka (bilo koja dva građanina) – pa "nije ni čudo što su privatni izvršitelji u narodu već prozvani kao 'utjerivači dugova'". Još u vrijeme pripremanja zakona koji uvodi privatne izvršitelje netko se u nekom komentaru, duhovito ili gorko, upitao za kvalifikacije koje će morati imati budući izvršitelji: "Zemunac ili Surčinac?", a pitanje nije bez osnova kad se u obzir uzmu nimalo duhoviti primjeri iz Makedonije ili Bugarske, u kojoj su nerijetko kriminalci priskakali u pomoć izvršiteljima.

Pitanje je i da li su u pravu nadležni kojima su puna usta hvale kako su novi privatni izvršitelji čudo od obrazovanosti i pravničkih znanja, što opravdava njihove vrlo široke ovlasti.

I tako su opet najnezaštićeniji građani. Em su u velikoj mjeri podvrgnuti teroru javnih poduzeća (recimo, nema načina da isključite daljinsko grijanje u svom stanu ili da izađete na kraj s administracijom kad im dokazujete da voda curi ne iz vaših instalacija, nego u njihovoj "zoni odgovornosti"), em će uz dugove koje komunalna poduzeća dokazuju sa "majke mi" i zloupotrijebljenim sudskim pečatom, plaćati još i harač privatnim izvršiteljima.

Prema izjavi savjetnika u Ministarstvu pravde Vojkana Simića, povjerioci će im honorare davati u skladu s Pravilnikom o tarifi o nagradama i naknadama kojega je donijela ministarka pravde, a kojega još nismo vidjeli. Izvršitelj ima pravo na nagradu prema visini glavnog duga – što je jedan dio nagrade, a drugi dio se odnosi na nagradu za uspješno izvršenje, koja se određuje prema vrijednosti onoga što je naplaćeno, objasnio je Simić ovih dana. "Ukupno na dinarsku protivvrednost od 5000 evra, izvršitelj bi mogao da zaradi 430 evra u dinarskoj protivvrednosti", reče on (usporediti s makedonskim naknadama, u okviru), dodajući da iskustva onih zemalja koje su uvele privatne izvršitelje kažu da su oni pouzdaniji i efikasniji od sudskih, koji su "deo glomaznog državnog aparata i imaju niži nivo obrazovanja". Tu se opet vraćamo na tužne već spomenute činjenice: da li je netko tko se izvršenjem bavio dvije godine ili "pravnim poslovima" tri bolje obrazovan i manje glomazan od onih izvršitelja koji su godinama zaposleni u sudovima u Srbiji i koji su se ponašali kako su se ponašali u okvirima koje im je pravosuđe nametnulo?

Novi okvir, samom činjenicom da su "komunalni dugovi" prebačeni isključivo u privatne izvršiteljske ruke, kaže da je država odlučila obračunati se isključivo s dugovima najsiromašnijih, pa makar ih napravila i beskućnicima. Naime, i bez privatnih izvršitelja, jasan je podatak objavljen prije nekoliko dana u beogradskim medijima, da su najveći dužnici za električnu energiju u Beogradu stanovnici vila na Senjaku i Dedinju; valja grijati vodu u bazenima.

E sad: kako je moguće da se nekome tko ima basnoslovne dugove za struju, telefon, mobilni telefon i slične bakrače, tolerira dug umjesto da mu se promptno isključe usluge, sve dok ne plate potrošeno? Čija je to greška, njihova ili tih mastodonata poput Infostana, Elektrodistribucije i sličnih koji, pak, vidjeli smo to nakon izbora, "sijeku" struju građanima Čačka čije je dugovanje dostiglo ciglih pet hiljada dinara?

I CEH, NA KRAJU: Već spominjani predsjednik Nacionalne organizacije potrošača Goran Papović kaže ovih dana da je prije uvođenja privatnih izvršitelja nedostajalo jasno definiranje ugroženih potrošača. "Zašto se nije napravilo to i ko spada u ugroženu kategoriju potrošača i koliki je broj ugroženih potrošača – e, to je nešto na čemu je država trebalo prvo da poradi", kaže i ocjenjuje da je ovo što se događa psihološki teror nad građanima, jer je normalno da svatko plaća ono što je potrošio, a ne da plaća ono što je pod utjecajem monopola.

I još slikovitije dodaje: "Kada je u pitanju distribucija struje i vode zna se da su očitavanja 'odokativna', da su mnogi uređaji u Srbiji nebaždareni, tehnički neispravni, a vi preko tehnički neispravnih uređaja nemate pravo da izdajete račun. Možete samo da naplaćujete akontaciju. Ali bez obzira na sve to oni su tužili građane. Zna se, na primer, da je naplativost električne energije u Vojvodini negde oko 90 odsto, u Beogradu oko 80 odsto, a na jugu Srbije negde oko 20. Onda vam je potpuno jasno kako i na koji način je ekonomija razvijena i koliko su ljudi platežno sposobni da tako nešto regulišu."

Građani pokorni neka se spreme da plate ceh. ◂

Tatjana Tagirov

REKLAMA JE REKLAMA, BEZ OBZIRA NA MEDIJ, MADA...

ČETVRTINA POTROŠAČA TVRDI DA ČESTO KUPUJE PROIZVOD SAMO ZBOG REKLAME U ŠTAMPI.*

*IZVOR: IPSOS, STUDIJA O EFEKTIVNOSTI I EFIKASNOSTI OGLAŠAVANJA U ŠTAMPANIM MEDIJIMA, SEPTEMBAR 2011.

DO SADA NEPREVAZIĐEN. NOVINSKI OGLAS

ASOCIJACIJA MEDIJA

Briga o duševno bolesnim

Na margini sistema

Predrasude javnosti da teške zločine po pravilu čine duševno poremećene osobe demantuju činjenice: samo su četiri odsto od ukupnog broja duševnih bolesnika registrovani kao izvršioci nekog prestupa, dok u ukupnoj statistici kriminaliteta učestvuju sa beznačajnih jedan odsto

DUGO SE TAJ crni naslov pamtio "Ludake u Srbiji puštaju da ubijaju", objavljen pre nekoliko godina u domaćoj štampi, kao najava teksta o lečenom duševnom bolesniku koji je ubio svoje komšije. Slične, mada ne tako direktne aluzije, izazvali su i nedavni slučajevi ubistva dece od strane njihovih majki. U Zemunu čedomorstvo kao rezultat postporođajne depresije, i u Mladenovcu, slučaj majke koja je ubila svog trogodišnjeg sina, a za koju meštani sela tvrde da je lečena "na psihijatriji u 'Lazi Lazarević'" iako u bolnici kažu da je to greška i da se u registru pacijenata ona ne nalazi. U takvim prilikama, naslov od pre nekoliko godina uvek iznova iskrsne i raspali podozrivost prema bolesnicima i prema institucijama. I pored toga što stoji kao simbol neetičnosti, uvredljivog jezika, grubog etiketiranja, distance i straha, svega onoga što inače opterećuje laički odnos koji i te kako na svojoj koži osećaju duševno bolesni od najbližih, od zajednice, medija. Iza tog naslova, ipak, nesrećno je skriveno i jedno dublje, važno pitanje: šta se uistinu događa sa duševnim bolesnicima nakon njihovog izlaska sa bolničkog lečenja, ko o njima brine, koliko mogu biti opasni, da li im je i koliko potreban nadzor, dakle kako je društvo ceo taj splet zadataka rešilo?

PRAVO NA IZBOR: Treba poći od dve stvari. Prvo, da svaka vest o svirepom ili masovnom ubistvu po pravilu izaziva sličnu reakciju kod ljudi: to delo mogao je učiniti samo neki ludak. Predrasude javnosti da teške zločine sa elementima nasilja po pravilu čine duševno poremećene osobe demantuju činjenice: samo su četiri odsto od ukupnog broja duševnih bolesnika registrovani kao izvršioci nekog prestupa, dok u ukupnoj statistici kriminaliteta učestvuju sa beznačajnih jedan odsto.

I, drugo, a to je korpus ljudskih prava koja važe kako za sve pacijente tako i za duševno bolesne. To znači da lečenje ne sme da se sprovodi bez saglasnosti pacijenta, pod uslovom, naravno, da pacijent shvata i zna šta čini. Pravo pacijenta je takođe da terapiju odbije ili da je prekine. Čak i kad je pacijent prisilno primljen ili zadržan na lečenju, nadležni lekar, uzimajući u obzir njegove zdravstvene potrebe i sigurnost, kao i sigurnost drugih, može da preduzme lečenje, ali to lečenje može da traje samo dok je neophodno.

"Agresivne pacijente retko otpustimo, već ih držimo na bolničkom lečenju do poboljšanja", kaže u razgovoru za "Vreme" prof. dr Milutin Nenadović, direktor psihijatrijske bolnice "Laza Lazarević". "Međutim, dogodi se da na insistiranje roditelja ili na insistiranje samog pacijenta, bolesnik izađe iz bolnice, a da mu nije u dovoljnoj meri bolje. Procenat onih koji napuštaju kliničko lečenje protiv stava lekara, u ovoj bolnici, a i u Srbiji, nije veći od pet odsto. Duševni bolesnik je slobodan čovek i on može biti smešten u instituciju, ali na primer može odbiti da uzima lekove. I mi tu ništa ne možemo. Mi ne teramo pacijenta da se leči, jer onda bi to zadiralo u njegove ustavne slobode, građanska prava. Po svojoj volji može da napusti bolnicu ili da kasnije prekine terapiju. Praksa pokazuje da se po izlasku iz bolnice pacijenti obično sami jave na lečenje kada im nije dobro, ali samo dok su još vezani za lekara ili dok još imaju materijala i plastičnosti."

Lečenje posle bolnice regulišu porodica i zajednica. Okruženje bolesnika je, po mišljenju direktora Nenadovića, pretežno takvo da od porodice pa nadalje dugo istrajava u skrivanju bolesti, u izbegavanju lečenja, u nerazumevanju poruka bolesnika, sve dok se ne dogodi ispad koji nekad završi i smrću.

"U vremenu u kom živimo, a posebno u našem supkulturnom miljeu, imamo etiketirajući stav prema duševno bolesnom. Stigmatizujemo ga, marginalizujemo tu grupu bolesti, distanciramo se. Ne tražimo na vreme pomoć. Ova klinika je prošle godine imala 3500 primljenih bolesnika, a skoro 10 odsto, više od 300, prisilno hospitalizovanih. I to je uvek represivno, uz asistenciju policije, gde sudija određuje ko će koliko biti zadržan. To je jedan od dokaza da mi nemamo dobar laički stav prema duševno bolesnom i onda dopustimo da dođe dotle da on mora da se privodi.

Često je problematičan i stav roditelja prema njihovoj duševno obolelo deci, koja mogu biti već odrasli, zreli ljudi. Kada izađu iz bolnice, umesto da ih podržavaju da uzimaju lekove, oni im ukidaju terapiju. Roditelji često imaju stav da je sve i nastalo od tih lekova, pa onda traže druga rešenja, neretko verski obojena, od hodžinih zapisa do pijenja vode sa nekog lekovitog izvora, i to rade recimo kod šizofrenije ili afektivne psihoze gde sama promena uzimanja lekova, koncentracijskog nivoa medijatora u krvi i u moždanom tkivu vodi uspostavljanju mentalnog funkcionisanja prihvatljivog za uključenje u društvenu zajednicu. Naravno, oštećenog u nekim psihičkim funkcijama, ali prihvatljivog i moguće uklopivog uz dobru nameru."

O broju psihijatrijskih bolesnika koji su pod redovnim zdravstvenim nadzorom, a naročito onih koji su se odrekli lečenja i ne javljaju se više svojim lekarima, nema pouzdanih statistika. O broju onih duševno obolelih koji su povereni socijalnim službama takođe nema podataka

Uz osnovni problem neuzimanja terapije, dr Nenadović naročito ističe i loš kvalitet lekova što može biti jedan od razloga za prestanak njihovog uzimanja. Presudnu ulogu mogu imati kako neefikasnost tako i reakcija bolesnika na određenu vrstu medikamenata, neprijatnosti koje oni proizvode, jer lekovi koji se kod nas koriste u psihijatriji, kaže on, ipak su psihofarmakološka istorija.

"Kako su ti bolesnici marginalizovani u

BOLNICA U CENTRU GRADA: Kako pustiti pacijente u šetnju – "Laza Lazarević"
Foto: Dragan Kujundžić

porodici i zajednici tako su marginalizovani i u ukupnoj zasnovanosti zdravstvene zaštite u Srbiji. Naravno, mi trpimo u poslednih 15-20 godina tešku materijalnu situaciju u svim segmentima života, ali u psihijatriji je ono uočljivije. Lečimo lekovima koji su prevaziđeni već skoro 20 godina, jer su novi veoma skupi. Nikada ranije nije bilo tako, ali otkada farmakologija napreduje, odgovorno izjavljujem da novi lekovi na naše tržište stižu sa zakašnjenjem od minimum 10 godina. Postoji recimo jedan atipični antipsihotik, koji je već 20 godina prisutan u celom svetu, a mi u Srbiji imamo svega oko 300 pacijenata uključenih u taj tretman, najviše u ovoj klinici – oko 80 pacijenata. Reč je o kapitalnom leku koji ne daje nus pojave kao antipsihotici ranijih generacija i sa kojim, recimo, studenti oboleli od šizofrenije uspešno studiraju. Sada već imamo restrikciju, predlog da pacijenta posle dve godine 'skidamo' sa tog leka i da ga zamenjujemo, što je potpuno nerazumno. Protiv toga reagovala je grupa nas stručnjaka, sa kliničkim iskustvom, ali neuspešno. Čak i zemlje u okruženju bez problema uvode pacijente u taj lek i to već 20 godina, a mi imamo problem jer imamo 300 uključenih."

SISTEMSKE VEZE: O broju psihijatrijskih bolesnika koji su pod redovnim zdravstvenim nadzorom, a naročito onih koji su se odrekli lečenja i ne javljaju se više svojim lekarima, nema pouzdanih statistika. O broju onih duševno obolelih koji su povereni socijalnim službama takođe nema podataka, jer statistike su ili loše ili nepostojeće. Saradnja između ove dve institucije, sa stanovništva zdrave logike, trebalo bi da je veoma čvrsta, jer bi to dalo sistemsku garanciju da bolesni ne samo da nisu prepušteni sebi, već da se njihovo stanje aktivno prati. Direktor bolnice Milutin Nenadović smatra da bi "sistem bio znatno bolji kada bi institucije socijalne zaštite i zdravstvo u ovoj oblasti bili integrisaniji na istom zadatku". I dodaje da se socijalnoj službi iz ove ustanove obraćaju samo onda kada bolesnik nema nikoga ko bi o njemu preuzeo brigu. Iz Gradskog centra za socijalni rad u Beogradu takođe kažu da ih ustanove zdravstvene zaštite veoma retko obaveštavaju o stanju psihijatrijskih bolesnika nakon izlaska sa lečenja, i to samo u situacijama kada već imaju saznanja da se ta osoba nalazi na evidenciji centra i da je lišena poslovne sposobnosti, da nema nikoga u svom okruženju ko bi mogao da joj pruži podršku nakon izlaska iz bolnice ili da živi sama sa maloletnim detetom. Centri za socijalni rad, kako kažu, ne vrše nadzor nad psihijatrijski obolelim bolesnikom, samo preduzimaju određene mere iz svoje nadležnosti. Lica koja su pod starateljstvom, uz procenu stručnih radnika, smeštaju u ustanove socijalne zaštite, obaveštavaju zdravstvene institucije, procenjuju podobnost roditeljskog prava, pokreću postupke lišenja poslovne sposobnosti ili reaguju kada dobiju prijavu o nečijoj ugroženosti od duševnog bolesnika. Drugim rečima, ako psihijatrijske ustanove nemaju pravo da nateraju svoje pacijente da uzimaju lekove i da se redovno javljaju na kontrole kako bi pratili njihovo stanje, ako socijalne službe ne obilaze takve pacijente, među kojima ima i teško bolesnih i nasilnih, samo zato što žive u svom porodičnom okruženju i nisu evidentirani kao socijalni slučajevi, onda ko brine o tim porodicama i o tim pacijentima?

Čak i zemlje u okruženju bez problema uvode pacijente u lečenje savremenim antipsihotikom koji je u upotrebi već 20 godina, a mi imamo svega 300 pacijenata pod tim tretmanom
– prof. dr Milutin Nenadović

Dugo pripremani Nacrt zakona o zaštiti mentalnog zdravlja možda bi i dao neko zakonsko ►

rešenje, ali iako odavno sačinjen, još u januaru prošle godine rečeno je da čeka na mišljenja drugih ministarstava. Stvari se do danas nisu promenile: radna verzija zakona iz Ministarstva zdravlja upućena je drugim ministarstvima i organizacijama, a krajem juna prikupljena mišljenja biće inkorporirana u osnovni tekst zakona. Kako je najavljeno još ranije, 2010, taj novi zakon, između ostalog, predviđa i nove organizacione strukture, kao što su centri za mentalno zdravlje u zajednici. Državni sekretar Ministarstva zdravlja dr Periša Simonović tada je za "Politiku" objasnio: "Osnivanje ovih centara nametnula je realnost pošto osobe po otpustu iz psihijatrijske bolnice imaju obavezu da se jave svom lekaru, ali one to često ne čine, jer imaju subjektivni osećaj boljitka i izlečenosti, pa neretko prestaju sa uzimanjem lekova, što dovodi do pogoršanja njihovog mentalnog zdravlja, i vraćaju se na bolničko lečenje." Zamisao je dalje išla ka tome da centri omoguće da svaki od pacijenata ima svog zdravstvenog radnika koji bi bio zadužen da odlazi u kućne posete kako bi se uverio u zdravstveno stanje i proverio uslove u kojima pacijent živi, čime bi se smanjio broj ponovnih hospitalizacija.

Zakona još nema, a dr Simonović za "Vreme" danas navodi na koji način je ipak poboljšana struktura zdravstvenih organizacija kada je reč o praćenju duševnih bolesnika: "U 71 domu zdravlja i 37 opštih bolnica postoje službe koje se bave pružanjem preventivnih, dijagnostičkih i terapijskih usluga osobama sa duševnim smetnjama. Takođe, bolnički lekari su dužni da nakon bolničkog lečenja upute na dalje praćenje pacijente u teritorijalno nadležni dom zdravlja, kod izabranog lekara i u dispanzer za mentalno zdravlje, koji sačinjava i potreban plan vanbolničkog praćenja, korekciju terapije i edukaciju članova porodice. Veza između opštih bolnica i dispanzera doma zdravlja je sada mnogo bolja i sve veći broj pacijenata se javlja na kontrolu u nadležni dom zdravlja. U nekim od domova zdravlja se, bilo samostalno, ili u saradnji sa nevladinim sektorom pruža podrška kućnim posetama, kao na primer, u Šapcu, i na taj način obezbeđuje kontinuitet u praćenju, ranije uočavaju pogoršanja i preduzimaju adekvatnije terapijske intervencije."

Ideja o većoj uvezanosti i saradnji porodične medicine, centara za mentalno zdravlje i socijalnih službi, pa čak i o formiranju timova za povremeni obilazak hroničnih duševnih bolesnika kada nisu u bolnici, načelno uvek može da stoji. Samo što razumevanja za nju još uvek nema, uostalom kao i novca. ◂

Ivana Milanović Hrašovec

In memoriam

Radovan Bigović

Protojerej-stavrofor Radovan Bigović, profesor Pravoslavnog bogoslovskog fakulteta u Beogradu, iznenada je preminuo u četvrtak 31. maja. Bio je jedan od najpoznatijih pravoslavnih teologa današnjice, intelektualac koji se opirao skučenostima sredine i posvećeni sveštenik.

Rođen je 1956. u Nikšiću, a Bogosloviju je završio u manastiru Krka. Nakon toga diplomirao je na Pravoslavnom bogoslovskom fakultetu i na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Bavio se odnosom Crkve i društva, razumejući duh vremena kao i potrebu da Crkva odgovori na pitanja koja današnjica nameće. Bio je jedan od pokretača međureligijskog dijaloga, govoreći da je hrišćanski, i dijalog uopšte u samoj prirodi pravoslavne crkve koji je ujedno i čuva od dva jednako opasna iskušenja: otvorenog relativizma i zatvorenog fanatizma.

Objavio je osam knjiga i oko stotinu članaka, eseja, studija u različitim časopisima u zemlji i inostranstvu. Osnivač je i dugogodišnji predsednik Hrišćanskog kulturnog centra u Beogradu, urednik časopisa "Teološki pogledi" i Filozofsko-teološke biblioteke Službenog glasnika. U dva mandata bio je dekan Pravoslavnog bogoslovskog fakulteta. Bio je član Udruženja književnika Srbije. Dobitnik je više priznanja i jedan je od najzaslužnijih što je Srpska pravoslavna crkva uspela da se vrati u javni život. Poslednjih nekoliko godina nije želeo da se mnogo pojavljuje u medijima, smatrajući da treba dati prostora mladim teolozima.

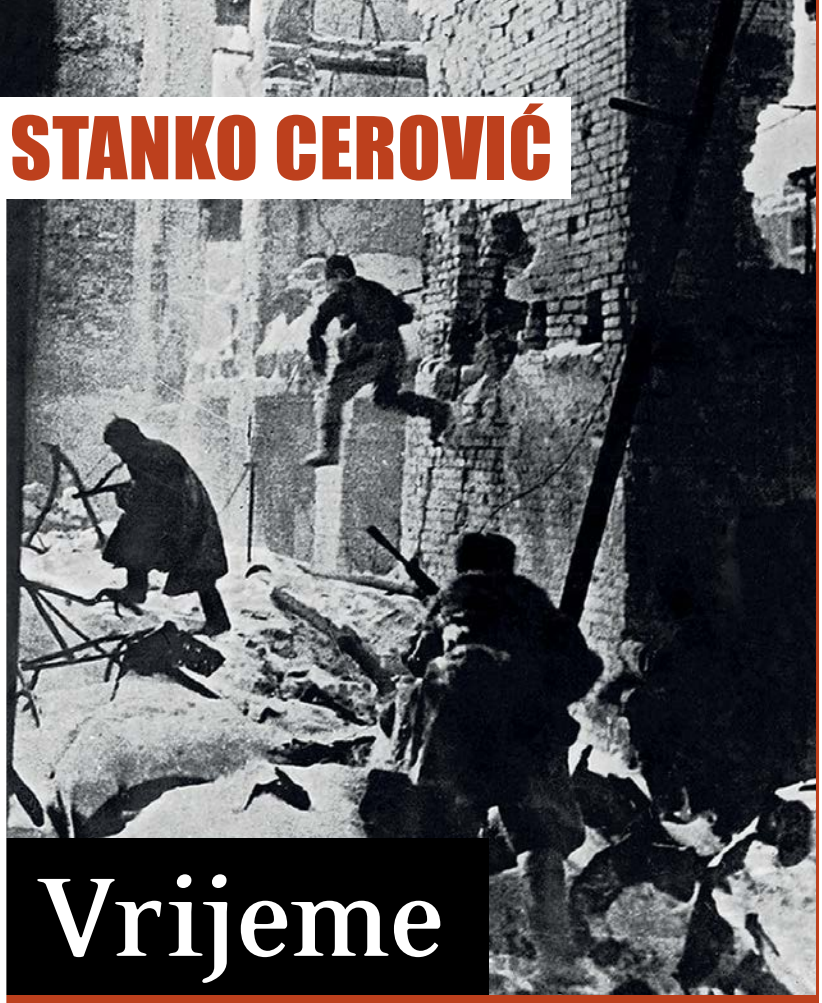
U jednom intervjuu datom pre godinu dana, na pitanje šta je uticalo na njega da se opredeli za sveštenički poziv, profesor Radovan Bigović je kazao: "U užoj porodici niko nije bio sveštenik. Niko me nije terao i nagovarao na to. Na to me nisu terali ni neki utilitarni razlozi. Svoje sveštenstvo razumem kao nezasluženi dar Crkve i najveće priznanje koje sam mogao da dobijem u životu (...) Suštinu sveštenstva svakodnevno životno otkrivam. To je čudesna služba. To nije profesija."

Protojerej-stavrofor Radovan Bigović bio je vršilac dužnosti manastira Svetog Arhangela Gavrila u Zemunu gde je okupio veliku zajednicu, učeći vernike da "verovati znači biti za druge", kao i da je "prava vera slobodna". U manastir Svetog Arhangela Gavrila rado su dolazili i mnogi koji nisu bili pravoslavni, čak i oni koji nisu ni bili vernici. Okupljajući ih, svedočio je životom ono što je i govorio.

Otac Radovan Bigović sahranjen je u ponedeljak 4. juna na Zemunskom groblju, što je bila njegova želja, iako je Grad Beograd ponudio grobno mesto u Aleji velikana. Bio je oženjen, otac dvoje dece i deda troje unučadi. ◂

J. Jorgačević

STANKO CEROVIĆ

Vrijeme je krv

UMJETNIK U CIVILIZACIJI SMRTI

VREME

U izdanju Nedeljnika "Vreme": nova knjiga Stanka Cerovića Vrijeme je krv – Umjetnik u Civilizaciji Smrti.

Potražite u vašoj knjižari

Sve što dopire do moga mozga svedoči o vremenu bankrota. Sefovi su prazni. Iskustvo me uči da u takvim okolnostima prvo skidaju skalp pripadnicima moga plemena. Na polici u tvrđavi u Jejlu, Džeronimova lobanja se još nada promjenama. Biće rata. Biće gore nego ikad. Zvijer je ranjena.

Distribucija: Krug commerce

e-mail: krug.avala@sbb.rs

Tel: 011/240-1433

Foto: Radoje Blagojević

Trinaest godina od Kumanovskog sporazuma

Lažne mete, pravi rat

Na uglu ulica Kneza Miloša i Nemanjine u Beogradu petogodišnja devojčica gleda zgrade Generalštaba, razrušene u bombardovanju 1999. godine. Iza ograde se vidi iždžikljala šuma, drveće je poraslo čak i na gornjim spratovima. "Tata, ko je ovo porušio?", pita devojčica. "Bio je rat, pa su neke čike bacale bombe." "Jesi ti bio tada rođen?" "Jesam." "A hoće li opet da bacaju bombe?" "Neće, ne brini"

Dok auto u mirnom, idiličnom prepodnevu prolazi pored Vojnog aerodroma "Batajnica", nadrealno deluje činjenica da je ovo mesto pre trinaest godina svakog dana rutinski bilo pominjano u svetskim i domaćim medijima, kao uobičajena meta bombardovanja, ili "vazdušne kampanje", kako su intervenciju u ondašnjoj SR Jugoslaviji zvali u zemljama čije su snage u toj intervenciji učestvovale. U Novoj Pazovi, naselju koje se nalazi u blizini aerodroma, u bašti restorana Gurman, Radoje Blagojević, vazduhoplovni modelar, priča o tom vremenu. Skromne prostorije Aero kluba Nova Pazova nalaze se u istom dvorištu. Blagojević je inače državni reprezentativac, jedan od naših najtrofejnijih avio-modelara, višestruki državni prvak i Srbije i država koje su joj prethodile.

TROJANSKI KONJ: Blagojević je jedan od ljudi koji su tokom proleća 1999. učestvovali u izradi maketa aviona "MiG 29", u prirodnoj veličini, što je bio jedan od načina na koji je Vojska Jugoslavije pokušavala da zavara nadmoćnijeg neprijatelja. On kaže da je u martu 1999, kada je bombardovanje počelo, jedna od ideja bila da se, pošto je Aerodrom "Batajnica" blizu Nove Pazove, prave makete i da se razmeštaju dok se pravi "migovi" negde ne sklone, sačuvaju ili krenu u akciju. "Prvih dana je bilo jako teško, trebalo je oformiti tim koji će to da radi, imao sam punu podršku i vojnog vrha i lokalne samouprave," priča on. "Bilo mi je bitno da uključim moje prijatelje iz vazduhoplovnog modelarstva, prvenstveno članove aero-kluba Nove Pazove. Napravio sam tim sa njima, slučajnost je da sam ja bio ispred."

Sve makete aviona rađene su u pogonima fabrike nameštaja Vojvodina u Novoj Pazovi. Dok pokazuje fotografije na kojima se vidi kako "MiG 29" postepeno nastaje oko kostura od drveta, a potom ga traktor vuče niz put, Blagojević priča da su makete pravljene od materijala koji im je bio nadohvat ruke, od drveta, metala, da su sa gornje strane oblagane štamparskim limom, farbane istom bojom kao pravi avioni. Makete su imale točkove, mogle su da se odvezu do piste ili gde je to bilo potrebno.

"Vrlo brzo je urađena prva maketa, za 21 dan, za kratko vreme urađeno je još pet komada, izlazile su za tri do četiri dana. Oko dvadeset i nešto ljudi je bilo na svim poslovima, tim je funkcionisao besprekorno", priča Blagojević. "Bio je uključen deo radnika fabrike Vojvodina, gro ljudi iz vojske i članovi aero kluba. Od njih mogu pomenuti Branka Bjelića, Nikolu Buljevića, Peru Grubića, Nikolu Bunčića. Bili su uključeni i radnici Lifama, koji su uradili metalni deo sklopa onako kako smo mi zamislili." Dok pokazuje fotografiju na kojoj se vidi hrpa metala, drveta i lima usred polja, Blagojević kaže da su sve makete bile pogođene i uništene čim su raspoređene tamo gde je bilo potrebno, osim jedne koja je bila neznatno oštećena, malo reparirana i ostavljena na aerodromu.

Pomalo gorko Blagojević kaže da niko tada nije pitao za pare, da je njegov deo ekipe dobijao samo vojne terenske dnevnice, ali i da o ulozi avio-modelara u tadašnjim događajima nije gotovo ništa rečeno.

Na drugom kraju grada, u dvorištu klinike

Foto: Radoje Blagojević

U SENCI RATA: MiG 29 od kartona i njegovi ostatci posle napada

"Dr. Miroslav Zotović" na Dedinju, potpukovnik Đorđe Ivanov, penzionisani vojni pilot, slika freske u Crkvi svetog Luke. Kaže da je divljenje prema ljudima koji su radili freske stekao još kao mali u rodnoj Strumici, posmatrajući fresko slikare u crkvi koja je bila pored njegove kuće. Sticajem okolnosti postao je vojni pilot, ali uporedo se bavio i slikarstvom i pilotiranjem. Kada je 2001. penzionisan, prešao je na ono što je radio ceo život. "Žao mi je što sam morao da prekinem letenje, ali ne čujem 'migove' mnogo da lete, tako da i ne patim mnogo. Obišao sam svet sa svojim izložbama od 2001. godine, a ovo je četvrta crkva koju oslikavam", kaže za "Vreme2 Ivanov.

Đorđe Ivanov je takođe bio deo tima iz priče o maketama aviona. Kaže da mu se ideja o pravljenju maketa javila prve noći "kada je počelo da gruva", dok je slušao zvuk tomahavka, i da mu se u glavi javila slika iz detinjstva, kada je sa drugovima napravio maketu Trojanskog konja od dasaka i kartona za strumički karneval. "Mada imamo u elaboratu makete, predviđeno je 'ostvariti lažne ciljeve, makete tenkova, topova, aviona', nikada nijedna nije napravljena, to je bilo samo na papiru. Kada smo se skupili da vidimo šta dalje, general Smiljanić, neki političar Dašić, predsednik opštine Stara Pazova, rekao sam da umesto aviona, pošto smo videli koliko su prethodne noći pogodili, napravimo makete i spasemo koji avion, koji možemo da razmontiramo. Gledali su me kao 'prolupao major', ali srećom znali su me i kao umetnika. 'Dobro Ivanov, kad nađeš vremena, ti to napravi. Je l' možeš?' pitao je general. Ja kažem: 'Teško, ali ako možete da mi date ►

Rat na Kosovu, propagandni brojevi

NATO je 1999. objavio da je u toku kampanje NATO avijacija izvela 3000 avio-poletanja, i da su u 1995 slučajeva piloti tvrdili da su na Kosovu pogodili mete Vojske Jugoslavije (oklopna vozila, artiljeriju, vojna vozila). Prvo je objavljeno da je uništen 181 tenk, 317 oklopnih transportera, 857 artiljerijskih oruđa i 600 vojnih vozila, potom je izveštaj korigovan na 120 tenkova, 220 oklopnih transportera i 449 artiljerijskih oruđa, da bi konačno 16. septembra 1999. američki general Vesli Klark, tadašnji glavnokomandujući snaga NATO-a za Evropu, objavio da su na Kosovu uništena 93 tenka, 153 oklopna transportera, 389 artiljerijskih oruđa i 339 vojnih vozila. Sa druge strane, VJ je objavila da je na prostoru Kosova izgubila 13 tenkova od kojih je samo sedam uništio NATO (preostalih šest je uništio UČK), osam oklopnih transportera i 27 artiljerijskih oruđa.

Sumnju u broj uništenih meta koji je saopštio NATO izrazili su i brojni zapadni novinari koji su polovinom juna 1999. ušli na Kosovo, jer nigde nije bilo ostataka pomenutih stotina pogođenih tenkova, transportera i topova. Prema britanskim vojnim izvorima, VJ je prilikom povlačenja sa Kosova izvukla 250 tenkova, 450 oklopnih vozila i 600 komada artiljerijskog naoružanja, a procene NATO-a tokom rata govorile su da se na Kosovu nalazi oko 300 tenkova. Novinski izveštaji sa terena pominjali su i pronađene stare, zarđale tenkove, drvene i ostale makete.

Relativno malo uništenih tenkova koji su pronađeni na Kosovu NATO je opravdavao činjenicom da je VJ posle napada izvlačila i sklanjala oštećenu tehniku, i da je bilo dovoljno vremena da se oštećena tehnika povuče sa Kosova pre dolaska NATO trupa.

Foto: REUTERS

odrešene ruke i pomoć iz opštine, ima tu drvna industrija, hangari, ima modelara, majstora, da napravimo jednu pa da vidimo šta dalje."

Ivanov kaže da je napravio nekoliko skica za maketu "MiG 29", sastao se sa predsednikom aero-kluba i jednim njegovim prijateljem. Usledio je odlazak u fabriku nameštaja Vojvodina, dopunjavanje ekipe majstorima, farbarima. Priča i kako mu je palo na pamet da oblože maketu ofset pločama, da bi maketa bila lakša. "Otišli smo u BIGZ, nisu hteli da nam daju, u Politici su nešto dali, nešto i na drugim mestima. Krila su bila kutijasta, kao bajonet, jer zbog veličine vrata nije mogao da se iznese ceo avion, morao je da se rasklopi i napolju ponovo sklopi."

Makete su uništavane nekoliko sati pošto bi bile iznesene. "Doduše, izlagali smo ih na tacni, kada je uzbuna, sklonimo pravi, stavimo maketu. Kako je rat išao, videli smo da tu nema više poletanja pa smo razmontirali prave avione, bez krila ih pomešali sa nekim autobusima, šleperima, da ih ne nađu. Tako smo sačuvali pet aviona koji su posle Rusi renovirali. Po meni, to je najpametnije što smo mogli u to vreme da uradimo, sačuvati avione i živote na takav način, a investirati što manje", smatra on.

Ivanov kaže da su bombe padale u blizini kada su makete šlepane. "To su bili hrabri momci, svaka im čast. Znali su da dok avaks primeti, snimi, da naredbu, stigne raketa, prođe neko vreme, i oni su se sklanjali u neki jendek tek kada vide da raketa ide, tako je par puta pogođena maketa, a oni su bili na 20 metara." Đorđe Ivanov razume uvređenost aviomodelara što ih nikada niko iz države nije pomenuo. "Ljudi iz ekipe nisu ni zahvalnicu dobili, i oni su kivni i ljuti, i ja sam, iz više razloga", priča Ivanov i pominje problem koji ima jer ne može da otkupi stan u kome živi sa suprugom i dvoje dece.

U vreme dok je Batajnica svake noći bombardovana, kružila je euforična priča da bombe padaju na lažne piste, dok prava ostaje neoštećena. Ivanov kaže da je to urbana legenda, i da misli da je NATO bacao bombe samo toliko da pistu ošteti da se trenutno ne bi mogla koristiti, jer je planirao da ih kasnije koriste njegove snage. "Da bi poleteo, treba ti neka dužina, 700 do 1000 metara, a oni su presekli dvojku, sa koje smo poleteli, samo na jednom mestu. Čim oni oštete, mi zatrpamo, poravnamo, radili smo što bi i oni radili. A rezervna je bila rulna staza pored i par puteva pored Batajnice sa kojih smo sklonili znakove, podšišali

Istorija varanja

Foto: Salinger Igor / Aermedia.com

Prva poznata maketa u istoriji ratova verovatno je Trojanski konj, a prva značajna pojava lažnih objekata je bila u *rusko-japanskom ratu 1904–1905.* godine, zbog razvoja *artiljerije* i automatskog oružja. Upotrebom aviona za izviđanje u *Prvom svetskom ratu* povećava se i razvoj lažnih objekata, grade se lažni *bunkeri*, *osmatračnice*, položaji, oruđa, skladišta, vozila, vojni logori.

U Drugom svetskom ratu, lažni objekti se koriste u mnogim velikim bitkama. Sovjetska vojska je u Kurskoj bici koristila lažne artiljerijske jedinice, Britanci su kod *Tobruka*, u današnjoj Libiji, 1941. godine imali lažne tenkove i avione, a kod *El-Alamejna* 1942. godine lažne artiljerijske položaje, logore, skladišta municije, železničke stanice, *aerodrome*, čak i lažni naftovod. Pred desant u Normandiji u Britaniji su građena lažna pristaništa, a sam desant je počeo spuštanjem hiljada lutaka – maketa *padobranaca*, koji su imali puške koje same opaljuju da bi se što bolje prikrilo stvarno mesto napada.

U *korejskom ratu* prave se lažni tenkovi, artiljerijska oruđa, mostovi, kao i tokom *Vijetnamskog rata* kada Vijetnamci u borbi protiv Amerikanaca prave lažne mostove od bambusa i trave. Kasnije se prave lažni putevi, na primer prolaskom valjka, lažni aerodromi rađeni bojenjem ili posipanjem površina peskom ili cementom za piste, sa maketama aviona, zgrada. Često se koriste i lažni raketni položaji, baze snabdevanja, poletno-sletne staze, maskirne mreže...

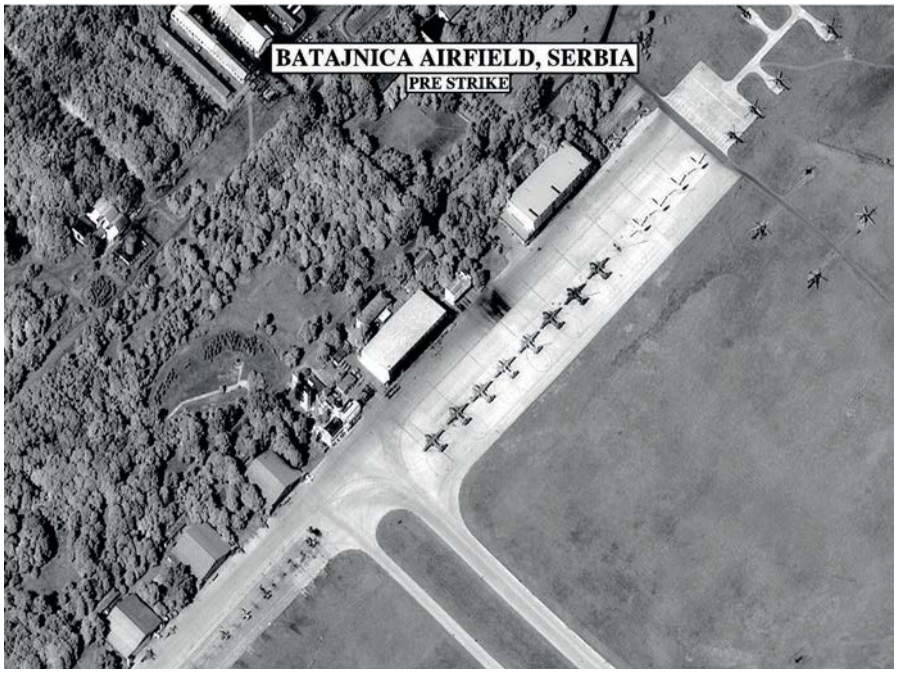
Pre dve godine je objavljena vest da je rusko ministarstvo odbrane naručilo kopije "na naduvavanje" raketnih lansera "S-300", tenkova "T-80", aviona "MiG-29", radara i drugih vrsta oružja iz svog arsenala. Viktor Talanov, direktor marketinga firme Rusbal, koja makete proizvodi, izjavio je da su različiti delovi opreme prekriveni tankim slojem metala i da je u njih instalirano grejanje, pa su kopije potpuna imitacija u svakom pogledu, vizualno, toplotno i na radaru. Potrebno je svega četiri minuta da se naduva replika tenka, a pet minuta za raketni lanser. Tačna cena ovih kopija nije objavljena, pominjalo se oko 2500 evra po komadu. Vojni analitičari su odluku Ministarstva dočekali sa nezadovoljstvom, poručujući da bi bilo bolje da se novac troši na kupovinu pravog naoružanja nego na kopije od gume. Talanov je u odgovoru na kritike rekao da su Sjedinjene Američke Države i Kina već uložile znatne svote novca u kopije svojih oružanih kapaciteta.

Foto: M. Milenković

Foto: M. Milenković

BEZ POHVALE: Đorđe Ivanov, Radoje Blagojević i "gumena" Batajnica

drveće, i to je moglo da posluži kao pista za poletanje i sletanje."

Ivanov smatra da je NATO gađao i rušio ono što mu odgovara. "Mogli su da sruše i mostove u Beogradu, mogli su i celu Bešku da sruše, ali srušili su samo početak, računajući da će im trebati komunikacije kada se završi rat. Ciljno su gađali ono što nisu hteli da mi koristimo, znali su da će da pobede. Suludo je da mi pričamo o nekoj pobedi, samo budala može da se bori sa celim svetom, znalo se da je to unapred osuđeno na propast, a opet moraš da ratuješ, moraš se nekako dovijati da sačuvaš sebe, da ne potrošiš mnogo, kao u slučaju sa maketama."

Za razliku od ostatka Srbije, na Kosovu se vodio i rat na zemlji. Vojni izveštaji NATO-a svakodnevno su govorili o desetinama pogođenih tenkova, artiljerijskih oruđa, o tome da je na Kosovu uništena gotovo kompletna mehanizacija VJ, ali su se u junu, kada se VJ povlačila sa Kosova, mnogi zapitali šta je od toga istina (videti okvir).

Zoran je bio mobilisan u martu 1999. i proveo 86 dana na Kosovu, u protivavionskoj jedinici. Ne želi da priča o svojim iskustvima pod pravim imenom. "Ne volim mnogo ni da se podsećam, svašta se prošlo, jedva sam se oporavio." On objašnjava da je njegova jedinica pravila lažne položaje za topove od metalnih cevi, starih guma, maskirnih elementa. "Napravili smo tri lažna položaja za 86 dana, ali nisu nas gađali, ni lažne ni prave, mada su nas 'predatori' nadletali i snimali svaka dva sata, znali su gde smo i koliko nas je. Bombardovali su 5. juna, ali neku praznu livadu u blizini, verovatno samo zbog zastrašivanja."

Zoran tvrdi da je njemu i drugim ljudima iz jedinice pravljenje lažnih položaja psihološki mnogo značilo. "Kada si tamo ceo dan, 86 dana, vreme nikada da prođe. Ujutru stiže naredba 'krij se', ali problem je kriti se 86 dana. Značilo nam je da nešto radimo, mi ih kao zezamo, pravimo te lažne položaje." On kaže i da zna i za neke druge pokušaje izrade lažnih meta, ali da je za mnogo više njih čuo nego što ih je video svojim očima. "Video sam da su stari tenkovi raspoređeni po Kosovu, gledao sam kada su tenkisti u cevima tih krševa palili vatru i zagrevali deo gde je motor, da bi izgledalo kao da stvarno radi", objašnjava Zoran. "Čuo ►

Mreže i mete

Foto: Tanjug

Mile Dragić, vlasnik istoimene firme za proizvodnju vojne opreme iz Zrenjanina, kaže da je njegova kompanija, kada je počelo NATO bombardovanje, za 20-30 dana isporučila prve količine novih maskirnih mreža vojsci. "Prve mreže su pružale zaštitu od infracrvenog osmatranja i obezbeđivale su vizuelno maskiranje, a ubrzo smo omogućili i radarsku i termalnu zaštitu, koja onemogućava da se tenk uoči osmatranjem iz Avaksa ili aviona. Naša vojska je bila vrlo obučena i pripremljena, izvodila je brze manevre i pridržavala se maskirne discipline, tako da su efekti uništenja bili minimalni", tvrdi Dragić.

Dragić kaže da je Proizvodnja "Mile Dragić" pored mreža razvijala čitav set maskirne opreme, ali da više od 50 odsto nije uspela da razvije jer je NATO bombardovanje završeno. "Set je podrazumevao kompletnu opremu za maskiranje i obmanjivanje protivnika, od tačkastih do velikih meta. Tačkaste mete mogu biti jedno vatreno mesto, poput protivavionskog topa, tenka, vozila, komandnih mesta, do velikih meta poput aerodroma, mostova, brodova. Sarađivao sam sa ljudima iz Vojnotehničkog instituta koji su stručnjaci u oblasti maskiranja i njihovo iskustvo je imalo neprocenjiv uticaj za razvoj tih sredstava."

Dragić smatra da je u početku bio problem da vojska kupi lažne mete. "Onda je jednog dana došao pukovnik Savić iz PVO sa dva podoficira, tražili su šlemove i pancire, a opsluživali su protivavionski sistem NEVA, prethodnog dana im je čitava posada izginula jer nisu imali šlemove i pancire. Dao sam im zaštitnu opremu, ali i lažne mete koje su simulirale PVO sistem, rekao im kako da ih postave i kako da se organizuju. Došli su uskoro ponovo, rekli su da su ih celu noć gađali i pogađali samo naše lažne mete."

Po Dragićevim rečima, potom je poraslo interesovanje u vojsci i on je otišao na razgovor u Generalštab. "Prve lažne mete sam prodavao za samo 270 dinara, u ono vreme devet maraka. Otišao sam kod jednog pukovnika koji mi je rekao da je to skupo. Bilo mi je stalo da vojska to uzme jer sam znao koliki je efekat. Pitao sam koliko treba, on je rekao 500 komada, a ja sam rekao da to poklanjam vojsci. Onda je on rekao da mu treba 12.000, rekao sam da toliko ne mogu da poklonim, a on je rekao: "Dobro, evo za 210 dinara". Pristao sam i isporučio 3500 lažnih meta, a od toga je uništeno 2500." Dragić kaže da nisu u pitanju bile mete na naduvavanje, već lažne mete koje su davale odraz pravih na izviđačkim instrumentima, ali da ipak ne može da govori o detaljima.

On smatra da je posle 1999. nastala nova era u radu radara, da su stari izbačeni jer se videlo da su prevaziđeni, i da se to desilo zahvaljujući VJ i njegovoj firmi. Kaže i da je umesto da doživi priznanje zbog svega što je učinio za državu i vojsku već osam godina sudski progonjen upravo zbog cena maskirnih mreža koje je tada prodao vojsci, mada su svi potvrdili da su njegove mreže jeftinije nego strane.

sam da su nabacivali najlon preko stajskog đubreta i neke makete, kažu da se to zagreje pa radar misli da je ispod skriven tenk, i da su to puno gađali, ali to nisam video, ni ono da su gađali kombajne u hangaru parkirane da im viri samo cev, lažne mostove, puteve."

"Mi smo morali da se snalazimo sa onim što nam je bilo pri ruci, a oni su svašta gađali, verovatno je i kod njih bilo mnogo odrađivanja posla, dugo je sve trajalo. Javi da je uništio metu, važno je da televizija kod njih objavi da su sve rasturili i da narod veruje, kao ovi naši koji su pričali da smo svakog dana obarali po deset aviona i helikoptera. Zna se da u ratu svi lažu. Sad to može da zvuči kao neka igra, mi ih zajebavamo, oni ispucavaju skupe rakete u gomilu đubreta, samo što su oni uradili što su hteli, a naši ljudi su u ratu izginuli."

Trinaest godina posle završetka bombardovanja, ovaj sukob kao da polako tone u zaborav, pažnju sveta su već odavno okupirali neki drugi ratovi, veći i tragičniji. Rat iz 1999. i ovde prekriva neka vrsta rezignacije i nelagodnog ćutanja. Svakog 24. marta se početak bombardovanja označava, ali nekako sve više rutinski, što zbog protoka vremena, što zbog budućih evroatlantskih integracija. Na molbu "Vremena" Vojsci Srbije za razgovor sa sagovornikom koji bi mogao više da kaže o tome šta je prava istina o upotrebi lažnih meta tokom rata na Kosovu, VS nije odgovorila.

Foto: Arhiva 250. raketne brigade

Za razliku od zemalja koje su u intervenciji učestvovale, neka vrsta kolektivne traume zbog onoga što se dešavalo u proleće 1999. ipak je ostala na ovim prostorima. U toj traumi, broj uništenih ili sačuvanih aviona i tenkova izgleda kao račun iz prošlosti koji više nikoga ne zanima, kada se pomisli da nije utvrđen čak ni broj ljudskih žrtava u 78 dana intervencije, a priča o lažnim metama može da izgleda i kao pokušaj da se u porazu pronađe makar trag neke pobede. To ipak ne znači da je sav trud oko "varanja neprijatelja" bio besmislen, jer ako je time sačuvan bar jedan život, onda nije bilo uzalud. ◂

Momir Turudić

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

VINARIJA TIKVEŠ, KAVADARCI

Pažnja i ljubav su ključni sastojci

MILAN ĆULIĆ

Tito kao transnacionalni projekat

ANDREA SIMONČELI, DELTA GENERALI

Obezbediti mogućnost izbora

Intervju: Andrea Simončeli, predsednik UO Delta Generali osiguranja

Obezbediti mogućnost izbora

"Promena poreske politike bila bi *win-win* situacija, jer se razvijanjem privatnog zdravstvenog osiguranja odgovornost i troškovi lečenja stavljaju na pleća osiguravajućih kompanija"

Delta Generali osiguranje druga je po veličini osiguravajuća kuća na srpskom tržištu i lider u životnom, zdravstvenom i putnom osiguranju. Kompanija je i osnivač Doma zdravlja "Jedro", kao i preduzeća Blutek koje će razvijati usluge u oblasti tehničkog pregleda vozila. Prošlu godinu Delta Generali osiguranje je završilo sa premijom od 10,9 milijardi dinara i tržišnim učešćem od 19 odsto. O značaju razvoja kulture osiguranja za budućnost građana, reformama zdravstvenog osiguranja i italijanskim investicijama, razgovarali smo sa Andreom Simončelijem, generalnim direktorom i predsednikom UO Delta Generali osiguranja.

"VREME": Kako ocenjujete razvoj tržišta osiguranja u Srbiji?

ANDREA SIMONČELI: Prilično sam zabrinut. Prošle godine je tržište neživotnog osiguranja zabeležilo skroman rast od 0,3 odsto, životnog od 6,8 odsto, a ukupno tržište je poraslo za 1,4 odsto. To nije dobro, jer je čak i u 2010. godini tržište stagniralo. Podaci iz prvog kvartala 2012, pokazuju blagi rast u odnosu na prošlu godinu. Dakle, tržište nastavlja da bude vrlo sumorno, posebno uzimajući u obzir činjenicu da ukupno tržište osiguranja predstavlja manje od dva procenta BDP-a, dok je u Evropi taj iznos oko 10 procenata. Trebalo bi da zemlja kao što je Srbija dostigne učešće osiguranja od najmanje pet procenata u BDP-u. To znači da moramo bar da udvostručimo veličinu tržišta i dostignemo premiju od milijardu evra, a ne 500-600 miliona kao do sada. Tržište je i veoma malo u odnosu na broj osiguravajućih kompanija koje na njemu posluju. To vam je kao čokoladna torta – mnogo dece, a veoma malo čokolade.

Šta vidite kao glavne razloge za nezadovoljavajuće rezultate?

Po mom mišljenju, postoje dva razloga. Prvi je nedostatak kulture osiguranja. Ljudi ne razumeju šta je osiguranje. Ako bismo napravili neko istraživanje, videli bismo da ljudi misle da je osiguranje isključivo osiguranje od auto-odgovornosti. To je velika greška, jer razvoj osiguranja leži u neživotnim nemotornim pokrićima. Treba se zaštititi od zemljotresa, prirodnih katastrofa, požara, nezgode, treba osigurati poljoprivredu, zdravlje i tako dalje. To su stvarne opasnosti od kojih treba da se osiguramo, ali ne postoji navika. A zašto ne postoji kultura osiguranja? Zato što svi kažu da je ovo zemlja u kojoj nema novca. Smatram da to nije tačno. Kada izađete vikendom, u Beogradu vidite pune restorane i kafiće (gde je trošak za jednu noć minimalno od 30 do 50 evra), a za sumu potrošenu za jedan provod, možete da osigurate vrednost svoje kuće na godinu dana. Ako imate kuću od 100.000 evra, možete je osigurati sa 50 evra godišnje. Dakle, ljudi ne razmišljaju o zaštiti svoje imovine. Oni misle na sadašnjost, a ne na budućnost.

Šta mislite da je važnije za razvoj tržišta životnog osiguranja: državne olakšice za osiguranike ili rast životnog standarda?

I dalje mislim ono što oduvek ističem – mi ne želimo takvu vrstu podrške od vlade. Vlada treba da postavi politiku, stratešku orijentaciju, ali ne i da daje novac. Država treba da kaže: "Dragi moji građani, nema sumnje da penzija u budućnosti neće biti tako dobra kao što je bila u prošlosti. Mogućnosti koje obezbeđuje penzija biće smanjene." Zato ne predlažem davanje para od strane države, već podsticanje svih javnih preduzeća i privatnih kompanija da razviju penzioni plan kroz dobrovoljne penzijske fondove. Ili polise životnog osiguranja, jer će samo građani koji danas investiraju u životna osiguranja (što uglavnom podrazumeva štednju) ili "treći stub penzijskog osiguranja" imati bolji život u starosti. Dakle, poenta je u informisanju ljudi. Ako vam je sada 40 godina, nemojte da mislite da će vam životni standard biti isti kada budete imali 65 ili 70 godina. Danas morate da štedite novac, kupovinom proizvoda životnog osiguranja ili dobrovoljnih penzijskih fondova, kako biste kompenzovali nedostatak prihoda koji će se pojaviti kada ostarimo.

Kako se građani Italije odnose prema životnom osiguranju?

Baš zato sam vrlo optimističan u pogledu Srbije, jer se upravo to dogodilo u Italiji. U prošlosti, niko nije želeo da ulaže u penzijske fondove ili životna osiguranja, ali kada su shvatili da italijanska centralna vlast više ne može priuštiti visoke penzije, i kada je rekla "gospodo, nema više novca", Italijani su počeli da investiraju deo svoje štednje u životno osiguranje i penzijske fondove. Tako da sada imamo dobar trend u Italiji, jer su građani prihvatili i razumeli da je jedini način da zaštite svoju budućnost da kupe proizvode osiguranja.

Delta Generali je u Srbiji lider i u zdravstvenom osiguranju, koje je i dalje veoma skupo za građane. Kako ocenjujete uslove za ovaj važan segment osiguranja?

To je zaista dobro pitanje i primer kako možemo da razvijemo tržište osiguranja. Polise zdravstvenog osiguranja su, istina, prilično skupe jer se smatraju zaradom zaposlenih i podležu istoj poreskoj politici kao i plate. Ako je iznos neto plate 1000 evra, bruto plata je oko 70 procenata veća zbog plaćanja poreza i doprinosa. Ako zaposleni želi da mu poslodavac uplaćuje 100 evra za polisu zdravstvenog osiguranja, on će na tih 100 evra morati da plati još 69 odsto poreza, jer se ova vrsta osiguranja tretira kao lično primanje zaposlenog, odnosno kao zarada. Mi se tridmo, preko našeg Udruženja, da ubedimo Vladu Srbije, buduću vladu, da promeni ovaj koncept. Jer polisu zdravstvenog osiguranja ne bi trebalo tretirati kao lična primanja, i ne bi trebalo da se oporezuje sa 69 odsto kao zarada. To je previše. Promena poreske politike bila bi *win-win* situacija, jer se razvijanjem privatnog zdravstvenog osiguranja odgovornost i troškovi lečenja stavljaju na pleća osiguravajućih kompanija. Kada kažemo da privatno zdravstveno osiguranje ne bi trebalo da ima ovu vrstu opterećenja, mi ne tražimo da se ukinu doprinosi za državno zdravstveno osiguranje. Ono treba da postoji, ali treba dati zaposlenima mogućnost izbora – privatno ili državno.

Andrea Simončeli, predsednik UO Delta Generali osiguranja

Ulažemo zbog profesionalaca

U februaru ste izabrani za predsednika Komore italijansko-srpskih privrednika. Koliko su italijanski investitori zadovoljni poslovanjem sa Srbijom?

To je zaista nov izazov i novo iskustvo. Moram da se zahvalim Koradu Paseru, ministru za ekonomski razvoj Italije, a posebno Armandu Varikiju, italijanskom ambasadoru u Srbiji, koji me je pozvao da predsedavam Komori italijansko-srpskih privrednika. Komora postoji deset godina i doživljava veoma lep period zahvaljujući izuzetnim trgovinskim i političkim odnosima između Italije i Srbije. Italija je drugi najveći investitor u Srbiji, i bilateralna trgovina iznosi preko 2,2 milijarde evra. Komora italijansko-srpskih privrednika predstavlja oko 200 italijanskih preduzeća u Srbiji, prisutnih kroz direktne ili indirektne investicije, koja zapošljavaju oko 19.000 ljudi. Dakle, imamo veoma snažno prisustvo italijanskih kompanija u Srbiji, ali ne samo velikih korporacija kao što su Benetton, Fiat sa svojim dobavljačima, Banka Intesa ili UniCredit, ili dva velika osiguravača (Delta Generali ili DDOR Fondiaria SAI), već i mnogih drugih preduzeća srednje veličine, kao što su Golden Lady, Calzedonia.

Uvek naglašavam da Italijani ne investiraju u Srbiju zbog jeftine radne snage, već zato što ovde nalazimo izuzetno stručne ljude i visoko kvalifikovan menadžment. Ovde imate inženjere, aktuare, tehničare, električare, i sve što vam je potrebno da posao bude visoko kvalitetan. To je ono što je dobro u Srbiji. To su veoma vredni ljudi, a proizvodi koji se ovde naprave, mogu se izvoziti širom sveta zbog visokog kvaliteta radne snage. Mnogo puta sam isticao da je srpskoj vladi potreban dobar marketing savetnik, kako bi se slika o Srbiji u potpunosti promenila i ona se predstavila u svetskoj areni kao veoma stabilna i demokratska zemlja, profesionalnih i vrednih ljudi.

Ove godine država je ponovo subvencionisala osiguranje poljoprivrednih proizvoda. Koliko je ova praksa važna za poljoprivredu zemlje?

Smatram da je osiguranje poljoprivrede važna delatnost i Generali je, ne samo u Srbiji već i u Rumuniji i drugim zemljama, svetski lider u ovoj oblasti osiguranja. Imamo dugu tradiciju i nudimo različite proizvode koji pružaju pokriće, kako za životinje tako i za useve. Moram da kažem da je Ministarstvo poljoprivrede, a posebno ministar Dušan Petrović, napravilo veoma dobar potez davanjem subvencija za plaćanje premije osiguranja, jer je upravo to ono što druge zemlje rade za svoju poljoprivredu. Svi imaju pravo na subvenciju, tako da su kupci veća poljoprivredna gazdinstva, ali takođe srednji i posebno manji proizvođači koji su zainteresovani za kupovinu polisa kako bi zaštitili svoju imovinu. Na ovaj način, Srbija se kreće u pravom smeru ka EU, ka Evropi.

Da li mislite da bi osiguravajuća industrija trebalo da postane značajniji finansijski partner državi i ekonomiji?

Nadam se da hoće. Snažno bih savetovao novoj vladi da posveti više pažnje osiguranju kao partneru, a ne kao biznisu koji traži podsticaje. Kada kažem partner, mislim na ulogu koju osiguranje ima u pokrivanju posledica prirodnih katastrofa, u širenju kulture osiguranja sa ciljem smanjenja potraživanja prema državi, u povećanju bezbednosti u saobraćaju, u osiguranju života i zdravstvenom osiguranju. Postoji mnogo uloga i poslova koje osiguravajuća industrija može da uradi. Može, na primer, da razvije takozvane osiguravajuće fondove, jer u Srbiji danas ne postoji takva mogućnost ulaganja. Ako želite da uložite novac u bankocentričnom sistemu, morate da odete u banku. Zašto ne ponuditi finansijski instrument, kao što su fondovi kojima upravljaju osiguravajuće kompanije, a ne banke.

Kako sve veći pad vrednosti dinara utiče na poslovanje osiguravajućih kompanija?

Dotakli ste mučno i veoma bolno pitanje. Prošle godine je Narodna banka Srbije uradila zaista izvanredan posao obuzdavajući inflaciju i devalvaciju. Dakle ukupni uslovi, čak i finansijska kriza koja se približavala Srbiji, zaustavljena je ispred vrata, zahvaljujući dobrom vođenju monetarne politike. Međutim, prvih pet meseci ove godine pokazuju veoma sumornu situaciju, jer devalvacija znači, pre ili kasnije, sve veću inflaciju. Srbija ima otvorenu ekonomiju, a u tom slučaju morate da imate snažnu valutu, čija je devalvacija u skladu sa inflacijom, ne veća. Ne znam šta je tačno uzrok ovakve situacije. Čitam novine i ljudi kažu da je razlog prelazni period između stare i nove vlade. Smatram da je jedna od prvih mera koju treba da preduzme nova vlada to da stavi kurs pod kontrolu. Ne mogu da nastave da "krvare", da troše toliko deviza da bi podržali dinar, i da imaju dnevnu devalvaciju od 0,4 do 0,5 odsto. Oni moraju to da zaustave. To ima katastrofalne posledice ne samo na inflaciju, već i na sve kompanije, kao i na nas u osiguranju. Jer, ne zaboravite, mi prodajemo polise u dinarima, ali su troškovi koje imamo, posebno u auto-odgovornosti, u evrima.

Ana Radić

Vinarija Tikveš: Kavadarci, Makedonija

Pažnja i ljubav kao ključni sastojci

Do 2011. godine uloženo je više od 22 miliona evra, pre svega u tehnološko prestrukturiranje i modernizaciju opreme za proizvodnju vrhunskih vina, čime je stvorena jedna od najmodernijih vinarija u regionu sa svetskim ugledom

Predstavnici medija iz Srbije krajem maja posetili su Tikveš, najveću vinariju na Balkanu i najstariju vinariju u Makedoniji i jugoistočnoj Evropi. Tradicija ovog brenda seže do davne 1885. godine, a vinarija je danas jedna od najmodernijih u regionu. Pored savremenih pogona, novinari su imali priliku da obiđu i vinograde na lokalitetu Bela Voda odakle dolazi istoimeno i čuveno vino, koje je dobilo najviše ocene od najpriznatijih svetskih vinskih kritičara. Vinarija Tikveš smeštena je u srcu Tikveškog vinogorja, velike plodne ravnice na jugu Makedonije, gde se mediteranska klima sudara sa kontinentalnom stvarajući idealne uslove za uzgajanje grožđa. Pored toga što su imali prilike da se uvere u kvalitet vrhunskih vina u autentičnom ambijentu, novinarima su čelni ljudi kompanije predstavili i najvažnije činjenice o njenom poslovanju.

METODE I BRENDOVI: Tikveš je prva vinarija u jugoistočnoj Evropi koja je flaširala i etiketirala proizvode, a četvrtina proizvodnje vina u staroj Jugoslaviji dolazila je upravo iz Tikveša. Od 2003. godine vinarija se nalazi u vlasništvu makedonske investicione grupe M6 koju su osnovali članovi Upravnog odbora Skopske pivare. Do 2011. godine uloženo je više od 22 miliona evra, pre svega u tehnološko prestrukturiranje i modernizaciju opreme za proizvodnju vrhunskih vina, čime je stvorena jedna od najmodernijih vinarija u regionu. U Tikvešu se najsavremenijim metodama u proseku proizvede oko 20 miliona litara vina godišnje. U podrumu površine 1500 kvadrata nalaze se 450 barik bačve i 180 hrastovih buradi za fermentaciju i odležavanje vina. Vinarija je opremljena najsavremenijim linijama sa kapacitetima punjenja i do 6.000 flaša na sat. Lozovi zasadi u vlasništvu vinarije prostiru se na 1000 hektara, dok se vinogradi 2000 dobavljača prostiru na 6000 hektara, a menadžment kompanije je istakao da su u ovoj godini planirane nove investicije koje se odnose na poboljšanje postojećih i otkup novih vinograda.

Tikveš ima dugačak portfolio proizvoda, pa ljubitelji mogu birati između više od 50 vrsta vina u više segmenata. Tu su stona vina, Classic, Special Selection, Limited Edition, Alexandria Cuvée, penušava, ali i vina iz ekskluzivne teroar (*terroir*) linije. Vina su dobijena od domaćih sorti grožđa – kratošije, vranca, tamjanike ili smederevke, ali i od internacionalnih sorti kao što su šardone, kaberne, sovinjon, merlo, traminer rizling. Tu su i vina nastala kombinovanjem različitih sorti, što predstavlja vrhunac umešnosti u vinskoj industriji. U vinariji veruju da je najvažniji sastojak svakog vina pažnja i ljubav kojim se kreira, a u Tikveš vina je uloženo mnogo od oba. “Proces proizvodnje i pristup kreiranju vina je postao prava nauka, stvari nisu crno-bele. To znači da kad uradite sve što je potrebno to ne znači da ćete dobiti baš taj proizvod koji ste želeli. Zato uvek naglašavamo da je za vinarstvo potrebno mnogo ljubavi i pažnje, kada smo ušli u ovaj posao vodili smo se logikom da kreiramo vina ’kao za nas’. Veoma nam je važno da potrošaču ponudimo kvalitetan proizvod po razumnoj ceni, jer se na taj način o vinima priča i gradi lojalnost. Naš cilj je da pokažemo da i velike vinarije mogu da proizvode vrhunska vina. Prednost velike vinarije leži u znanju i iskustvu, a izuzetak su male vinarije u Francuskoj koje imaju tradiciju dugu šest vekova”, izjavio

je Svetozar Janevski, predsednik Upravnog odbora Vinarije Tikveš.

Tikveš je prethodne godine proizveo ukupno 12.000 tona vina, i to od 19.000 tona grožđa, od čega je 9000 tona sa sopstvenih plantaža, a ostatak iz vinograda kooperanata. Plan makedonske investicione grupe M6 je da godišnji rast vinarije bude 15 do 20 odsto.

Po obimu poslovanja, Vinarija Tikveš je lider na tržištu Makedonije, dok je u Srbiji na četvrtom mestu, ali prva kada je reč o uvozu. U prošloj godini, na tržištu Srbije prodaja Premium vina nadmašena je za 80 odsto, promet Classic vina povećan je 15 odsto dok je prodaja rozea četiri puta veća u odnosu na 2010. godinu. Za Vinariju Tikveš Srbija predstavlja glavno regionalno tržište, a plan kompanije je da nastavi sa intenzivnim investicijama i da u naredne tri godine udvostruči promet koji ostvaruje ovde.

VRHUNSKI ENOLOZI: Tikveš je regionalni lider koji ima ambicije da postane globalni igrač, pa ne čudi angažovanje vrhunskih svetskih stručnjaka. Na čelu ove moderne vinarije je tim enologa pod vođstvom Filipa Kambija, dobitnika prestižne nagrade za najboljeg vinskog konsultanta u svetu za 2010. godinu. Kambi je jedan od pet vodećih svetskih enologa, koji je za Tikveš kreirao liniju ekskluzivnih teroar vina sa francuskim pečatom, ali i temperamentom juga.

"Tikveš radi na tome da razvije lokalne sorte. Inostranim tržištima zanimljive su autentične autohtone sorte kao što su vranac, r'kaciteli, kratošija i plavac mali, a razvijamo i dodatne vinske sorte prokupac i ohridsko crveno. Takođe, jedna smo od prvih vinarija koja promoviše teroar vina – posedujemo vinograde stare više od 35 godina na lokalitetima Barovo i Bela Voda. Koncept teroara podrazumeva vina iz strogo kontrolisanih vinograda kako bi se u vinu očuvale karakteristike podneblja sa kog vino dolazi. Zemljište na kojem se odgaja vinova loza, specifičnost klime i vremenskih uslova, zajedno doprinose da grožđe iz tih mikroregiona ima jedinstvene kvalitete, što daje ovim vinima originalan ukus", kaže Janevski.

Među teroar vinima je i "zvezda" vinarije Tikveš – crveno vino "Bela Voda 2010", koje je čuveni svetski kritičar Robert Parker ocenio sa neverovatna 94 poena (od mogućih 100). Nakon izuzetno visoke ocene Roberta Parkera, Erik Solomon, treći najveći uvoznik vina za SAD, kontaktirao je Tikveš, nakon čega su vina iz serije Barovo, Bela Voda, R'kaciteli Special Selection i Vranac Special Selection plasirana na američko tržište, gde su postigla izuzetan uspeh. Od početka godine izvezeno je vino u iznosu od 300.000 dolara i u ponudi je najboljih restorana sa Michelin zvezdicama u Njujorku i Vašingtonu.

Pored američkog, koje za vinariju Tikveš predstavlja veliki potencijal, i tržišta bivše Jugoslavije, izvoz je fokusiran i na Rusiju i Kinu. Ova dva tržišta su po rečima Janevskog veoma specifična i zahtevna. "Rusi preferiraju francuska i italijanska vina i nisu skloni istraživanju. Kod njih prolaze samo ona vina koja su tražena u Njujorku ili Londonu. S druge strane, u Kini su zastupljena francuska i čileanska vina. Zato je naša strategija uspeti u Americi i Engleskoj, kako bismo na taj način ušli i na ostala tržišta u većem obimu. Naše opredeljenje je da ne budemo arogantni i da potrošaču priuštimo visok kvalitet. Zato vrhunska vina, kao što je Bela Voda, u regionu ne plasiramo po previsokim cenama. To vino u Americi košta 22 dolara po boci, dok je na ovim prostorima njegova cena od 8,5 do 12 dolara", dodaje Janevski.

Od preuzimanja Vinarije Tikveš 2003. godine, koja je tada poslovala sa gubicima, sprovedene su brojne reforme koje su je učinile jednom od naprofitabilnijih i najvećih proizvođača vrhunskih vina u jugoistočnoj Evropi. Milionske investicije, ulaganja u ljudske resurse, organizaciona prestrukturiranja i unapređenje marketinga, prodaje i distribucije, doprineli su da Vinarija Tikveš postane brend poznat daleko od granica Makedonije. Na renomiranom SIAL – Wine innovation forumu 2008. godine u Parizu, vinarija Tikveš je jedina kompanija iz jugoistočne Evrope koja je proglašena za jedan od 30 najinovativnijih brendova u svetu. Kvalitet potvrđuju i brojne nagrade na međunarodnim manifestacijama: MundusVini (Nemačka), London International Wine Challenge (Velika Britanija), Beowine Fair (Srbija) i mnoge druge.

SAVETI IZ OSIGURANJA

Pod kojim uslovima osiguranik može otkupiti polisu životnog osiguranja

Prema zakonu o obligacionim odnosima, ugovarač osiguranja (on je najčešće i osiguranik) može otkupiti polisu osiguranja ukoliko je platio premiju za najmanje tri godine trajanja osiguranja. Međutim, svaki osiguravač može propisati blaže uslove za otkup osiguranja u skladu sa svojom poslovnom politikom. U Wiener Städtische osiguranju otkup je moguće dobiti ako su plaćene najmanje dve godišnje premije, ali ne pre isteka treće godine trajanja osiguranja.

Ukoliko ugovarač želi da otkupi polisu, preporučuje mu se da ne raskida ugovor već da uzme pozajmicu, koja iznosi 90 odsto otkupne vrednosti polise. Na ovako odobren predujam ugovarač ima obavezu da plaća kamatu jednom godišnje bez obaveze vraćanja predujma. Ako ugovarač ne plati kamatu, smatra se da je zatražio otkup osiguranja. Naravno, ugovarač može da vrati predujam pre isteka osiguranja i tada prestaje s plaćanjem godišnje kamate, ili da dogovori da mu se isplaćeni predujam odbije od osigurane sume po isteku osiguranja.

U slučaju da ugovarač nije u mogućnosti da plaća premiju osiguranja, te prestane plaćanje, osiguravač je dužan da ugovarača osiguranja opomene da nije izmirio dospelu obavezu. Ukoliko ugovarač ne plati premiju ni 30 dana od dana kada je primio opomenu, osiguravač redukuje ili stornira ugovor u zavisnosti da li su plaćene dve godišnje premije ili manje od tog iznosa. Svaki ugovor koji je redukovan usled neplaćanja premije može se reaktivirati ukoliko od trenutka prestanka plaćanja premije nije proteklo više od dve godine. U tom slučaju ugovarač ima obavezu da plati celokupnu neplaćenu premiju osiguranja.

Dragan Filipović

Direktor Sektora za osiguranje lica

DELTA PLANET

Šoping-mol od 200 miliona evra

Delta Real Estate u proleće 2013. godine započeće gradnju do sada najvećeg i najekskluzivnijeg šoping-mola u Srbiji pod imenom Delta Planet. Šoping-mol, ukupne površine od oko 200.000 kvadratnih metara, nalaziće se na beogradskoj Autokomandi, uz autoput E-75, u pravcu Niša. Projekat je vredan 200 miliona evra, što će biti najveća investicija Delta Real Estate Grupe u narednom periodu, ali i druga po veličini u oblasti nekretnina u Srbiji od 2000. godine do danas. Na gradnji objekta biće angažovano oko 5000 radnika iz većeg broja domaćih firmi, a završetak šoping-mola omogućiće i otvaranje više od 5000 novih radnih mesta. Delta Planet će u jesen 2014. ponuditi posetiocima 250 lokala različitog sadržaja, a očekuje se da najmanje 50 brendova prvi put predstavi svoju ponudu na srpskom tržištu. Prodavnice, uslužne radnje, restorani i kafei prostiraće se na dva nivoa šoping-mola. Ispod njih predviđen je hipermarket, a iznad, nivo za zabavu: bioskop, spa i wellness, sportski sadržaji i slična ponuda namenjena poklonicima zdravog života. “Delta ovde ne staje sa investiranjem. Imamo u planu još značajnih projekata, posebno u našim strateškim biznisima: poljoprivredi i izgradnji nekretnina”, izjavila je Jelena Krstović, potpredsednica Delta Holdinga.

DUNAV OSIGURANJE

Nova donacija

Povodom Dana kompanije, Dunav osiguranje doniralo je 31. maja Kliničkom centru u Kragujevcu sredstva za kupovinu kombi vozila, koje će služiti za prevoz hrane i ostale potrebe ovog velikog kliničkog kompleksa. I ove, kao i prethodnih godina, kompanija Dunav osiguranje na delu je pokazala društvenu odgovornost primerenu lideru na domaćem tržištu. Ugovor o donaciji potpisali su Milenka Jezdimirović, generalna direktorka Dunav osiguranja, i dr Slobodan Obradović, direktor Kliničkog centra Kragujevac. “U skladu sa našom politikom društveno odgovornog poslovanja, Dan naše kompanije obeležavamo na human način. Zdravstvo u našoj zemlji je grana kojoj je pomoć uvek dobrodošla. U skladu s tim, godinama unazad nastojimo da pomognemo zdravstvenim institucijama”, izjavila je Milenka Jezdimirović, generalna direktorka Dunav osiguranja.

APATINSKA PIVARA

Najbolji poslodavac

Apatinska pivara, po mišljenju zaposlenih, dvostruki je laureat priznanja “Najbolji poslodavac u 2012. godini” na nivou Srbije i regiona, između 87 preduzeća koja su učestvovala u istraživanju Infostuda. Na treći u zemlji i prvi regionalni konkurs “Najbolji poslodavac – zaposleni biraju” prijavilo se ukupno 57 kompanija iz Srbije u tri osnovne kategorije – mala, srednja i velika preduzeća. U okviru tromesečnog istraživanja, 8141 zaposlenih anonimno su procenjivali poslodavce, i ocenili kvalitet svog radnog mesta, odnos poslodavca prema njima i lični odnos sa kolegama. “Veoma smo ponosni na ovo priznanje, baš zato što stiže od zaposlenih. Sistem razvoja zaposlenih u Apatinskoj pivari zasniva se na analizi rezultata rada i kompetencija svakog pojedinca, jer pred naše zaposlene postavljamo vrlo zahtevne ciljeve, ali sa druge strane smatramo da je važno da postoji balans profesionalnog i privatnog života”, istakla je Jelena Dragosavac, menadžer za regrutaciju i interne komunikacije Apatinske pivare.

EUROBANK EFG

Obnovljen deseti vrtić

Dečije igralište u okviru vrtića “Crvenkapa”, rekonstruisano u sklopu projekta “Veliko srce”, otvoreno je 22. maja u Kragujevcu. Zahvaljujući korisnicima više od 18.000 kreditnih kartica “Veliko srce”, vrtić je dobio obnovljeno dečije igralište, opremljeno najmodernijim spravama za igru mališana iz Kragujevca i okoline. Ovo je deseti vrtić čije je igralište obnovljeno tokom tri godine trajanja ovog zajedničkog projekta Eurobank EFG i Fondacije “Ana i Vlade Divac”. Jedinstvena humanitarna kartica “Veliko srce” pruža mogućnost građanima da podrže obnovu dečijih igrališta u državnim obdaništima širom Srbije, bez ikakvih dodatnih troškova. Ova jedinstvena MasterCard kartica koristi se kao bilo koja standardna kreditna kartica, uz dodatni doprinos humanom cilju. Prilikom svake transakcije, uključujući kupovinu i podizanje gotovine, Eurobanka svoj deo prihoda uplaćuje Fondaciji “Ana i Vlade Divac”, u svrhu rekonstrukcije dečijih igrališta u vrtićima širom Srbije.

HYPO ALPE ADRIA BANKA

Za energetsku efikasnost

Hypo Alpe Adria banka ponudila je građanima veoma povoljne potrošačke kredite za unapređenje energetske efikasnosti. Građani mogu da apliciraju za kredite u iznosu do 10 hiljada evra, koji se odobravaju u dinarskoj protivvrednosti, a prema iznosu na profakturi. Kamatna stopa je fiksna i iznosi pet odsto za dinarske kredite za koje nije potrebno učešće, dok je u slučaju indeksiranih kredita u evrima kamatna stopa sedam odsto, uz učešće od 30 odsto. Rok otplate kredita iznosi od 12 do 60 meseci, u zavisnosti od mogućnosti i planova građana, a fiksna kamatna stopa omogućava nepromenjene rate kredita tokom celog perioda otplate. Krediti su predviđeni za nabavku i postavljanje izolacije, zamenu spoljašnje stolarije, ugradnju energetski efikasnijih peći, kao i za izvođenje drugih radova koji unapređuju energetsku efikasnost.

VIP MOBILE

Siguran rast

Vip je nastavio da beleži rast poslovanja i tokom prvog tromesečja ove godine. Prihodi su porasli za 23 odsto u odnosu na isti period prošle godine, do 37,3 miliona evra, a dobit pre kamate, amortizacije i poreza beleži rast od čak 139 odsto i iznosi 10,3 miliona evra. Vipu se do kraja marta pridružilo više od 1,6 miliona korisnika, što je rast od 17 odsto, dok je tržišno učešće kompanije dostiglo 16,1 odsto. “Nosioci rasta su privatni postpejd korisnici, solidna pripejd baza, zatim dolazak novih korisnika širokopojasnog interneta, poslovnih korisnika, kao i značajan broj onih koji su u Vip mrežu prešli koristeći uslugu prenosa broja. Nastavićemo da rastemo u 2012. i da uvodimo inovativnu ponudu na tržište Srbije”, izjavio je Andreas Graf, član UO i finansijski direktor Vip mobile.

WURTH

15 godina u Srbiji

Kompanija Wurth, svetski lider u snabdevanju montažnom opremom proslavlja 15 godina rada u Srbiji. U cilju obeležavanja jubileja, Wurth d.o.o. Beograd je pored preseljenja u novu poslovnu zgradu u Surčinu, 15 godina nakon što je napravljena prva prodaja u Srbiji, organizovao celodnevnu edukaciju svojih zaposlenih i okupljanje za poslovne partnere, koji su tom prilikom upoznati sa novim programima i projektima.

Wurth je bio i domaćin međunarodne konferencije, na kojoj je ugostio 20 direktora Wurth kompanija iz Evrope i Bliskog istoka. Wurth je međunarodni koncern, prisutan sa 416 kompanija u više od 80 zemalja sveta, ima više od 66 hiljade zaposlenih i godišnji obrt od 9,7 milijardi evra. U Srbiji Wurth ima više od 200 zaposlenih i ostvaruje obrt od oko 15 miliona evra godišnje.

STRUČNI SKUP

Održavanje skladišne opreme

Stručni skup povodom predstavljanja standarda SRPS EN 15635 o primeni i održavanju skladišne opreme, održan je 23. maja u Hotelu Tulip Inn u Beogradu u organizaciji kompanije InTeSe GmbH & Co. KG. Predmet skupa bilo je upoznavanje kompanija u Srbiji sa zakonskim obavezama iz oblasti standardizacije i bezbednosti pri projektovanju i upotrebi skladišne opreme, kao i problematika i razmenjivanje iskustava prilikom uvođenja i primene ovog standarda. Pored glavne teme, na skupu je bilo reči i o tome kako se postaje član ISS-a i koja je važnost jedne takve institucije. Govorilo se i o projektovanju regalnih skladišta, trenutnom stanju i problemima u Srbiji i kako ih prevazići. Standard SRPS EN 15635 će do kraja ove godine ući u upotrebu u Srbiji, a u Evropskoj uniji se uveliko primenjuje.

PR INDUSTRIJA

Komunikativna vlada

Piše: Dr Borislav Miljanović,
generalni direktor Represent Communications

Vruća stolica u Nemanjinoj 11 zasad je prazna, ali osoba koja na nju sedne, a već u prvoj nedelji svog mandata ne ispuni nužne komunikacijske principe, neće se tu dugo zadržati. Svi smo svesni ekonomskih teškoća i činjenice da će novi ministri biti prinuđeni da povlače vrlo nepopularne poteze. Zato nam je neophodna veoma komunikativna vlada. Shodno težini i dramatičnosti koju će takvi postupci izazvati, komunikacija pre i posle donošenja odluka mora da bude kvalitetnija. Ovo su glavni preduslovi:

1. Premijeru komunikacija sa medijima, ali i sa ostalim delom javnosti mora biti prirodna i neusiljena. Neophodno je da to bude osoba koja komunicira često i brzo, autoritativno, ali i empatično i proniclјivo, kako bi razumela potrebe ljudi kojima se obraća.

2. Ne bi bilo dobro da je šef vladinog tima za komunikacije bivši novinar, marketinški stručnjak ili istaknuti partijski kadar. Poželjno je da ima iskustvo rada u medijima ili marketingu, mada to nije dovoljno. Neophodno je da je nekoliko godina bio između čekića i nakovnja, u nezahvalnoj poziciji PR-a, između medija i komunikatora. Samo tada može se osetiti tanušna granica u svakodnevnoj borbi između vesti i propagande.

3. Službe za odnose sa javnošću pojedinačnih ministarstava ne smeju da budu slobodni strelci. Nužno je da komuniciraju samostalno sa sopstvenim delom javnosti, ali ključne poruke moraju da budu usaglašene na nedeljnim kolegijumima sa vladinim timom.

4. U tom sistemu, svi PR-ovi moraju 24 sata da budu otvoreni za medije. Nijedan upit novinara ne sme duže od dva do tri dana da ostane bez odgovora. U izuzetnim slučajevima, kada situacija tako nalaže, taj rok je jedan sat.

5. Poruke koje će vlada slati moraju da budu jasne i konkretne i da odgovaraju na tačno uočene probleme građana, bez šminke i uvijanja. Izjave i saopštenja moraju biti tačni, ma kako da su neprijatni i ma koliko gorko zvučali.

6. Vlada ne sme samo da odgovora na upite i zahteve medija već i da samoinicijativno komunicira reforme i odluke koje iz njih proizlaze i na taj način aktivno utiče na promenu stavova i vrednosti u zemlji.

7. Sve službe za informisanje moraju komunicirati i putem interneta i ostalih društvenih mreža. Ovo je ipak 21. vek!

Intervju: Milan Ćulić, direktor Centra za istraživanje studija turizma

Tito kao transnacionalni projekat

"Projekat koji bi definisao saradnju zemalja bivše Jugoslavije je dovoljno snažan da u 14 dana možete da 'spakujete' jednu ozbiljnu tematsku rutu, poput 'Puta svile', ili 'Rute 66' u Americi"

Peta po redu EIAT konferencija (Education and Industry Advancing Together – Obrazovanje i industrija napreduju zajedno) održaće se od 21. do 23. septembra u Beogradu i Novom Sadu. Reč je o jedinstvenom događaju u ovom delu Evrope koji pruža šansu talentovanim mladim ljudima u turizmu i hotelijerstvu, i dovodi u kontakt sve tri zainteresovane strane: zaposlene u turizmu i hotelskom biznisu, obrazovne institucije i najbolje studente u industriji. Poput prethodna četiri susreta, konferenciju i ovog puta organizuje Centar za istraživanje studija turizma. Milan Ćulić, direktor Centra, za "Vreme" govori o ciljevima EIAT-a i mogućim transnacionalnim turističkim projektima.

"VREME": Šta očekujete od konferencije u septembru?

MILAN ĆULIĆ: Prve godine na EIAT konferenciji učestvovalo je pet fakulteta, a ove će ih biti 25, iz dvanaest zemalja regiona. Tu su i ključni "stejkholderi": hotelijeri, tur-operateri, agencije i kongresni biroi. Jedan od glavnih predavača biće generalni menadžer St. Regis hotelskog kompleksa iz Dohe, u koji je uloženo blizu milijardu dolara, a sedmoro najboljih studenata će otići u Katar na jednogodišnji plaćeni kros trening menadžment program. Na taj način mi smo u petoj godini došli do onoga što je bila ideja od samog starta, a to je da polako pokušamo da menjamo stavove, da uvodimo industriju u akademiju, ali i da nikako ne zaboravimo ono što akademija ima da kaže industriji. Cilj je da sve zemlje u regionu usvoje standarde znanja i veština, jer jedino tako možete da dobijete kvalitetan turistički proizvod. Danas maltene svaka zemlja na svetu, osim ako nije u nekoj krizi ili ratnom stanju, može da konkuriše na globalnom tržištu kao turistička destinacija. Nije bitno da li postoji more ili planina, ono što

Milan Ćulić, Centar za istraživanje studija turizma

se traži je turistički proizvod, doživljaj, a njih mogu da nose samo ljudi koji imaju dovoljno znanja i veština da upakuju turistički proizvod i prepoznaju koje tržište može da bude zainteresovano. Prošlo je vreme kada se sve nudilo svakom – jedan od poslednjih trendova je da se bavite nišama i grupama koje su usko specijalizovane za određene turističke proizvode.

Koje niše Srbija može da popuni?

Ne moramo se fokusirati samo na Srbiju. Iz Rusije, Kine, Indije ili Južne Amerike svake godine broj dolazaka i broj ostvarenih noćenja u Evropi eksponencijalno se povećava. Ovim ogromnim tržištima morate prići sa integrisanim turističkim proizvodom, transnacionalnim projektom. Ono što veže region bivše Jugoslavije je Tito: ako se ne varam, na njegovoj sahrani bilo je 209 delegacija iz 127 zemalja sveta. Taj brend je dovoljno snažan da sa pravilno postavljenim turističkim proizvodom možete, na primer, da konkurišete na tržištu Kine. U skorašnjem istraživanju došli smo do brojke da je film *Valter brani Sarajevo* do danas pogledalo 13 milijardi Kineza. Predviđa se da će u narednih pet do deset godina 80 miliona Kineza putovati svake godine. Projekat koji bi definisao saradnju zemalja bivše Jugoslavije je dovoljno snažan da u 14 dana možete da "spakujete" jednu ozbiljnu tematsku turističku rutu, poput "Puta svile", ili "Rute 66" u Americi. Ne treba zaboraviti ni napore koje je resorno ministarstvo u Srbiji uložilo u tematske rute puteva rimskih careva.

Vaša master teza iz 2006. je nagrađena kao najbolja teza u Evropi, a bavila se kongresnom industrijom kao modelom razvoja turističke industrije u Srbiji. Možete li nešto više da kažete o ovom vidu turizma?

Kongresni turizam je najidealniji oblik turizma, jer za najkraće vreme može da vam donese značajna materijalna sredstva. Ideja onog ko organizuje skupove jeste da oni ne budu *low cost*, već da budu najmanje u hotelima ili kongresnim centrima koji su ekvivalent četiri zvezdice, dakle, gleda se da to bude na ozbiljnom nivou. Ozbiljan nivo nosi više sredstava nego npr. hostel, a delegati koji dolaze dobijaju od svoje firme dnevnice za koje je tendencija da se potroše na toj destinaciji. Posebno interesantno u kongresnom turizmu jeste da veliki broj delegata možda nikada nije bio kod vas, tako da, ukoliko ste sve dobro organizovali, u kratkom roku dobijate besplatne ambasadore vaše destinacije, proizvoda i usluga. Po meni, to je čak i mnogo veća korist kongresnog turizma, zato što smo svi svesni da je imidž jedna od najvećih determinanti kada neko bira destinaciju.

R. Marković

VREME USPEHA je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, uređuje: Ana Radić

piše: Teofil Pančić

Crvene linije i ritualno ljubljenje

Nije Tadić politički stvorio Dodika, ali ga jeste nepotrebno tetošio i vodao okolo kao bradatu ženu ili čoveka od gume

Nakon što je herojski preživeo nepostojeći atentat, Miletu Dodiku je baš krenulo u životu. Čuj, krenulo – poletelo! Ne samo da je učvrstio vlast u svom čemernom Dodikistanu – bizarnoj tvorevini unutar Bosne i Hercegovine, one berićetne 1992. nastaloj na masivnom etničkom čišćenju i progonu s dražesnim elementima genocida – nego evo veselo i oblaporno pruža pipčiće i preko Drine, nameran da kroji političke odnose i veze i u Srbiji. To jest, u njemu stranoj državi. To što Dodik samopouzdano smatra da je po etničkoj pripadnosti Srbin (a što je njegovo pravo) ne čini ga ovde ništa manje strancem, kao što ni mene, na primer, niko ništa ne pita niti treba da me pita za državnu i društvenu strukturu a kamoli dnevnopolitičke odnose u BiH, jer nisam njen građanin.

O čemu se ovde radi? Evo se istutnjao prvi talas fertutme oko parlamentarnih i predsedničkih izbora u Srbiji, bilo je šta je bilo, neko je pomalo pobedio, neko je pomalo izgubio, brukao se ko se brukao, Master se uselio na Andrićev venac, a i zakuvavanje nove Vlade, recimo, lepo napreduje. Ili možda ipak ne? U trenutku nastanka ovog teksta, ispada kako je glavna prepreka stanovito nezadovoljstvo Dodik Mileta jednom konkretnom političkom strankom i njenim predsednikom, tj. LDP-om i Čedomirom Jovanovićem. Ko biva, Mile je jako ljut zarad same mogućnosti da *nacionalno problematični* LDP uđe u vladu, pa najavljuje da bi takvo šta značilo bitno zahlađenje odnosa Laktaške republike sa Srbijom. A poznato je da mi ovde bez Laktaške republike naprosto ne znamo ko nam glavu nosi, da patimo od krize identiteta i deficita smisla života, da smo sirci tužni brez igđe ikoga i uopšte, da nam sama pomisao na život u "zahladnelim" relacijama sa LR izgleda kao nešto što nije vredno življenja. To, naravno, kad bismo se zezali. Samo što se Dodik ne zeza, a kanda ni Dačić, Ivica Dačić, čovek kojem su brojni neobično produhovljeni birači Republike Srbije podarili tako zgodnu dozu i raspored moći da bez njega nema nikakve ostvarive vlade u ovoj zemlji. Naime, Dačić je pohitao Dodiku na noge da izjavi kako on bezbeli ne bi u vladu s LDP-om po tako strašnu cenu da se njegovo laktaško kneževsko veličanstvo Dodik naljuti, pa zato prebacuje taj neprijatan teret mirenja svetova na demokrate, a ovi pak ne znaju šta s njim da rade, jer im i Dačić i Jovanović trebaju, iz shvatljivih razloga, ali im treba i Dodik – iz razloga koji već izmiču ljudskoj pameti *neformatiranoj* po dodikovskom modelu. I tako, ispada da hoćemo li mi dobiti onakvu vladu kakvu nam najavljuju (ili uopšte bilo kakvu vladu) zavisi prevashodno od dobre ili zle volje jednog napornog banjalučkog galamdžije, a ne od nas samih i naših političara, ili uostalom od bilo čega relevantnog za naš život.

Neki smatraju da je Dodik Mile, takav kakav je i sa svime što simbolizuje, neka vrsta političkog nasleđa Borisa Tadića iz njegovog predsedničkog perioda, te da je samim tim i ovo Dodikovo drndanje po živcima novo-starih beogradskih vladadžija pravedna pokora Tadiću za činjenicu da ga je "izmislio" i vukao za sobom sve vreme. Jesu li u pravu? I da i ne. Naravno da njega nikakav Tadić nije ni politički stvorio ni načinio onim što jeste (treba biti ili jako glup ili još jače pokvaren pa tvrditi to; nema veze, vidim da su takve otmene vrline trenutno jako u modi kod neotomističke Progresivne Inteligencije, koju i ovim putem srdačno pozdravljam), ali ga jeste tetošio i hranio i vodao ga okolo kao kombinaciju bradate žene i čoveka od gume, umesto da ga elegantno, ali nesmiljeno marginalizuje kada je u pitanju njegova politička težina u Beogradu – a samim tim i u Sarajevu, Banjaluci i bilo gde u kosmosu. A što ne bi moglo imati nikakve druge posledice osim blagotvornih. Prostije rečeno: što je manje (bilo kakve i bilo čije) dodikovštine na južnoslovenskom Balkanu – to se mirnije i normalnije živi. Nije tu provereno i dokazano tačnu jednačinu bilo mnogo teško shvatiti, ali je Tadiću i njegovom okruženju ipak uspelo da je ne shvate, ili barem da je ne prihvate; rekao bih, ne što nisu mogli, nego zato što su *izabrali* da je ne shvate, iz razloga koji se najverovatnije dadu sažeti u dijagnozu: prekomerni oportunizam.

Pa dobro, ima li izlaza iz ovog zamešateljstva? Na stranu kabinetske somnabulije, razume se da će formula (eventualnog) razrešenja biti pragmatična sa primetnim elementima besprincipijelnosti (*ah, oh*), ali ima tu ipak *crvenih linija* koje se ne mogu preći a da sam smisao političkog delovanja i zastupanja bilo kakvih vrednosti ne ispari u kosmičkom vakuumu. More li to, prika, malo jednostavnije? Jašta. Elem, pregovaranje i maksimalno moguće usaglašavanje je OK, ali LDP nema ni jedan razlog da ulazi u vladu koja bi kao cenu za to zahtevala od njega da se odrekne suštinskih značajki sopstvenog političkog identiteta i tako postane još jedna "genocidno patriotska" strančurda malograđanskog konsenzusa, sve sa ritualnim ljubljenjem Dodika i ostalih dodika tamo gde ih je prvi, jedini i poslednji put ljubila majka. Takođe, demokrate ne mogu doveka da trpe da ih oko fundamentalnih stvari ucenjuju besprizornici kojima je i činjenica ostanka na slobodi u proteklih desetak godina mnoooogo više nego što su zaslužili. Na kraju ih i jedni i drugi moraju staviti pred odluku tipa *ili-ili*. Je li to rizično za Srbiju? Da, jeste. Jasno Vam je da je ne zagovaram takvu opciju, koja bi mogla značiti totalnu *naprednjakizaciju* Srbije, ali negde se mora po(d)vući crta i reći: dalje nećeš moći! A gde je to, mislim, ta crta? Pa, može to da bude i na Sremskoj Rači, zašto da ne. ◂

“Onaj koga bog ne prevaspita, doći će u ruke policije.”

IVICA DAČIĆ
ministar policije, dodelivši plaketu MUP-a patrijarhu Irineju
(B92)

Milan Popović,

biznismen i životni saputnik Severine Vučković, komentariše glasine da je “imao nešto sa glumicom Marijom Karan”:
“Nešto su me spajali sa Marijom Karan. Svašta, žena je sela za sto, pričali smo, da li treba da je oteram od stola?! Ne znam zašto to pišu, da mi nerviraju ženu.”
Zašto žene prilaze Milanu:
“Kad mi priđe neka žena, pa nešto kao hoće, to ne čini zato što sam ja neki frajer, nego zato što sebi valjda hoće da dokažu da su bolje od Severine. Uglavnom se sve tako ponašaju. Čast izuzecima!”
(“Alo”)

Slađana Tomašević,

voditeljka “Beogradske hronike”, govori o svom gastronomskom opredeljenju: “Ne mogu da kažem da sam jedna od onih koje striktno vode računa šta će i koliko pojesti. Ja jedem sve. I u količinama koje nisu normalne, pogotovo za ženu.”
Ume da kuva ali ne praktikuje: “Niti imam vremena, niti imam porodicu da bih to praktikovala svakodnevno. Uglavnom spremam lagane večere, a to može da bude bilo šta!”
Šta voli da jede: “Nisam za egzotiku. Recimo, probala sam i zečetinu. Servirali su mi paštetu, neki specijalitet i čim sam uzela prvi zalogaj, osetila sam da je nešto neobično. Rekla sam da mi se to ne sviđa.”
Šta joj se još ne sviđa: “Tu su, recimo, turski začini. I u Tunisu i u Egiptu, čak i u Dubaiju ima takvih. Ne mogu da ocenim koji mi to tačno smeta. Ja volim pikantno, ali oni u svojim kuhinjama imaju taj neki posebni koji mi ne prija!” (“Gloria”)

Petar Lazić,

o liku i delu predsednika SPS-a, između ostalog, piše:
“Ivica Dačić (odrekao se devojačkog prezimena Milošević) – samohrani političar, idol svim momcima koji imaju ambiciju da od Titovog pionira postanu trbušasti socijalisti. Jedini lik na našoj političkoj sceni koji i stasom i glasom odaje utisak profesionalnog političara. Većina je radila samo na stasu. Pokazalo se da je u stanju iz koalicionih dogovora da iscedi suvu drenovinu. Za razliku od nekih, ne pljuje u vladu iz koje jede i ne ruši je, čak ni u slučaju velike nužde. Vladajuća stranka koja Ivicu uzme za bračnog partnera, odmah zna na čemu je! Ili je sa njim ili je na njemu! Treća opcija sa Ivicom ne postoji. Sa njim nema iznenađenja. Nikada nije dolazio u sukob sa nadređenima, nikada nije povlađivao podređenima. Koliko je poznato, nikada nije dolazio u sukob ni sa samim sobom, što je redak slučaj u ovdašnjoj politici.”
(“Ilustrovana politika”)

Švedska pevačica Lorin, pobednica Evrosonga, uznemirila je i domaću javnost svojim izgledom, ali i načinom života. Osim što ne poseduje televizor, ne koristi društvene mreže i živi u retro stilu, Lorin ne brije svoje pazuhe! Šta o tome misle žene sa srpske javne scene:

Ivana Zarić,

TV voditeljka:
“Ovde je u pitanju estetika koja meni nije bliska, ali u suštini treba svako da radi ono što mu odgovara!”

Biljana Cincarević,

slikarka, poslanica, pokušala je da objasni:
“Podržavam svaku vrstu aktivizma koji ide u prilog borbi za jednakost i ljudska prava, i za sebe mogu reći da sam neka vrsta neofeministkinje. Podržavam učešće žena u svim mogućim institucijama, a podržavam to što je Lorin uradila jer je u pitanju solidarnost žena iz Švedske. Taj trend vraćanja malja je nešto očekivano s obzirom na to da se moda ponavlja i u fizičkom izgledu, samoj modi, ponašanju, anoreksične žene odlaze u istoriju, vraćaju se obline!”

Nataša Miljković,

TV novinarka, pokazuje dozu sumnjičavosti:
“Mislim da je to stvar ličnog izbora, a ne usuđujem se ni da mislim šta ko krije ispod pazuha. Nisam sklona takvim idejama, a i nisam sasvim sigurna kakve su tačno ideje za koje se te žene bore.”
(“Alo”)

Severina Vučković,

pevačica i mlada majka, odgovara na pitanje kakav je njen sin:

"Verovatno svaka majka hvali svoje dete, ali moje je zaista najlepše. Presladak je, ima velike oči, znatiželjan je. Sedi s nama za stolom i učestvuje u razgovoru. Ko god priča, on ga gleda. Ponaša se kao mali gospodin, intelektualac je, sve ga zanima. Neverovatno za dete koje ima samo tri meseca."
("Press")

Veljko Odalović,

sekretar Skupštine Srbije, tvrdi da parlament nema ništa s tim, niti da oni određuju cenu:

"U taj hotel idu i zaposleni u ostalim državnim organima, ne samo u Skupštini. Poslanici i zaposleni konkurišu i naša komisija odlučuje ko će dobiti mogućnost da letuje. Vodimo računa o tome da ne idu uvek isti ljudi."

N.N.

lice iz Skupštine Srbije, jedan od oni koji bi voleli da odu na letovanje u Bečiće u MUP-ov hotel "Beograd", gde je pansion 14,5 eura, kaže:

"Po tim povlašćenim cenama svake godine letuju isti ljudi! Neki od nas nikad nisu prošli taj takozvani konkurs. Nije to baš neki luksuz, ali za te pare ni u snu ne može da se nađe smeštaj u Bečićima. Hotel je bukvalno na obali, u najelitnijem delu, pored "Splendida", ima sopstvenu plažu, koju danonoćno čuva policija. Gosti ne plaćaju ležaljke, suncobrane i peškire!" ("Kurir"")

Stanko Marinković,

muzičar, koji se "proslavio duetom sa Indirom Radić", stalno nastanjen u francuskom glavnom gradu, otkriva kako poštovanje može da se tumači:

"Dama se zove Nadežda i poslednjih meseci redovno dolazi na moje nastupe u Parizu. Naravno, uvek sam je ispoštovao, kao i svakog gosta. Ipak, ona je moju ljubaznost pogrešno protumačila, pa mi je jednom donela na poklon 72 ruže, a taj broj je trebalo da predstavlja zbir naših godina. Tada me pitala da li bih želeo da postanem njen suprug! Naglasila je da, ako pristanem, nikad više neću morati da radim. Dok sam s njom!" ("Kurir")

Suzana Mančić,

najčuvenija "loto" devojka, otkriva na šta je bila spremna zbog ljubavi:

"Imala sam jedne zlatne sandale Valentino, koje sam stalno nosila. Bile su zaista dobre, ali sam u to vreme mnogo radila i stalno se slikala i nastupala u njima. Na turneji 'Velika revija Jadrana', sama sam sebi rekla: 'Mančićka, stegni srce i zube!' Bacila sam ih sa palube u more. Nije postojao drugi način da se odvojim od njih." ("Gloria")

Vesna Dedić,

TV novinarka i pisac romana, na pitanje šta na ženskom licu najviše otkriva tragove vremena, kaže:

"Oči. U njima se vidi sve što si preživela i naučila, koliko si bila voljena, a koliko patila, da li si ispunjena ili prazna, da li te je vreme nateralo da budeš zla, ili te je iskustvo naučilo da budeš boljim čovekom. Jeza je kada vidiš botoksiranu ženu sa jagodicama bebe i u pogledu veliko ništa ili zlo."
("Story")

Dušan Veličković,

astrolog, otkriva da je astrološki znak Škorpije, ono što povezuje kriminalace Darka Šarića, Sretena Jociča i Andriju Draškovića:

"Među Škorpijama je najviše i kriminalaca i policajaca. Njihov vladar je Mars, tako da je reč o osobama koje robuju niskim strastima, vode ih motivi mržnje i osvete koji su, uz nemogućnost da oproste, njihove glavne odlike. Otuda i koketiraju sa smrću i njima je zasigurno među svim znacima najlakše da ubiju. Ipak, treba imati na umu da oni retko rane dobrog čoveka. Tako Šarić nikada nije ubio nekog finog profesora, jer Škorpije zapravo jedino zanima da čiste dvorišta od konkurencije. Šarić je osoba koja voli slavu, sjaj i luksuz, ali ipak celu tu priču i posao je smislio neko pametniji, jer on nije taj kapacitet. On je tu bio izvođač radova, vojnik."

Zašto su Škorpioni tako nezgodni: "Glavni problem Škorpija je što teško praštaju, oni su poput nekog šarplaninca – udari ga jednom i budi siguran da ti nikad neće zaboraviti. Nemoguće ih je prevaspitati. Takav će izaći iz zatvora posle 30 godina i tada će naći onog ko ga je svojevremeno iznervirao, ubiti ga i reći 'idem da robijam, ali makar sam srećan!'." ("Alo")

57. Sterijino pozorje

Nagrade, ljutnje i

Možda će se ovogodišnje Pozorje više pamtiti po nekima od nenagrađenih nego po nekima od nagrađenih, ali ono jeste i dalje reprezentativan presek teatarskog ovde i sada

Kako je krenulo i kako se zakuvalo, dok se ovaj tekst pojavi pred čitaocima možda će pedeset i sedmo Sterijino pozorje (pre)brzo prekriti vruća lava zaborava, što zbog samog finala festivala, to jest odluka žirija, dodele nagrada te burnih odjeka i reagovanja koji su ga pratili (naročito sa izvesnom arogancijom odišući izostanak nagrada u čak četiri kategorije), što zbog vruće glumačke inicijative za smenu upravnika Ateljea 212 Kokana Mladenovića, koja nema neposredne veze sa Pozorjem ali opet jeste bitan deo ukupne pozorišno-političke atmosfere kod nas, utoliko pre što je iznervirani Mladenović odigrao vrlo glasnu rolu u završnici festivala... Kako god, ovakav bi ishod bio nepravedan po ovogodišnje izdanje festivala, pa zato brzo premotavamo film na početak i krećemo kolikotoliko po redu...

Izbor koji je napravila selektorka Ksenija Radulović, kako za takmičarski program Nacionalne drame i pozorišta (sedam predstava), tako i za internacionalni prateći revijalni program Krugovi (tri predstave), koji je još od „Medeničinih vremena“ zapravo glavni začin a neretko i najkvalitetniji sadržaj Pozorja, sledio je suštinski onu liniju koju je Radulovićeva zacrtala prošle godine, a koja bi se mogla opisati ovako: kvalitetan presek kroz estetski i svetonazorni pluralizam ovdašnjeg pozorišta, ali ne u odviše neutralnom i neobavezujućem vidu „smotre“, nego uz jasan selektorski stav o onome što jeste, ili pak nije, umetnički produktivno i što (ne) zaslužuje visoko vrednovanje. A sve to uz diskretnu, neagresivnu naklonost novim (post)dramskim i teatarskim poetikama, po cenu povremenih nesporazuma sa publikom ili unutar „struke“.

Publike što se tiče, svedočim da su sve predstave bile krcate, uz vrlo malu „izlaznost“; zli jezici će ovu tvrdnju relativizovati tvrdnjom – takođe tačnom – da je gro predstava igran na malim scenama i u skučenom ambijentu za publiku, no to je naprosto tako i na njihovim matičnim scenama, pa ni na Pozorju nije moglo biti bitno drugačije.

SHIT HAPPENS: Festival je otvoren odličnim „zicerom“ u vidu *Oca na službenom putu* Abdulaha Sidrana, u režiji Olivera Frljića i u produkciji Ateljea 212. Ovo je predstava o kojoj nekako već „sve znamo“, i jedan je od nosećih stubova prethodne pozorišne sezone u Srbiji, ali valja opet reći makar toliko da je u potpunosti uspela Frljićeva gotovo-nemoguća-misija da iz svesti i sećanja gledalaca „protera“ Kusturičin film i načini autentično i uzbudljivo pozorišno delo koje se i nas sadašnjih

Otac na službenom putu

Marat The Sade

drugi zapleti

i te kako tiče. Na koncu je žiri Pozorja (predsedavao Branislav Lečić) s ogromnim razlozima nagradio sjajnu Hanu Selimović za ulogu Sene Zolj, te zaista neshvatljivo *nenagradio* ne samo reditelja nego i velikog Đuzu Stojiljkovića za ulogu Malika, jednu od životnih kreacija ovog izuzetnog glumca. Nije da je njemu time načinjena neka bogznakakva šteta: ne, šteta je naneta ugledu i verodostojnosti samog festivala, ali dobro sad: *shit happens*. Ponekad i zarad nezamislivo trivijalnih razloga.

Predstava *Radnici umiru pevajući* u režiji Anđelke Nikolić, a po komadu Olge Dimitrijević (v. Vreme br. 1071) i u produkciji Bitef teatra i Heartefact fonda dobiće sve „glavne" nagrade: za najbolju predstavu, za režiju, za najbolji dramski komad... I ta činjenica spada u one *nedokučive tajne života*: ništa, naime, nije ukazivalo na to. Recimo, neko ko je, poput mene, iste večeri pogledao ovu predstavu i Frljićevu *Mrzim istinu* (iz „Krugova") mogao je koliko sutradan imati ozbiljnih problema da se priseti šta je to uopšte gledao „pre Frljića", toliko je sve to bilo bledunjavo. Okej, Olga je Dimitrijević napisala sasvim solidan i ne-bez-duha komad o temi koja će postajati sve aktuelnija/pomodnija („loša" privatizacija, sprega tajkuna i političara, radnička klasa ostavljena na ulici da tiho izumre, plus začin u vidu večitog muško-ženskog nesporazuma i muško-muškog nadmetanja), no njegova je pozorišna inscenacija sva nekako *ravna i hladna* (doživljavate je kao gledalac po onom najgorem sistemu: mi ovde – oni tamo, a između ništa osim lake, sipljive dosade), osim donekle u „muzičkim" momentima. Ni da se uopšte nije obrela na Pozorju to ne bi bio baš neoprostiv previd selektorke, no da dobije ovolike nagrade, to je već, šta znam – *bizarno*. Tu je problem i sa samim komadom: dobro, brothers & sisters, sasvim lako mogu da zamislim da je mnogima dojadilo da Biljana Srbljanović bude „pretplaćena" na Sterijine nagrade za dramu, ali šta da se radi: *Nije smrt biciklo* toliko je upadljivo superioran prvom izvedenom komadu nesumnjivo talentovane Olge D. da imam problem da ovakvu odluku shvatim bilo kako nego kao neku vrstu *snobizma s duplim dnom* – „eee, jeebote, 'ajde baš da je ne nagradimo"! Uopšte ne tvrdim da je to morao biti bilo čiji motiv, samo pokušavam da dokučim šta li je ako ne to?! „Konkurentski" komad sigurno nije, nemojmo se zavitlavati. Ne nagraditi jedan od tri ili četiri najbolja komada Biljane Srbljanović u bilo kakvoj, a kamoli u ovakvoj konkurenciji poput ovogodišnje pozorijanske, naprosto je *egzibicionistički*. Nekada je hrabrije (a naročito poštenije) doneti odluku koju „ionako svi očekuju" nego biti ekstravagantan po svaku cenu!

Speaking of BS, selektorka je umesto JDP-ove, na Pozorje dovela predstavu Anzelma Vebera (Šauspilhaus Bohum), naslova promenjenog u *Nije život biciklo*; moj je dojam da ni jedna od ove dve postavke nije maksimalno iskoristila sve vrednosti komada, ali je Veberov pristup bio vrlo zanimljiv, uz izvanrednu upotrebu žive muzike na sceni, koja je odlično (mada možda gdekad „balkanistički") potcrtavala suptilno tragički sloj komada o nezgrapnosti naših odnosa, surovosti društvenih rituala i suštinskoj nedozrelosti odnosa prema prolaznosti i smrti.

TEMELJITO NENAGRAĐENA: Šta li je, majko mila, dovelo *Plodne dane* Borisa Liješevića i Jelene Kislovski Liješević (Atelje 212 i Kulturni ►

NAGRAĐENA PREDSTAVA: ***Radnici umiru pevajući***

centar Pančeva) na Pozorje?! Scensko razvlačenje na tanko inače ozbiljnog intimnog i porodičnog problema (nemogućnost da se „imaju deca“) ni vrlo dobri glumci ni poneka, preretka uspela duhovitost nisu mogli da spasu od brzog pretvaranja u „autoterapijsku“ gnjavažu (znate ono, kao kad vas slučajni saputnik u vozu davi svojim problemima ili smatranjima) kojom smo moreni skoro dva sata u prepunom grotlu kamerne scene SNP-a. Sve ono što je u *Čekaonici* istog reditelja i teatra funkcionisalo takoreći savršeno (kao još jedan primer „verbatim“ teatra), ovde je bilo naprosto zamorno.

Bunar mlade Radmile Smiljanić „težak“ je komad pomalo staromodnog (ne shvatiti ovo kao diskvalifikativ) teatra kao zalutalog iz tradicionalnijeg dela produkcije sedamdesetih, ali sa temom postratne i tranzicijske pometnje u bosanskoj seoskoj zabiti, gde vlada surovi patrijarhat sprovođen čvrstom majčinskom rukom (zvuči paradoksalno, ali uopšte nije, kako smo pre koju godinu na Pozorju videli u odličnom Popovićevom *Svinjskom ocu* u Savinovoj režiji!), u kojem se „uspešno“ mešaju nacionalno-verske predrasude, strah od Novog i od bilo kakvih promena životnih obrazaca i mnogi drugi elementi životarenja u zatvorenom društvu kao sopstvenom ostvarenom idealu. Jovo Maksić odigrao je uistinu odlično mladog muškarca u majčinskim (simbolički i seoskim, „nacionalnim“) raljama.

Hipermnezija Selme Spahić (Bitef teatar i Heartefact fond), mada *temeljito nenagrađena*, ona je znatno bolja od dve predstave u istoj produkciji na ovogodišnjem Pozorju. Gotovo minimalističkim sredstvima, na ogoljenoj sceni, reditelj-ka i mlada glumačka ekipa pričaju – bez kakve god sterilne ideološke *napižđenosti*, te celomudrenosti i prenemaganja whatsoever – priču o sopstvenim životima u raljama Velike Istorije, o ratovima, nasilju, predrasudama i organizovanoj mržnji koji su uništili sve što su uništiti mogli u našim životima, ali im nismo dali makar to: ono nešto *sećanja na nas same*. Bolno i nežno i tačno i tečno; duboki naklon!

Na kraju i koncu – Urban, Andraš Urban! Prvi put radeći sa izvanrednim ansamblom Ujvideki sinhaza, Urban je u predstavi *Marat The Sade*, dakako po komadu Petera Vajsa, „prodrmao“ sva ona, danas iznova tako aktuelna pitanja prevrata, revolucije, nasilja, legitimnosti, seksualnosti, represije, ropstva i slobode... Celokupni glumački ansambl s razlogom je nagrađen za fascinantni scenski učinak, baš kao i Silvija Križan za žensku rolu; eh, još da je pronađen način da se posebno istakne očaravajuća Emina Elor u ulozi Šarlot Korde... Kako god, ako je već nečija nadrimangupska ideja bila „ne nagraditi Frljića“, možda se moglo, takođe s punim pravom, nagraditi Urbana & co. za najbolju režiju i predstavu, no eto, možda je ideja bila takođe i „ne nagraditi Urbana“... :-)

ZAGREB ZOVE: Toliko, dakle, o „nacionalnoj“ selekciji. U „Krugovima“ smo videli *Pisara Bartlbija* Miloša Lolića po Melvilovoj prozi (Mini teatar Ljubljana); od Melvilove priče o birokratizaciji i otuđenju, o krhkosti i tobožnjoj samorazumljivosti hijerarhijskih odnosa i jednoj temeljnoj *nesnađenosti u svetu*, Lolić odvažno pravi kamerni teatarski čin visokog simboličkog naboja (odlični Igor Samobor!) i izazovnih mogućnosti, ali na koncu i previše repetitivan, monoton, utoliko i – mada je predstava kratka – prema kraju sve zamorniji scenski eksperiment u kojem se, sumarno, gledaocu možda ipak ne daje onoliko koliko se od njega zahteva. No, pre Lolićeve predstave videli smo dve, rekao bih, najuzbudljivije predstave vaskolikog 57. Pozorja – i to obe, d'izvinete, iz Zagreba... *Moj sin malo sporije hoda* vrlo mladog a već izvanredno zrelog autora Ivora Martinića (znamo ga po *Drami o Mirjani i onima oko nje*, JDP) u režiji Januša Kice i produkciji Zagrebačkog kazališta mladih ponajpre je moćan dramski komad, priča o našem odnosu prema onoliko već famoznoj Drugosti (hendikepirani, homoseksualci...) koja je, megjutoa, lišena svih natruha „politički korektne“ propedeutike, umesto koje imamo ono što nam uistinu treba: Dramu i Pozorište u svoj njihovoj *nežnoj snazi i divljoj suptilnosti*, priču o porodičnim odnosima, o životnim i ljubavnim neostvarenostima i promašajima, o životu kojeg kao da nije bilo i smrti koja kao da je stalno tu... Duhovito, tužno, glumački sjajno (kako ne spomenuti bar Doris Šarić Kukuljica!), a sve besprekorno postavljeno rukom poljskog majstora sa brojnim ex-YU referencama. *Mrzim istinu* Olivera Frljića (Teatar &td, Zagreb) predstava je istovremeno sasvim očekivano i prepoznatljivo frljićevska (radikalni, a međusobno nerazaznatljivi mišung *stvarnog i mogućeg*, propitivanje statusa i granica „teatarske iluzije“, visoka „političnost“ koja je zapravo naprosto neophodna svest o epohalnom kontekstu, rad sa glumcima kao svesnim bićima koja treba da imaju nekakav odnos prema onome što igraju, a ne pukim „izvođačima glumačkih radova“) ali sve to rekontekstualizovano u intimni, porodični milje, sa jedan-kroz-jedan nesumnjivim autobiografskim referencama. Istovremeno, dakako, neprestano dekonstruisani stalnim pomeranjem fokusa sa „istine“ na „izmišljanje“, ne bi li se na koncu došlo do toga da one Istine sa velikim poočetnim slovom i ne može biti, ne bar u onom strašnom svetu *iza četiri zida*, najstrašnijem od svih svetova, kako već svi znamo, ali se nerado toga dosećamo. „Malo“, kamerno remek-delo teatra bez kompromisa, onog koji podrazumeva da su umetnička kreativnost i građanska hrabrost neodvojivi.

Pozorje je, dakle, prošlo, kojekakvi repovi i repići vući će se još neko vreme za njim jer je to tako u naravi umetničkih poslova, ali je na koncu bilo daleko od lošeg i daleko od toga da ne bude reprezentativno za teatar danas i ovde, a sve ostalo je stvar što ukusa, što svetonazora, što interesa... Sve u svemu: *Srbija, brale*, ali ipak u malo boljoj varijanti... ◂

Teofil Pančić

Novinarove opasne veze

Mnogi elementi epohe u kojoj se dešava radnja filma *Bel Ami* Deklana Donelana i Nika Ormeroda, urađenog prema istoimenom Mopasanovom romanu, snažno korespondiraju s našim vremenom. Ima tu vojnih intervencija, političko-bankarsko-berzanskih prevara, zloupotrebe masovnih medija i čega sve ne. Čitav taj kontekst, međutim, u filmu ostaje u pozadini međuljudskih odnosa i ljubavnih igara

Uz Antona Pavloviča Čehova, Gi de Mopasan je, unutar svjetske književnosti, valjda i najveći majstor klasične kratke priče. Za takvog kratkopričača roman kao žanr je zapravo aberacija, na isti način na koji je to i film za glasovite pozorišne režisere. Zato možda i nije neobično da su Deklan Donelan i Nik Ormerod, proslavljeni pozorišni režiseri, debitovali na filmskom platnu ekranizacijom Mopasanovog romana *Bel Ami*. Pomenuti roman ima vidan filmski potencijal jer je i prije ovogodišnje adaptacije već nekoliko puta poslužio kao predložak za ekranizaciju. Ipak, novi *Bel Ami*, ponajviše zarad odlične i atraktivne glumačke ekipe, privlači posebnu pažnju. Već s nekoliko uvodnih scena, *Bel Ami* me podsjetio na četvrt vijeka star film, na *Opasne veze* u režiji Stivena Frirsa. Oba filma snimljena su, naime, po romanima francuskih pisaca, romanima kojima to nisu prve filmske adaptacije. Koliko god da *Opasne veze* (po Lakloovom predlošku) bile smještene u aristokratske krugove više od stotinu godina prije vremena radnje *Bel Amija* (što je posljednja decenija devetnaestog vijeka), sličnosti ipak postoje.

KORUPCIJA: U oba filma, recimo, važne uloge tumači Uma Turman. U *Opasnim vezama* ona je glumila Sesil, djevojku koju ću pokvarenjaci *korumpirati*. Četvrt vijeka kasnije, ista glumica tumači lik Madelin Forestije, one-koja-korumpira. Prisjetimo se sižea romana *Bel Ami* jer film taj siže slijedi dosta vjerno. Siromašni provincijalac Žorž Duroa (glumi ga Robert Petison, mladi glumac dosad poznat isključivo kao glavni vampir iz *Sumrak* sage) stiže u Pariz nakon višegodišnje vojne službe u Alžiru. Živi teško i sirotinjski dok slučajno ne sretne Šarla Forestijea, koji je također bio vojnik u Alžiru, a sada je novinar. Forestije poziva Žorža svojoj kući na večeru, a na toj večeri ovaj upoznaje tri žene koje će igrati važnu ulogu u njegovom životu: već pomenutu Madelin, Šarlovu suprugu, zatim Klotilde de Marel (Kristina Riči) te Viržini Valter (Kristin Skot Tomas), suprugu vlasnika novina za koje piše Forestije, a za koje će početi pisati i Duroa. Prve članke koje će napisati njemu doslovno diktira Forestijeova žena koja odmah vidi da je mladi (vojni) ►

TRI ŽENE, TRI SVETA: Kristin Skot Tomas, Uma Turman i Kristina Riči u filmu *Bel Ami*

veteran zainteresiran za nju. Ona mu pojašnjava da mu ne želi biti ljubavnica, nego prijateljica, a kao prvi prijateljski savjet daće mu dvije preporuke: da ljubav potraži kod Klotilde, a pomoć za napredak u karijeri kod Viržini. Duroa će poslušati njene savjete, a nakon što se Šarlu Forestijeu zdravlje zbog tuberkuloze drastično pogorša te naposljetku i umre, pa Madelin postane udovica, Žorž će joj ponuditi brak. Ona pristaje i službeno postaje gospođa Duroa. Neslužbeno, njega počinju zvati gospodin Forestije. U kontekstu karijere i bogaćenja, on tek tad počinje pucati na visoko...

ŽENE: *Opasne veze* bile su freska dekadencije morala u vrijeme propasti feudalizma i aristokracije. *Bel Ami* je manje freska, a više dagerotipija propasti morala u vremenu prvobitne akumulacije kapitala. Jedan od simboličkih spojeva te dvije epohe je i lik grofa Vodreka, u filmu fizički jedva prisutnog, no simbolički ključnog muškarca u životu Madelin Forestije, najsnažnijeg ženskog lika u cijeloj priči, žene koja se, eto, rodila u pogrešnoj epohi u kojoj, na svoju nesreću, ne može biti svoja ličnost, nego ponajviše muza, inspiracija i siva eminencija, bukvalno otjelovljenje izreke da iza svakog uspješnog muškarca stoji – prava žena. (Madelin Forestije je kao neka varijanta devetnaestovjekovne Hilari Klinton iz one anegdote kad joj Bil kaže da je saznao da je njen bivši momak s kojim je bila prije njega zaposlen na benzinskoj pumpi. Eto, kaže joj Bil napola u šali, da si ostala s njim bila bi žena nekog pumpadžije. Ne, dragi moj, veli ona, da sam ostala s njim, on bi bio predsjednik Amerike, a ti bi bio pumpadžija.) Ipak, u *Opasnim vezama* nemoral je više bio igra, negoli ambicija. Glavnog protagonistu *Bel Amija* prvenstveno pokreću ambicija i frustracija. Najljubavniji, ako se može tako reći, njegov odnos je onaj s Klotildom, a nju će svako malo zanemarivati. S Viržini će se, opet, spetljati čisto *osvetnički*, onako kako se s ženama *spaja* Miki Grabar iz Tribusonovog romana *Povijest pornografije*. Upravo će ta *osveta*, međutim, njegovom posljednjem karijernom *lupingu* dati obrise kršenja velikog tabua.

BUDIMPEŠTA KAO PARIZ: *Bel Ami* je dobro i efektno načinjen *period piece*. Režiseri Donelad i Ormerod odoljeli su iskušenju dociranja. Neki elementi epohe u kojoj se dešava *Bel Ami* snažno korespondiraju s našim vremenom. Ima tu vojnih intervencija, političko-bankarsko-berzovnih prevara, zloupotrebe masovnih medija i čega sve ne. Cijeli taj kontekst, međutim, u filmu ostaje u pozadini međuljudskih odnosa i ljubavnih igara. Zanimljiv bi možda bio pokušaj totalnog "prebacivanja" *Bel Amija* u naše vrijeme, odnosno *remiks* koji bi cijeli priču smjestio ne u posljednju deceniju devetnaestog, nego u prvu deceniju dvadeset i prvog vijeka, no to bi, naravno, bio potpuno drugi film. Ovo je interesantna i inspirativna kostimirana drama koja će gledaoca, kako se to kaže, i zabaviti i zamisliti, da ne kažem – poučiti. Film je snimljen s relativno malim budžetom od kojeg je valjalo platiti skupe glumce, pa se moralo štediti na lokaciji. Tako je u *Bel Amiju* ostvarena još jedna zanimljiva "uloga" o kojoj još nije bilo riječi. U ovom filmu, naime, Budimpešta *glumi* Pariz. Glumi ga zapravo odlično; palate, drvoredi i bulevari u filmu imaju upravo pariški *šmek*. I *živi* glumci su na visini zadatka. Petison je uspio pobjeći od vampirskog manirizma, mada je i Duroa neka vrsta emotivnog vampira pa *Sumrak* ispada kao dobar kondicioni trening za ovakvu ulogu. Kristina Riči, Uma Turman i Kristin Skot Tomas sjajno glume tri žene različitih generacija u čijim karakterima ima i nečeg tipskog, ali one ne dopuštaju da se njihove uloge pretvore u *tipove*. Sam Žorž Duroa također je *tip*, tip beskrupuloznog dođoša koji bi do uspjeha gazio i preko leševa. Priča o takvom životu i priključenijima sama po sebi, nažalost, je svevremenska. ◂

Muharem Bazdulj

Izložba

U Tikalovoj

U Modernoj galeriji u Valjevu nedavno je otvorena izložba crteža Mihajla Đokovića Tikala, slikara sa jednim od najspecifičnijih i najuzbudljivijih opusa u srpskom slikarstvu u poslednjih pola veka

Piše: Ljubomir Simović

1.

Tokom šeste decenije prošlog veka, u tesnoj sobici na četvrtom spratu Filozofskog fakulteta, u Knez Mihailovoj 40, bila je smeštena redakcija studentskog književnog lista "Vidici", koju smo u tom trenutku sačinjavali Miroslav Egerić, Danilo Kiš, Nikola Koljević, Raša Popov, Rade Predić, Miloš Stambolić i ja. Tu su se svakodnevno okupljali mladi pisci, slikari, pozorišni i filmski reditelji, kritičari, istoričari umetnosti. Od slikara, najrevnosniji su bili Miro Glavurtić i Leonid Šejka, nesumnjivo najangažovaniji među osnivačima Mediale. Osnivanje Mediale nije išlo bez otpora, jer se u to vreme na bilo kakva okupljanja i organizovanja izvan oficijelnih, koja su bila pod kontrolom države i partije, gledalo s najvećim podozrenjem. Međutim, presudnu ulogu u promociji Mediale i njenih ideja odigrao je tadašnji odgovorni urednik "Vidika" Miloš Stambolić, koji je stranice tog lista široko otvorio programskim tekstovima medialaca. Pre svega onim koje su pisali Šejka i Glavurtić.

U okrilju i pod krovom "Vidika" je, 1959, objavljen i prvi broj "Mediale", lista koji, kako piše u impresumu, "izdaje grupa slikara pri časopisu 'Vidici'". Miro Glavurtić je u tom broju objavio dva teksta: "Slavuji narušavaju mir rečnog peska" i "O medialnom slikarstvu", a Šejka esej "Potpuni život plastičnog". Taj list je bio vrlo neobičan, između ostalog i zato što tekstovi u njemu nisu slagani na linotipu, kako se radilo u tadašnjim štamparijama, nego je Miro Glavurtić sve te eseje, pesme, pripovetke, uključujući i glavu lista, slovo po slovo, ispisao rukom, i dopunio crtežima i raskošnim

crkvi, pred Tikalovom ikonom

ČEŽNJA ZA STVARANJEM: ***Kolaž dvanaest crteža*****, 2006.**

inicijalima. Potom je taj list – takoreći džinovski crtež od nekoliko strana – štampan u Grafičko-industrijskoj školi u Beogradu.

U tom uzavrelom društvu mladih umetnika pojavio se jednog dana i jedan mladi Čačanin, Mihailo Đoković Tikalo, o kome do tada niko nije znao ništa, a o čijem će neobičnom slikarskom talentu brzo početi da se širi glas u mlađim slikarskim i pesničkim krugovima. Tikala su brzo procenili i prihvatili Šejka i Glavurtić, što će se pokazati presudnim za opredeljenje, a kasnije i za sudbinu, mladog slikara.

2.

Kada sam, u jesen 1961, posle odlaska Miše Stambolića u vojsku, od njega preuzeo mesto odgovornog urednika, nastavio sam ono što je on započeo, i već u prvom broju koji sam uredio i potpisao objavio sam Šejkin esej "Neke postavke o potpunom slikarstvu". Taj esej mi se čini važnim i zato što su u njemu sve težnje medialaca sažete u tu formulu: "potpuno slikarstvo".

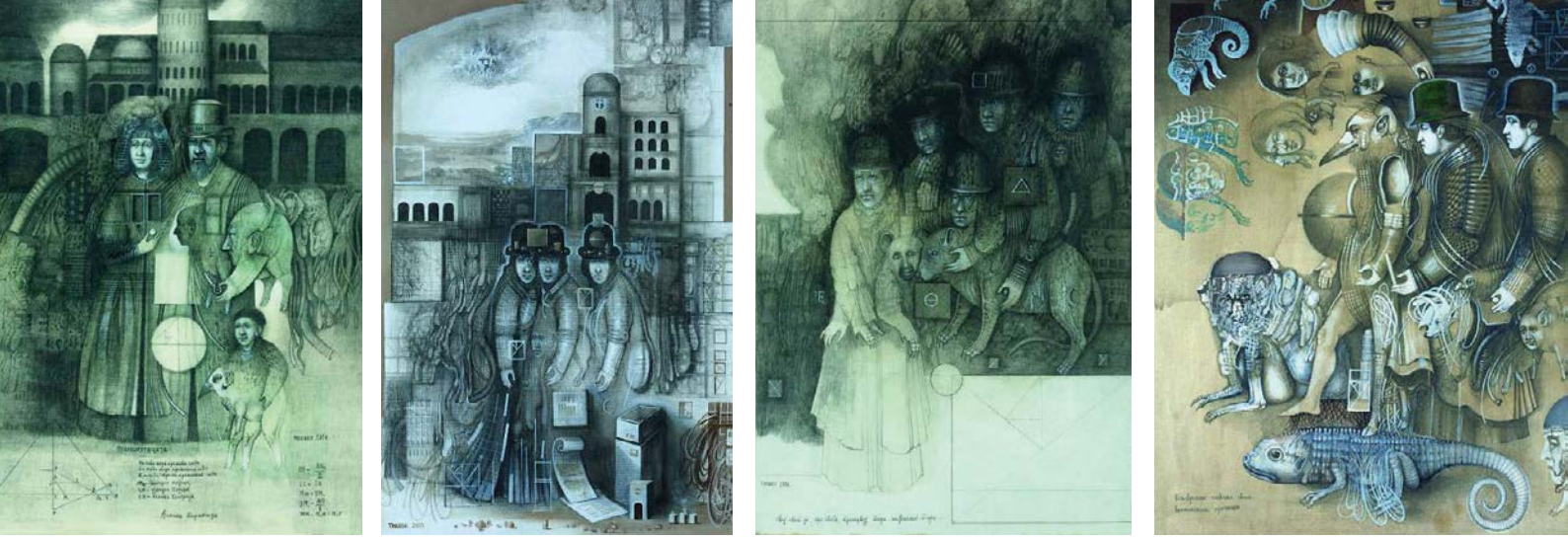
To "potpuno slikarstvo" – Miro Glavurtić je koristio i termin "integralno slikarstvo" – pripadnici Mediale su videli kao spoj poziviteta (racionalnog, egzaktnog, objektivnog) i negativiteta (iracionalnog, emocionalnog, subjektivnog). U eseju "O medialnom slikarstvu" Miro Glavurtić to precizno formuliše: "Pozitivitet se jasno prezentira u slikama Maljeviča, Mondrijana, Vazarelija, negativitet u slikama Dalija, Ernsta, Olbrihta. Sa jedne strane savršeno racionalno slikarstvo, sa druge savršeno ekspresivno. "Mediala je trebalo da bude središte u kome će se ta dva pola – pozitivitet i negativitet – sresti i ujediniti, i tako omogućiti integralnu sliku. Dokaz da je ta integralna slika moguća oni su nalazili na platnima Vermera, koga su proglasili za svoju ikonu. ("Vermer je bio medialni slikar", "svaki predmet iz tih Vermerovih enterijera emaniše medialni duh", "Vermer je ... postao slikarsko ovaploćenje Mediale", ubeđeno je pisao Glavurtić te 1959. godine.)

Mediala je bila definisana kao središte i "mistična tačka 'susreta suprotnosti'", u kojoj se – kako će Glavurtić pisati četvrt stoleća kasnije – sustiču "dijalektički parovi lijepo – ružno, pozitivitet – negativitet, klasično – romantično, red – nered, racionalno – iracionalno, realno – fantastično, java – san, med i ala".

Mihailo Đoković Tikalo nikada nije postao član Mediale, ali će mu njeni pripadnici i njihova shvatanja – pre svega ono o "potpunom slikarstvu" i "integralnoj slici" – celog života biti veoma bliski. Tikalo nije ušao u hram Mediale, ali je nedaleko od njega podigao svoju sopstvenu crkvu. I u tu crkvu je uneo svoju ikonu: Hijeronimusa Boša.

3.

Gledajući čudovišta na Tikalovim slikama i crtežima – kentaura, ljudsku glavu na kokošijim nogama, ljudsku glavu na nogama gmizavca, i glavu koja trči na nogama kopitara, gledajući čoveka koji jaše svinju sa ljudskom glavom, i svinju koja na potiljku ima ljudsko lice, i školjku iz koje se prema nama ne pružaju rogovi puža nego ljudski prsti – nećemo se dvoumiti oko pitanja zašto su Holanđani našeg slikara proglasili "mlađim bratom Hijeronimusa Boša". I neće nam trebati mnogo vremena da shvatimo zašto je Tikalo, umesto da se ugleda na naše srednjovekovne majstore koji su scenama Strašnog suda ispunili zidove Dečana i Gračanice, ►

PREPOZNATI PANDEMONIJUM: Crteži Mihaila Đokovića Tikala

izabrao da sledi slavnog Holanđanina. Izabrao ga je zato što je Boš u svojim interpretacijama Strašnog suda bio ličniji, nekonvencionalniji, slobodniji i radikalniji, i što je samim tim mogao biti bliži shvatanjima modernog slikara.

Na šta mislim kad kažem ličniji, nekonvencionalniji, slobodniji i radikalniji?

Gledajući Bošove scene pakla i Strašnog suda, na kojima, u katranu paklenog mraka, plamte požari i svetlucaju paklene peći, i gledajući one čudovišne mučitelje, i one strašne muke i sprave za mučenje, nisam mogao da se otmem utisku da Boš hoće da nam kaže da je i kazna zločin. I da je potreba da nam to dokaže, i da nas u to ubedi, stvorila onaj njegov neiscrpni i zastrašujući pandemonijum.

Ne znam da li se u traženju dodirnih tačaka između Boša i našeg slikara može ići u tom pravcu. Ali sam siguran da do tih dodirnih tačaka nije došlo zbog pukog ugledanja jednog slikara na drugog, nego je do njih došlo po nekoj dubljoj i suštinskijoj logici i srodnosti. Gledajući Tikalova čudovišta, i razmišljajući o njihovom odnosu prema monstrumima sa Bošovih slika, setio sam se Kavafijeve pesme "Itaka". Na putu za Itaku, kaže Kavafi,

Lestrigonce, zatim Kiklope,
Posejdona divljeg nećeš sresti
Ukoliko ih u svojoj duši ne skrivaš
I ukoliko ih tvoja duša ne stavi pred tebe.

I shvatio sam da Tikalo ta čudovišta od Boša nije preuzeo mehanički, zapravo da ih od njega uopšte nije *preuzeo*, jer su ona u našem kolektivnom pamćenju, i u njegovoj podsvesti i mašti, već postojala, a da mu je susret sa Bošovim slikama samo pomogao da ih prepozna, i ohrabrio ga da ih iznese na svetlost dana.

4.

One maločas pomenute "dijalektičke parove", o kojima govori Glavurtić, a naročito parove racionalno – iracionalno, realno – fantastično, java – san, lako ćemo prepoznati na Tikalovim slikama i crtežima. Skoro da nema njegove slike čiju gornju zonu, iz koje se širi na sve strane, ne ispunjava mrak, koji je nekad mračna šuma, a nekad džinovska crna eksplozija, koja preti da proguta i pogasi sve. I skoro da nema slike na kojoj istovremeno, u gornjem levom uglu, obasjan nebeskom svetlošću, ne svetli neki grad, možda kao sećanje na gornji Jerusalim, ili neki pejzaž, možda kao sećanje na raj.

Isti najveći raspon, koji vidimo u parovima svetlo – tamno, java – san, realno fantastično, nalazimo i u Tikalovom izboru izražajnih sredstava i u njegovom načinu slikanja. S jedne strane, on neke portrete i figure – dece, monaha – slika s nekom vrstom doslovnog, fotografskog, realizma. S druge strane, on svoje slike katkad ispunjava metalnim aplikacijama – bravama, ključevima, zupčanicima, nitnama, federima, šrafovima, zarđalim ostacima ko zna kakvih mračnih i rashodovanih mašinerija. Pojavu tih aplikacija na Tikalovim slikama Stanislav Živković vidi kao "asocijaciju na iskustva enformela ili konceptualizma", i na osnovu toga zaključuje da je njegovo slikarstvo "potvrda da klasična slika može da prihvati svaku novinu, da pomiri naizgled nepomirljive stavove, za koje se veruje da se isključuju".

U kontekstu svega onoga što vidimo na Tikalovim slikama, sklon sam da te aplikacije, te zarđale ključeve, šrafove, brave, federe i zupčanike, gledam kao sliku onog velikog raspadanja, koje nalazimo u radovima Leonida Šejke (*Đubrište*), i u poeziji Danila Kiša (*Đubrište*), Ljubiše Jocića (*Sa otpada*) i Branislava Petrovića (*Stihovi o smeću*). Te ostatke polomljenih mehanizama možemo videti i kao negativan pol one zamišljene integralne slike, kojim se pojačava značenje onih čovekolikih svinja, glavatih nogu i nogatih glava, i kojim se uspostavljaju ravnoteža i celina sa onim svetlim gradovima i pejzažima. U svakom slučaju, kao što je očito da Tikalo na svojim slikama i crtežima želi da obuhvati sve krajnosti i suprotnosti, isto tako je nesumnjivo da se on, sledstveno tome, bez ustručavanja i predrasuda, služi i svim iskustvima i sredstvima, od klasičnih do avangardnih, od Boša do nadrealista, do enformela, do konceptualizma, do...

5.

Đorđe Kadijević je u jednoj prilici napisao: "Tikalovi pseudoistorijski pejzaži ozareni su svetlošću ideje koja je pokrenula Medialu na prve podvige dalekih pedesetih. To je ideja integralne slike... Ideja utopijska, koja i ne teži da bude ostvarena, već da stalno podgreva čežnju za stvaranjem..."

Ideja, naravno, jeste utopijska, i jeste neostvariva, ali je, zahvaljujući njoj, Tikalo, prema proceni Stanislava Živkovića, stvorio "opus od preko hiljadu slika i crteža". To je prilika da se, pre nego što završimo, još jednom setimo Kavafija i njegove *Itake*:

Kada se spremiš prema Itaci da pođeš,
Treba da zaželiš da putovanje bude dugo,
Pustolovina puno, puno saznanja...
(...)
Itaka ti je dala divno putovanje.
Da nema nje, ne bi ni pošao na put.

"Da nema nje", misleći na Itaku, kaže Kavafi, a mi ćemo umesto *Itaka* kazati *utopijska ideja*: da nije bilo te utopijske ideje o integralnoj slici, naš slikar možda "ne bi ni pošao na put", i ne bi na tom putu ostvario opus koji, izveden u velikom obimu, dosledno i s nesumnjivim majstorstvom, predstavlja jednu od najspecifičnijih i najuzbudljivijih celina u srpskom slikarstvu druge polovine dvadesetog, i u prvim godinama dvadeset prvog veka. ◂

(tekst iz kataloga izložbe)

KONCERT

Kotrljanje & frktanje

- Pink Martini, 31. V,
- Zaz, Nouvelle Vague, 1. VI 2012.
- Beogradska arena

Tokom dve uzastopne večeri u najvećem prostoru s krovom u Srbiji, francuski jezik dočepao se učestalosti koja mu priliči, a drugi po zastupljenosti beše srpski. Koncerti grupe Pink Martini (SAD) i pevačice Zaz (Francuska) imali su još nekoliko sličnosti: kao scenski programi nisu predviđeni za hale tog kalibra, pa nisu imali ni već obavezne velike ekrane/video-bimove da olakšaju gledaocima; mnogi je roditelj doveo potomstvo da zajedno predahnu od diktata hitova i otežeg roka; i nije izostao sving.

Jeseni 2007. Pink Martini (dalje: PM) iznenada se pojavio u Beogradu, napunio veliku dvoranu Sava centra, i potvrdio svoj kult-status oduševivši sladokusce. Prekrasne uspomene navele su organizatore (Arena i Jugokoncert) u grešku pa su prodali manje ulaznica (po 1600/2900d.) nego prošli put. Iako je hala opet prepolovljena zavesom, PM su morali da se bore s opterećujućim ugođajem, ali su u tome ipak uspeli zahvaljujući svom besprekornom muziciranju i znalačkom baratanju stilovima i žanrovima popularne muzike raznih razdoblja i delova sveta.

Bez prvorazrednih filharmo-simfonijskih formacija s kakvima često sarađuje, PM je i u svojim najkraćim postavama pravi mali orkestar po sebi. Odlično – pa i muzičko – obrazovanje vođe, pijaniste Tomasa Lauderdejla (Thomas M. Lauderdale, duhovitija verzija I. Tasovca) i niza članova daje optimalna rešenja po svim 'linijama': 2 duvača i 2 gudača funkcionalno zvuče kao cele sekcije, svirači na pozornici se naoko bez napora smenjuju na raznim instrumentima itd. Nije čudo da se mnogima čini da ih je u PM više te su papagajski tvrdili da je PM 12-člani (kao na plakatu), dok je u Areni postava (inače varirajuća, od 8 ljudi naviše) brojala 11. No, retko je ko izbrojao i da je s novim predsednikom Srbije nedavno na bilbordima bilo svih 13 osoba koje zadovoljavaju kriterijum da su istovremeno i poštene i uspešne u ovoj zemlji... pa nema veze. Malo više zabrinjava, iako je Betoven neka od svojih najvećih dela komponovao već gluv, što većina 'izveštača' s ovog koncerta objavljuje kako je ne samo pevala Čajna Forbs (China Forbes), nego ju je

VIKEND U BEOGRADU: Pink Martini

Foto: Ivan Sepić

Lauderdejl navodno baš tako i najavljivao na bini.

Višestruko nadarena g-đica Forbs, zarazno šarmantna brineta, cenjena vokalistkinja i kantautorka (pa i najčešći potpisnik numera PM) nažalost već duže pauzira zbog operacije glasnica, a vitka plavuša u jarko crvenoj, dugoj haljini koja je na ovoj turneji zamenjuje zove se (scenski, kao striptizeta) Storm Lardž (Storm Large) i to je bendlider izvikivao više puta.

Donekle iznenađuje da je većina repertoara opet s prva dva albuma (*Sympathique* '97, *Hang On Little Tomato* 2004.) koja su ih proslavila i učinila internet-atrakcijom, bez njihovog jedinog pravog hita, neodoljivog *Hey Eugene* (istoimeni treći CD, 2007, Heinz/naive), i s malo četvrtog *Splendor In The Grass* (npr. *Mayonaka no Bossa Nova*... jer su veliki u Japanu). To sigurno nije smetalo starijim obožavaocima da uživaju u pitkom evergrinu, filmskim podsećanjima, tzv. lakoj klasici, zanjihanim šlagerima, latino-standardima (*Quizas, Quizas*, *Donde Estas Yolanda*, *Anna/El Negro Zumbon*) isporučenim nenametljivim stilom i multikulti humorom. Ovog puta nije bilo ni japanskog ambasadora da im se iznenađujuće pridruži s flautom

SCENA

10 godina GRRR!

U Galeriji savremene umetnosti, u Pančevu, 4. juna je otvorena izložba "10 godina GRRR!", na kojoj su predstavljeni neki od zanimljivih momenata vezanih za dešavanja koja su u grad na Tamišu dovele neke od značajnih ličnosti stripa, i kreativaca različite provinijencije. Izložba prati sve preobražaje ove ideje (čiji su pokretači Aleksandar Zograf i Kulturni centar Pančeva) – počev od Internacionalnog festivala autorskog stripa GRRR! (2002–2006), koji je završen "GRRR!Finalom", izložbom posvećenom istoriji stripa u Srbiji, i objavljivanjem monografije Zdravka Zupana *Vek stripa u Srbiji* (2007), nakon čega je usledila i serija dešavanja u prostoru Elektrika, pod nazivom "GRRR!Program" (2008. do danas).

Na izložbi su predstavljeni isečci iz nekih od zapamćenih izložbi, poput radova inuitskog (eskimskog) umetnika, Alutuka Ipelea, rođenog na kanadskom severu, i koji je preminuo svega dve godine nakon gostovanja u Pančevu. Takođe, zastupljeni su i delovi izložbi "Dizni u Istočnoj Evropi" Didijea Geza, francuskog istoričara Volta Diznija, zatim "50 godina Zagora", "Tesla u stripu i popularnim medijima" i slično, sve do bizarnosti kao što su slučajni pronalazak zuba mamuta koji se našao na hrpi šljunka u centru grada, u vreme trajanja ulične izložbe 2005. godine.

Takođe je podsećeno na gostovanja zanimljivih muzičara u okviru ovih manifestacija, kao što su njujorška sviračica na teremin-u Dorit Krajsler, portugalska muzičarka Rita Braga, američka alter-folk autorka i strip crtačica Dejm Darsi, uključujući tu i koncert Slobodana Tišme iz 2004. godine, koji je nedavno objavljen u vidu CD izdanja. Ova neobična izložba trebalo bi da traje do subote 9. juna, kada će u okviru pančevačkog gostovanja Festivala nesvrstanog stripa "Novo doba" biti upriličeno svečano zatvaranje, uz prisustvo par tuceta strip crtača iz raznih delova sveta, nakon čega slede razgovor sa američkim strip crtačem Patom Moriaritijem i koncert italijanskog benda Arbe Garbe.

(jer PM jesu elitni), ali je Lauderdejl tim više i efektnije koristio srpski jezik, na opšte veselje.

Površno ocenjivano, nastup PM može delovati kao tek dobar povod za skup škola jezika i okretnih plesova, s rastućim brojem dece koja se spontano umešaju, ali drama i naracija njihovog romantičnog repertoara, kemp/odmaknuti patos holivudskih mjuzikla i komedija nešto su znatno dublje. Tako kod njih ne igra 'etno', tj. *Dosvedanya Mio Bombino* nije ruska, a poduži pretežno instrumental *U Plavu Zoru* nema veze s 'našim'. Pink Martini su, sveže i moderno rečeno, globalno inkluzivni. Taj (izvin'te moj francuski) fini pastiš sada su posluživali sat i po ne folirajući se da odlaze-pa-se-vraćaju nego poentirajući Barozovim dinamičnim *Brasil*. Storm nema Čajninu zavodljivost, ali se pristojno izborila i sa stranim jezicima, na kraju raspustila kosu i s horom klinaca ispratila publiku.

Zaz

Foto: A. Anđić

Sutradan uveče nije počelo kao da će nam prelazak s martinija na šampanjac baš 'leći'. Monsunsko proleće nad Balkanom uslovilo je da Zaz iz inače njoj čestog ambijenta tvrđave (Kalemegdan) bude prebačena pod od kiše sigurnu kupolu Arene, i napolju je, naravno, onda bilo toplo i mirno. Po običaju otvorivši samo nekoliko od mnogih ulaza, Arena je posetiocima skrenula pažnju na svoje fušerske/oronule prilaze, već kandidovane za spomenički nemar. U hali se nakupilo publike i više nego dvostruko za PM (preko 7000, s ulaznicama po 2490/2990 d.), no ipak nekako ispod očekivanja stvorenih grozničavom kampanjom. Zaz jeste ovde zapaženo uskočila na EXIT 2011, njen dosad jedini studijski album *Zaz* (2010) prodaje se dobro koliko je to moguće u Srbiji sada, i na tržištu ga brzo preklapa solidan prošlogodišnji *Sans Tsu Tsou* uživo (CD+DVD, sve Sony – Menart), ali je još uvek nova i 'kratka'. Napaljenost onih koji svako 'kotrljajuće R' smatraju francuskim šarmom zadovoljena je već ordiniranjem (inače, na engleskom pevajućih) Nouvelle Vague, koji bi od gradonačelnika Beograda – ma kome ta dužnost zapadne – mogli dobiti neki 'jeftin' stan u dičnim novogradnjama.

Elem, od proleća 2006. već peti put gostujući u nas, friško na tragu pretrpanog koncerta za padanje u nesves' (bilo i doslovno), mlaki N. Vague nastavljaju da menjaju organizatore i lokalitete. Lišeni ionako preteranog oreola scenografije i mode, u preglomaznom kontekstu Arene pokazali su se tek kao pretenciozna klupska atrakcija. Manekeni ovde više ne privlače masu ni u ulozi predsednika države, pa zašto bi kao navodne pevačice? Pretežni rečitativi dve devojke ostali su nedovoljno ubedljivi, kao i njihova izvikana lepota koju smo nedavno imali prilike da uporedimo s našim prolaznicama. Požrtvovano, produkcija Avalon iz Skoplja dodala je Vague ne menjajući

cenu karata, ali time nije bitno doprinela atraktivnosti ‘paketa’.

Nouvelle je sad potrošena fora, i predugo je odlagao suočenje s pravom zabavljačicom, pevačicom spretnih ograničenja – Izabelom Žefroa (Isabelle Geffroy) zvanom Zaz!

Dosledna u šarenoj obući (njen brend – prim. srp.), ošmirglanog glasa i razigrana, Zaz je smesta impresionirala i pratećim kvintetom i osvetljenjem.

Kogod je ikad podcenjivao francusku rok-scenu (Ameri, Englezi, pa mi...) imao je čime da se zabezekne dok se bend iz šansone preobražava u moderni pop: počinje naravno *Les Passants*, slede *Port Cotton* i *La Fee*, vrhunac je naravno *Je Veux*. Zaz glatko prepliće bluz-uticaje, skat-pevanje i onomatopeje, a posle nekih 45 minuta koncerta, tj. nakon obrade *I’m So Excited* Pointersa, ipak usporava. Standardne *Dans Ma Rue* i *Éblouie Par La Nuit* mogu da sparinguju i prvoj klasi anglosaksonskih, ali kod *Ma Folie* već gube dah. Na silaznoj putanji počinje i ‘kupovina vremena’, olakšana šarmom nove zvezde koja iz publike izvlači devojke da prevode, i eto opet iznenađujuće doze srpskog u frankofoniji. Ali dinamika je izgubljena, sat i po se puni osetnim razduženjem. Euforiju ostavimo onima koji ne umeju ni da izgovore ‘Monmartr’; romansiranje ulične iskrenosti je lokalni surogat zbog hroničnog manjka putovanja. Ako ste slušali rane Vaya Con Dios ili npr. Fairground Attraction, znate da Zaz nije ‘nova Edit Pjaf’. I bolje da je volimo zbog onog što jeste. A *chanteuse* su se ovde pojavljivale, recimo, i prošle jeseni u slabo zapaženoj turneji French Kiss (Pauline Croze, Pauline Paris, Belle du Berry), možda se neka domaća ukaže i na aktuelnom konkursu/festivalu šansone (UK Parobrod). ◂

Dragan Kremer

▸ tv manijak

Piše: Dragan Ilić

Ko preživi pričaće

Završen je VIP serijal Survivora na Kostarici. Odlukom Plemenskog veća iz četiri zemlje balkanskog regiona pobednik je Vlada, maneken iz Beograda i bivši dečko Cece Ražnatović. Međutim, odlučujući glas koji mu je doneo pobedu dobio je od splitske starlete, imenom i prezimenom Ave Karabatić, miljenice publike. Novčani deo nagrade iznosi 50.000 evra, a popularnost u pomenutom regionu mu ne gine. Tokom gotovo dva meseca, na pustim ostrvima su gladovali i nadmetali se takmičari iz Srbije, Hrvatske, Makedonije i Crne Gore.

Kada je šou završen, od finalista (četiri muškarca) smo saznali da su od početka njih devetoro bili deo istog klana. Naime, na putu do Kostarike, ljudi se dogovorili da će se držati zajedno bez obzira na plemenske podele, a bogami i bez obzira na nacionalnu pripadnost. Tako je balkanska sloga, u suštini pre početka nadmetanja, praktično obesmislila čitav projekat. Deca se dogovorila i zeznula produkciju. Kada je ova činjenica isplivala na videlo tokom finala, niko se nije mnogo potresao. Kao da se kod nas smatra normalnim da ljudi zeznu televiziju. Ja sam, naravno, pomalo likovao nad činjenicom da su sve svađe, suze, prepirke, dramatična izbacivanja i vraćanja u pleme, u suštini bila veliko foliranje. Namešten tender, što bi rekli borci protiv korupcije. Nekoliko spretnih i dovoljno ambicioznih pojedinaca držalo se dogovora i sistematski su izbacivali ostale takmičare – “autsajdere”. Otkriće prevare, da ne kažem, izborne prevare, jer se ona odvijala (bar na malim ekranima) u doba izbora u Srbiji, pružilo je neočekivanu utehu onima koji su završili na Ostrvu odbačenih. Njima je laknulo, jer su dobili objašnjenje i alibi za vlastiti neuspeh. Sličnost sa Srbijom je očigledna i upadljiva, samo što se ovde za izborni neuspeh krive “beli listići”, neodgovorni građani, Vesna Pešić, razmaženi intelektualci i birokrate iz EU, koji su greškom čestitali oponentima pre konačnih rezultata.

Ako su se već tako lepo dogovorili na pustom ostrvu, hajde da princip primenimo i na svakodnevni život. Šta će to na pustom ostrvu spojiti muškarce i žene, Srbe, Hrvate i Crnogorce, gladne, bez krova nad glavom, ponižene napornim nadmetanjima, u teškim tropskim uslovima, gole i bose?

Pa, lova bato! Naravno, mogućnost da ćete osvojiti 50.000 evra, što za bilo koju iole ozbiljnu međunarodnu organizaciju predstavlja sića lovu. Obećajte nam kintu, ma kako ona sitna bila, pružite nam uz to mogućnost da nekog zajebemo i bićemo mirni ko bube, držaćemo se dogovora, bez potpisa i pečata, samo na časnu reč!

Ovi amateri su u svom makijavelizmu nadmašili političare, a sklonost “šemicama” ohrabruje i podseća na primer dobre prekogranične saradnje balkanskih krimosa. Prepustite ljudima inicijativu, neka se povezuju, neka kombinuju, biće to procvat regiona, samo da se porez plaća na vreme.

Tokom velikog finala, ogromnu gledanost na Prvoj (ali i RTL televiziji u Hrvatskoj) postigli su nastupi Severine i Nataše Bekvalac. Voditeljski parovi su delovali dvojezično po principu devojke iz Dalmacije, frajeri iz Beograda i tu je postignut reciprocitet. Televizije po programskim šemama već upadljivo liče, kao da je već stiglo vreme za ujedinjenje, a da nama ništa niko nije rekao. Takođe verujem da bi Veliko ujedinjenje opet bilo motivisano nekakvom kintom, odnosno nekakvom stranom medijskom imperijom.

No, dok je teklo finale, desilo mi se u par navrata da na ekranu vidim sliku, ali bez tona. Šta smo mogli da vidimo? Žene sa veštačkim sisama, starlete, misice u čipki i minićima, glumica i stilistkinja u osetljivim godinama, napirlitani frajeri i raspevane cajke. Veliko finale, katarzični povratak u “civilizaciju” ujedinjenog tranzicionog Balkana. Žurka za 50.000 evra dostojna Krležinih “Glembajevih” za koje se zna da su “prevaranti i ubojice”. Tako izgleda naš Šangri La, u varljivom trenutku kada je samo na trenutak evro u Srbiji prestao mahnito da raste (što se u vestima pravilno kaže – dinar ojač’o), dok Novi Predsednik polemiše o zločinima u proteklim ratovima, dok stranke pregovaraju o Vladi deleći unapred izborni plen poput Survivora, dok u Mitrovici uvode dežuranje na barikadama, tako izgleda Veliko finale trenutak pred početak vatrometa. ◂

NEMIRI BEZ KONCA I KRAJA: Trg Tahrir u Kairu

Egipat

Čekajući raisa

Pred drugi krug predsedničkih izbora 16. i 17. juna u Egiptu vladaju haos i potpuna neizvesnost. Izbor Egipćana je manje-više sveden na šerijatsku državu, ili nastavak neke vrste vojne diktature. Očekuje se da će mnogi birači bojkotovati izbore, a neke političke partije traže da se "izborni cirkus" okonča. To što je bivši predsednik Hosni Mubarak osuđen na doživotnu robiju, nije ni na koji način smirilo napetu situaciju. Naprotiv

Za "Vreme" iz Kaira

Egipćani čekaju novoga raisa, to jest predsednika, četvrtog po redu otkako su "slobodni oficiri" 1952. godine svrgnuli kralja Faruka i umesto monarhije uveli diktaturu koja je trajala sve do "arapskog proleća" i pada Hosnija Mubaraka prošle godine.

Kao i njegovi prethodnici Naser i Sadat, i Mubarak je bio oficir. U trci za predsedničku funkciju sada su general ratnog vazduhoplovstva Ahmed Šafik i kandidat iz redova Muslimanske braće, zdušno podržan od strane salafista, Mohamed Morsi. Nakon prve runde Morsi vodi sa minimalnom razlikom koju se trudi da poveća nesuvislim obećanjima, pretnjama i drekom: kaže da je smislio kako da zaposli nekoliko miliona zemljaka, a da pri tom zadrži "frizirani turizam" i tako baci u Nil 12 milijardi dolara godišnje, koliko su do "demokratske revolucije" iznosili prihodi od turizma. Jer, turizam po šerijatskom zakonu, kakav zamišlja Morsi, teško da bi u Egipat privukao zapadne turiste. Niko ovamo neće doći ako mu se propisuje kako da se oblači, nalaže da pije samo vodu i da se muškarci i žene kupaju na odvojenim plažama. I kao da to nije dosta, Morsi stalno poziva na nove nerede i bunt, koje ovde izjednačavaju sa demokratijom i revolucijom – a odziv je više nego dobar.

Na "trgu dreke", to jest trgu Tahrir, koji novokomponovane demokrate i revolucionari zovu i "ikonom revolucije", napravljeno je simbolično groblje koje podseća na njihove žrtve.

Fotografije: REUTERS

Nova opasna podela

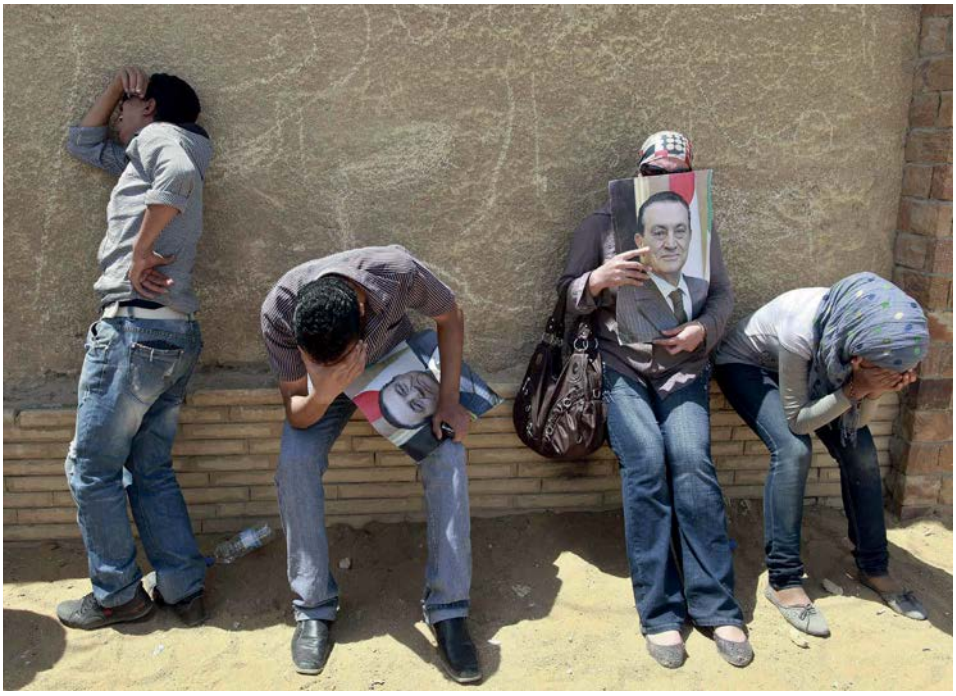
Ništa još nije gotovo, iako je Hosni Mubarak osuđen da doživotnu robiju, ocenjuju zapadni komentatori. U zemlji u kojoj se godinu i po dana posle pada autokrate i dalje sve odluke donose "na vrhu", presuda izrečena između dva izborna kruga je "apsurdno opasna", jer će se sada Egipćani u drugom krugu predsedničkih izbora opredeljivati i prema tome kako misle da će se budući predsednik odnositi prema presudi Mubaraku. A to bi, smatraju mnogi poznavaoci prilika, moglo da dovede do nove podele, jer jedan naspram drugom u drugom krugu izbora stoje "islamista starog kova" i "čovek starog režima".

Oba bloka gaje nade i strahove. Jedni, da bi oficir Ahmed Šafik kao predsednik mogao ili da ublaži presudu ili da je čak poništi, tako da bi Mubarak mogao ubrzo da izađe iz zatvora, ukoliko ga u međuvremenu bolest ne savlada. Drugi, da bi kandidat Muslimanske braće Mohamed Morsi, ukoliko bude bio izabran za predsednika, mogao da naloži da se Mubarak na kraju ipak obesi, jer je to "narodna", a tobože i "božija" volja.

Na Zapadu je sa olakšanjem bila dočekana "civilizovana" presuda, posle zebnje da bi moglo da se ponovi ono što se dogodilo u Iraku 2006. godine, kada je pogubljen Sadam Husein. Na neki način, obe strane očekuju da će posle predsedničkih izbora proces protiv Mubaraka biti nastavljen.

BES I TUGA: Oltar žrtvama "arapskog proleća" u Kairu i pristalice Hosnija Mubaraka posle izricanja presude

Zahtevaju da se trg uvrsti u obavezno mesto posete za svakog turistu koji se ipak odluči da dođe u "islamski turizam". Svakoga dana desetine hiljada ljudi se buni i traži da se smeni Vojni savet, ponište tekući izbori, smene sudije koje su Mubaraka upravo osudile na doživotnu robiju i smestile u zatvor Tora, i još puno toga, a da pri tome uopšte ne znaju ni šta je to demokratija, ni šta je revolucija, ili protiv čega se zapravo bune.

Ahmed Šafik ne priča mnogo niti obećava mnogo, ali zato eksplicitno poziva na red i mir. Na njivi, u delti Nila, upitali su jednog seljaka kakvog bi predsednika on želeo, a ovaj se malo zamislio i rekao: "Paaa... znate kakav smo mi narod? Nama treba čovek čvrste ruke koga ćemo morati da slušamo, a i da ga poštujemo..."

NA KORAK OD PROPASTI: "Budimo pošteni i priznajmo da je Egipat sve bliži grčkom modelu", napisao je prošle nedelje ugledni novinar Ahmed Salama. "Doduše, mi nismo Grci, ali smo im dovoljno blizu. Poput Grka, mi smo narod koji voli da igra bekgemon i uživa u dobrim demonstracijama. Ali, Grčka ima sve manje prijatelja u Evropi, dok mi prijatelje gubimo na sve strane. Ukoliko stvari (u Egiptu) nastave da idu ovim putem, onda nam uopšte neće

Protesti širom Egipta

Posle presude bivšem predsedniku Hosniju Mubaraku hiljade Egipćana demonstriraju širom zemlje. Nije ih zadovoljilo to što su Mubarak i bivši ministar unutrašnjih poslova Habib al Adli osuđeni na doživotnu robiju. Demonstranti su preneraženi i besni zato što je nekolicina visokih policijskih oficira puštena na slobodu. "Ako nema pravde za naše mučenike, mi ćemo umreti za njih", vikala je masa na trgu Tahrir u Kairu. Nezadovoljne grupe napale su nekoliko kancelarija predsedničkog kandidata Ahmeda Šafika, koji je bio Mubarakov čovek od poverenja i njegov poslednji šef vlade.

Mubarak je osuđen zbog smrti demonstranata prilikom protesta početkom 2011. godine. Procenjuje se da je ubijeno 850 ljudi. Od kada je Mubarak svrgnut sa vlasti, Egiptom upravlja Vojni savet, protiv koga je sada usmeren bes demonstranata. Vojni savet bi posle drugog kruga izbora 16. i 17. juna trebalo da ustupi vlast novoizabranom predsedniku. Bez obzira ko će biti izabran, očekuje se da će moćna vojska koja je za vreme Mubaraka držala sve konce u svojim rukama, a koja posle "arapskog proleća" održava kakav-takav red u Egiptu, i dalje imati ključnu ulogu u zemlji, makar iza kulisa.

Ukoliko bi pobedio general ratnog vazduhoplovstva Ahmed Šafik, vojska bi nesumnjivo zadržala dosadašnju moć na unutrašnjopolitičkoj sceni, a islamisti izašli na ulice da protestuju. Pobeda kandidata iz redova Muslimanske braće Mohameda Morsija, sa druge strane, uvela bi Egipat u do sada potpuno nepoznatu situaciju podele moći. U svakom slučaju, polarizacija Egipta će se nastaviti.

Pritom, izlaznost je u prvom krugu iznosila samo 46 odsto, tako da ni jedan ni drugi kandidat ne mogu baš da se pohvale da iza njih stoje široke narodne mase. Ni jedan ni drugi, takođe, nije odneo pobedu u najvažnijim urbanim centrima, u Kairu i Aleksandriji. To znači da će obojica tek morati da se potrude da zadobiju poverenje birača iz gradskih sredina, jer se Egipat inače neće smiriti. Kako neko reče, revolucije kreću iz gradova.

Funkcija bez opisa radnog mesta

Ni kandidati za predsedničku funkciju, a kamoli birači, ne znaju šta zapravo u novim uslovima donosi funkcija predsednika države, jer novi ustav još nije izglasan. Isključeno je, međutim, da će novi predsednik imati moć kakvu su imali Hosni Mubarak i njegovi prethodnici, otkako je vojska 1952. godina ukinula monarhiju.

Mada su predsednički izbori u jeku, predsednička funkcija tek treba da bude definisana. Baš kao i uloga parlamenta, koji je u uvom trenutku gotovo potpuno nemoćan. Na jednoj strani bi trebalo oduzeti, na drugoj dodati udeo u vlasti.

Rad na novom ustavu uveliko zaostaje. Zapravo je bilo predviđeno da se predsednički izbori održe tek pošto se izglasa novi ustav. Vojni savet je ipak popustio i dozvolio da se predsednički izbori održe ranije zato što je rastao pritisak uličnih demonstracija na kojima je zahtevano da Vojni savet što pre prepusti vlast novoizabranim državnim institucijama, kako bi se konačno materijalizovalo "arapsko proleće" u Egiptu.

Rad na novom ustavu je praktično prekinut, jer su Muslimanska braća i salafisti, koji zajedno imaju u parlamentu 70 odsto poslaničkih mesta, obrazovali ustavni odbor po svom ukusu, do te mere islamistički da se nisu pobunili samo malobrojni levičari, hrišćani ili sekularni političari, nego čak i predstavnici univerziteta Al Azhar, najvišeg autoriteta kod sunitskih muslimana. Ubrzo zatim sud je suspendovao ustavni odbor, i još nije jasno kako će se proces donošenja ustava odvijati.

Procenjuje se da bi Vojni savet, ili kako ga još zovu "hunta", mogao u poslednji čas da se izjasni po pitanju ovlašćenja budućeg predsednika, ali bi legalnost takvog postupka svakako bila dovedena u pitanje.

ISLAMISTA STAROG KOVA I ČOVEK STAROG REŽIMA: Predsednički kandidati Mohamed Morsi i Ahmed Šafik

biti potreban predsednik. Ono što će nam biti potrebno je grobar."

Zauzeti svojim mukama, brigama, demonstracijama i revolucijama, Egipćani gotovo da nisu ni primetili udarac koji je Egipat primio od Međunarodnog monetarnog fonda. MMF je odbio zahtev Kaira za zajam od 3,2 milijarde dolara uz obrazloženje "da ovoj zemlji manjka društveni i politički konsenzus, bez kojih nijedna ekonomija ne može da krene putem oporavka", i da je Egipat nepouzdana zemlja.

Drugim rečima, narod očekuje čuda, a stručnjaci upozoravaju da Egiptu treba najmanje pet do deset godina da bi krenuo napred, jer u ovom trenutku tapka u mestu ili, tačnije, ide unazad. Ko god postane rais morao bi da bude mađioničar kako bi ispunio sve narodne želje: da zaposli desetak miliona ljudi, podeli stanove i poveća plate, reši problem sada već zastrašujućeg saobraćaja u Kairu itd. A ako se to ne dogodi – a neće – slediće nove revolucije, protesti, pretnje, i zlu i ludilu neće biti kraja.

U svem tom haosu, u državi kojoj manjkaju i osnovni elementi koje podrazumeva bezbednost jedne zemlje, javili su se i Palestinci kao obavezan začin u svakoj "egipatskoj čorbi". Prema rečima bivšeg ministra policije Adlija, koji je diplomirao na Akademiji FBI u Americi, a sada zajedno sa Mubarakom robija u Tori, već prvog dana revolucije iz Gaze su u Egipat upale bande hamasovaca koje su krenule da haraju po zemlji: napadaju zatvore i oslobađaju prijatelje i saveznike, policijske stanice, miniraju gasovod za Izrael, vode mini rat na Sinaju i ubijaju koga stignu. Pre neki dan ubili su policijskog generala usred Kaira. Polovina "revolucionara" na Tahriru su Palestinci.

PRESUDA MUBARAKU: U takvoj situaciji došao je i kraj suđenja bivšem predsedniku Mubaraku, njegovim sinovima, ministru Habibu al Adli i još šestorici visokih policijskih funkcionera. Kada je u sudnici, koju je obezbeđivalo 5000 vojnika, 2000 policajaca i 40 bornih kola, predsedavajući sudija Ahmed Rafat nakon 46 sednica, 250 radnih sati i čitanja optužnice od 6000 strana, izrekao presudu kojom se Mubarak i Adli osuđuju na doživotnu robiju, njegovi sinovi oslobađaju jednog dela optužbe, ali ostaju u zatvoru da odgovaraju za druga krivična dela, dok se šestorica policajaca oslobađaju i puštaju na slobodu, u sudnici je nastao haos kakav ne može da se vidi baš nigde na svetu.

Advokati tužbe i odbrane počeli su da skaču na stolice i da se tuku, urliču i krešte, dok je obezbeđenje sve to bespomoćno posmatralo. Na trgu pred sudnicom istovremeno je počela masovna tuča, jer su se sukobili pristalice i protivnici Mubaraka, koji je vladao ovom zemljom više od 30 godina. Opštenacionalni, revolucionarni i demokratski šou nastavljen je na Tahriru i još uvek traje dok ovi redovi teku.

U međuvremenu, osuđeni na doživotnu robiju Mohamed Hosni Mubarak helikopterom je pravo iz sudnice prebačen u zatvor Tora. Kada je stigao pred zatvorsku kapiju, Mubarak je počeo da plače i odbio da izađe iz helikoptera, jer je reč o zatvoru u koji je on do juče slao svoje političke protivnike. Ipak, posle podužeg ubeđivanja, dojučerašnji predsednik prošao je kroz zatvorsku kapiju i zavesa je spuštena. Nije poznato kako je reagovala Mubarakova supruga Suzana, koja nikako da zaboravi stare navike. Pre neki dan je besno uletela u muževljevu bolničku sobu i počela da šamara jednu od medicinskih sestara. Kako nikako nije pokazivala nameru da stane, prileteo je jedan od bezbednjaka i gospođu Suzanu uhvatio za ruku. "Polako, gospođo, ne može to tako... Pa nije ovo više ono vaše staro", rekao je policajac nekadašnjoj prvoj dami ove zemlje. ◂

Miroslav Višnjić

SAD

Ti slatki mehurići

“Gojaznost je veliki problem u Americi, ali naši medicinski stručnjaci samo nemoćno krše ruke i kažu ‘oh, to je strašno’. E, pa Njujork neće više nemoćno kršiti ruke, mi ćemo preduzeti nešto da se problem reši. Mislim da građani od gradonačelnika to i očekuju”, izjavio je gradonačelnik Njujorka Majkl Blumberg na konferenciji za novinare upriličenoj dan nakon što je Gradskom odboru za zdravstvo podneo zahtev za limitiranu prodaju gaziranih pića

Pred njujorškim Odborom za zdravstvo sledeće nedelje naći će se predlog gradonačelnika Majkla Blumberga da se u “Velikoj jabuci” ograniči prodaja sokova i gaziranih pića u restoranima, bioskopima, stadionima i sportskim halama. Limit će, kako Blumberg predlaže, biti pola litre po čaši, što se u restoranima brze hrane (čitaj: u celoj Americi) smatra malom dozom, pošto srednja i velika čaša (koje se najčešće i naručuju) sadrže 0,7, odnosno ceo litar (najčešće koka-kole).

Ako je za utehu, gradonačelnik kome ovo nije prva “drakonska mera” u misiji “za zdraviji Njujork”, nije stavio veto na konzumaciju gaziranih pića u neograničenim količinama baš u svakom smislu. Posetioci restorana će, naime, i dalje moći da naručuju sokove i gazirana pića do mile volje, samo što im ona neće biti poslužena u čašama većim od pola litra, a to znači i da će im računi, logično, biti veći. Osim toga, dobru staru bocu od dva do dva i po litra i dalje će moći da kupuju u supermarketima, a neće biti lišeni ni milkšejkova, dijetalnih napitaka (iako je njihova preterana konzumacija gotovo podjednako štetna kao i upotreba “regularnih” proizvoda), ledenih čajeva bez šećera i svega ostalog što broji manje od 25 kalorija na 250 mililitara.

“TETKA BLUMBERG”: Blumberg je već postao osvedočeni borac za zdravlje Njujorčana. Proslavio se zabranom pušenja u restoranima i parkovima, zabranom korišćenja transmasti u hrani u restoranima i insistiranju na tome da svaki restoran ocenu gradske inspekcije drži istaknutu u izlogu. Osim toga, u Njujorku je od 2008. godine na snazi pravilo po kome su restorani dužni da u svojim menijima pored svakog jela i pića označe i broj kalorija koje ono sadrži.

Njegove mere ne pozdravljaju svi, a na napore da “uvede red” u životne navike Njujorčana neki gledaju kao na gušenje ličnih sloboda i prava izbora na koje su Amerikanci tako ponosni, dok ga drugi jednostavno sa podsmehom zovu “Tetka Blumberg”:

Njegov poslednji potez mnogi ocenjuju kao najambiciozniji u borbi protiv epidemije gojaznosti u istoriji Amerike. I dok jedni smatraju da se efekti ove mere (ukoliko prođe Gradski odbor) biti vidljivi već u martu sledeće godine, drugi prognoziraju godine čekanja na rezultate koji bi mogli da dokažu da će limitirana prodaja gaziranih pića zaista smanjiti gojaznost u Americi.

U ovom trenutku, u Americi čak 90 miliona ljudi pati od prekomerne gojaznosti. Statistika pokazuje da se radi o 35 odsto odraslih i 17 odsto pripadnika mlađe populacije.

Brojevi nam, dalje, govore i da su Amerikanci istinski ljubitelji gaziranih pića. Oko 27 odsto njih ih svakodnevno konzumira. Pre petnaest

Čaša zadovoljstva

Veštački gazirana pića prvi put su se pojavila pred kraj XVIII veka, ali su postala fenomen u XX veku sa koka-kolom, najpoznatijim i najprodavanijim proizvodom na svetu. Danas ljudi širom sveta piju oko 180 milijardi litara gaziranih pića godišnje, što je više od 29 litara po osobi. Osim što važe za najprodavanije proizvode, slatka gazirana pića se obavezno reklamiraju kao poželjan *life-style-must-have* proizvod. Ako pijemo određeno slatko gazirano piće, bićemo lepi i seksi, divlji u srcu, a bez jednog slatkog gaziranog pića prosto se ne da zamisliti srećna porodica. Činjenica je da nam gazirana zaslađena pića prijaju. Sa druge strane, gotovo svakodnevno dobijamo informacije o štetnosti istih. Tako su najnovija istraživanja u februaru ove godine pokazala da svakodnevna konzumacija gaziranih pića može da poveća rizik od srčanog napada i šloga, da samo nekoliko gaziranih pića dnevno, može da prouzrokuje oštećenja jetre i srca, ali i dijabetes. Osim toga, stručnjaci kažu da učestalo konzumiranje slatkih gaziranih pića može dovesti do nedostatka vitamina i minerala, da ona goje zbog visokog sadržaja šećera i doprinose nastanku karijesa, da su puna aditiva, veštačkih boja i ukusa koji su štetni za osetljivu sluznicu želuca i creva i da su neki potencijalno kancerogni.

Ispijanje dva dl niskokaloričnog veštačkog osvežavajućeg napitka ima iste efekte kao kada se odjednom pojede 10 do 15 kašičica belog šećera.

AMERIKA DANAS: 30 odsto stanovnika SAD pati od prekomerne gojaznosti

Fotografije: REUTERS

godina potrošili su 54 milijarde dolara da bi kupili 52 milijarde litara gaziranih napitaka, a danas troše u proseku 207 litara godišnje. Svaki muškarac, žena i dete u Americi.

Konkretno, u Njujorku više od pola odraslog stanovništva pati od prekomerne telesne težine. Dr Tomas Farli, inače član njujorške zdravstvene komisije, za udvostručavanje broja prekomerno gojaznih u poslednjih trideset godina krivi upravo slatka i gazirana pića, ističući da je taj postotak veći u krajevima gde je prodaja gaziranih pića masovnija pojava.

Sa njim se, očigledno, slaže i Blumberg. "Gojaznost je veliki problem u Americi, ali naši medicinski stručnjaci samo nemoćno krše ruke i kažu 'oh, to je strašno'. E, pa Njujork neće više nemoćno kršiti ruke, mi ćemo preduzeti nešto da se problem reši. Mislim da građani od gradonačelnika to i očekuju", izjavio je Blumberg na konferenciji za novinare upriličenoj dan nakon što je Gradskom odboru za zdravstvo podneo zahtev za limitiranu prodaju gaziranih pića.

"GRAĐANI BIRAJU": Očekivano, istoga dana reagovala je i "druga strana". Portparolka kompanije Koka-Kola Kirsten Vit Veb poručila je da su Njujorčani "pametniji od svog sekretarijata za zdravstvo" i da sami mogu da odluče o piću koje kupuju. "Nadamo se da će se građani Njujorka glasno suprotstaviti ovoj proizvoljnoj odluci", dodala je Vebova, a sličnog stava je i portparolka Mekdonaldsa Heter Oldani, koja kaže da zdravstveni problemi sa kojima se suočavaju Amerikanci ne mogu da se reše jednostranim merama: "To je ozbiljno i kompleksno pitanje i zahteva saradnju i sveobuhvatan pristup", navela je Oldani.

Stav predstavnica baš ove dve kompanije nimalo ne iznenađuje, posebno ako se uzme u obzir da Koka kola dominira u prodaji svog proizvoda "na slavinu", a da je Mekdonalds restoran brze hrane koji godišnje "obrne" najveći broj kartonskih čaša sa gaziranim pićima.

Konkretno, Koka-kola prodajom "na točenje" zauzima čak 70 odsto tržišta. Za njom su Pepsi sa 19 odsto udela i dr Peper Snepel sa jedanaest procenata. "Fontana biznis" godišnje proda oko 9,3 milijardi čaša gaziranih pića i zauzima 24 odsto tržišta koje na tim pićima zaradi oko 76 milijardi dolara.

Nije teško zaključiti da se upravo prodaja pića na točenje najviše isplati. To ne zahteva posebnu ambalažu, poput limenke i boce, etiketiranje i niz radnji koje takav proizvod treba da prođe da bi došao do konzumenta. Dovoljna je slavina, atraktivna kartonska čaša i profit je zagarantovan.

Američki ekonomski analitičar Džek Ruso kaže da će ova gradonačelnikova odluka najviše pogoditi upravo lanac restorana brze hrane Mekdonalds, koji sa čak pet odsto učestvuje u ukupnoj prodaji bezalkoholnih pića u celim Sjedinjenim Američkim Državama. "Ovo je svakako veliki izazov za njihov biznis plan zasnovan na zaradi od prodaje bezalkoholnih pića na točenje u velikim dozama", smatra Ruso, a mnogi od njih, prema rečima Toma Pirka iz Bevmark Konsaltinga, neće žaliti ni para ni vremena da se protiv te odluke bore.

Kritikama na račun gradonačelnika pridružio se i predstavnik za odnose sa javnošću Njujorške asocijacije za piće (*New Your City Beverage Assotiation*), produžene ruke industrije gaziranih pića.

Pošto je konstatovao da su gazirana pića nepravedno izdvojena iz drugih faktora koji ugrožavaju zdravlje ljudi, Stefan Fridman se osvrnuo na činjenicu da gradonačelnik Blumberg nije bio gadljiv na uzimanje para za reklamiranje tih proizvoda po njujorškom metrou. "Gradski odbor za zdravstvo ima tu opsesiju da napada gazirana pića i da ih stavlja na vrh lestvice najgorih stvari po ljudsko zdravlje", rekao je Fridman. "Krajnje je vreme da se okupe ozbiljni zdravstveni stručnjaci i da se zaista pozabave problemom gojaznosti u Americi. Ovakva kvazirešenja samo nas udaljavaju od stvarnog problema i skreću pažnju javnosti sa teškog posla koji rešavanje tog problema zahteva", zaključio je Fridman.

I dok se situacija polako zahuktava, oni vispreniji su već dali predloge šta bi nadobudni gradonačelnik sledeće trebalo da zabrani. Na listi su se našli: bingo, solarijum, kuckanje poruka dok se prelazi ulica, hot-dogovi veličine cipele broja 46, dezodorans Drakar noar, konzumiranje alkohola i droga na ljubavnim sastancima... ◂

Jasmina Lazić

Roditeljstvo

Kome treba savršena

Kontroverzna filozofija odgajanja dece poznata kao "povezujuće roditeljstvo" našla se prethodnih nedelja u žiži svetske javnosti. Širok i fluidan pokret, sa potencijalom da zauvek promeni pogled na odnos roditelj–dete, stekao je veliki broj pristalica, ali i ogorčenih protivnika

majka

Fotografije: REUTERS

Možda prva nedoumica vezana za "attachment parenting" jeste terminološke prirode. Otkrivanje ove filozofije na Zapadu pratilo je dominantno usvajanje termina "attachment parenting", ili skraćenice AP, dok u naučnim i stručnim krugovima u Srbiji, s obzirom da se nalazimo tek u fazi spoznaje ovog pristupa, cirkuliše nekoliko manje ili više adekvatnih prevoda – afektivna vezanost, osećajna vezanost, prirodno roditeljstvo, zbližavajuće, privrženo, instinktivno ili povezujuće roditeljstvo. Uzevši u obzir izvorni termin i osnovne ideje za koje se ovaj pristup zalaže, možda najprihvatljiviji prevod glasi "povezujuće roditeljstvo".

Protivnici "attachment parentinga" dočekali su svojih pet minuta slave. Kontroverzna naslovnica časopisa "Time" na kojoj atraktivna mama, manekenka Džejmi Lin Grunet, doji svog četvorogodišnjeg sina dok mališan stoji na stolici, uzburkala je duhove i pokrenula lavinu otpužbi, što prema samom nedeljniku, što prema pristalicama pokreta. "Time" je imao potpuno legitiman cilj – da provokativnom naslovnom stranom proda novine, ali kada je stavljen naslov "Da li ste dovoljno (dobra) mama?", žestoka reakcija onih koji su se osetili prozvanim bila je više nego očekivana.

A spisak "povređenih" je podugačak – zaposleni roditelji koji moraju da izdržavaju porodicu, mame koje iz bilo kog razloga nisu dojile svoju decu, očevi uplašeni da će biti proterani iz kreveta ili čak iz sobe, grupe psihologa i lekara zabrinute da za nivo stresa kod "povezanih" roditelja i mogućnost da dete razvije "poremećaj vezanosti", naučnika koji dokazuju da pristalice pokreta pogrešno naglašavaju naučnu zasnovanost svojih ideja, pojedinih feministkinja ubeđenih da je roditeljstvo postalo "zatvor za modernu ženu" (Erica Jong) i da znači "više krivice za majke" (Katha Pollitt). Da možemo da čujemo glas Eskima, Mongola, izolovanih afričkih plemena, sigurni smo da bi i oni imali šta da kažu protiv "attachment parentinga".

S druge strane, pristalice i pobornici pokreta tvrde da ne prave podelu na "povezane" roditelje i one koji to nisu, da nikoga ne kritikuju, ne osuđuju niti primoravaju da primenjuje principe odgajanja dece koju su oni izabrali.

O ČEMU JE REČ: Pojam "attachmnent parenting" uveo je pre oko dvadeset godina američki pedijatar dr Vilijam Sirs, podrazumevajući pod njim stil roditeljstva koji svoju inspiraciju crpi iz dva izvora, jedan čine teorija vezanosti, a drugi roditeljske prakse koje su "proterane" iz savremenog zapadnog sveta, ali još uvek prisutne u nekim kulturama i istovremeno su tri tačke fokusa povezujućeg roditeljstva – produženo dojenje, zajedničko spavanje i nošenje bebe uz telo.

U osnovi AP pristupa je teorija vezivanja britanskog psihijatra i psihoanalitičara Džona Bolbija, koju je predstavio u svom radu iz 1951. godine "Majčinstvo i mentalno zdravlje". Brojna istraživanja, počev od onih koje je izvršila Bolbijeva saradnica Meri Ejnsvort, bavila su se pokušajima da se utvrdi koji aspekti roditeljskog ponašanja dovode do takozvane sigurne vezanosti deteta, a još su brojnija ona koja već decenijama unazad potvrđuju da je sigurna vezanost, sa stanovišta celokupnog razvoja ličnosti i kvaliteta bliskih odnosa, razvojno najpovoljniji obrazac vezanosti.

Dr Nataša Hanak, docentkinja na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, objašnjava da je Bolbi, i pre nego što je formulisao teoriju vezanosti, prilično jednostavno sažeo uslove za zdrav psihički razvoj deteta: detetu je potrebno da u svom iskustvu ima topao, intiman i trajan odnos s odraslom osobom koja se o njemu brine, u kojem oboje nalaze zadovoljstvo i uživanje. Dete se vezuje za tu osobu, ili više njih, i koristi ih kao sigurnu bazu za učenje i dalji razvoj, odnosno u situacijama kada se oseća uznemireno, uplašeno i kada ne može da reguliše svoja osećanja – ono se obraća toj osobi i u fizičkom kontaktu s njom pronalazi utehu i podršku, dobija doživljaj sigurnosti koji je od primarne važnosti za zdrav razvoj. Ukoliko je roditelj fizički ili mentalno nedostupan, ako reaguje nepredvidivo ili često ostavlja dete u mučnom stanju neregulisanih bolnih emocija, ako ga napusti ili preti napuštanjem ili prestankom ljubavi (na primer, kada roditelj kaže "ako to još jednom uradiš, neću te više voleti/poslaću te u dom/odvešće te policajac/doći će babaroga), detetu se uskraćuje zadovoljenje njegove primarne potrebe za sigurnošću. Razvojno je još štetnija ona situacija gde je roditelj detetu jedina osoba koja može da ga zaštiti i uteši i istovremeno izvor straha. Deca roditelja s psihijatrijskim oboljenjima, bolestima zavisnosti ili pak traumatizovanih roditelja često ne uspevaju da izgrade ▸

bilo kakvu smislenu strategiju pomoću koje bi regulisali svoja osećanja.

"AP se zasniva na ideji da bebe i deca napreduju bolje i da uče da imaju poverenja u druge ljude onda kada su im fizičke i emotivne potrebe zadovoljene. Deca koja nemaju iskustvo sigurnog vezivanja u detinjstvu nisu u stanju da u kasnijem životu ostvare bliske kontakte. Često pate od nesigurnosti, nedostatka saosećanja i u ekstremnim slučajevima od napada nekontrolisanog besa. Po dr Sirsu, bliskost roditelja i dece u najranijem uzrastu stvara osnovu za podizanje dece koja će biti nezavisna i sposobna da ostvaruju kvalitetne emocionalne veze u odraslom dobu. Po njegovim rečima, AP funkcioniše jer poštuje individualni temperament deteta", kaže Zorica Trikić, programska direktorka Centra za interaktivnu pedagogiju.

NEDOUMICE: Nije sporno da AP pristup ima uporište u Bolbijevoj teoriji vezivanja, ali postavlja se pitanje da li na taj način sebi pokušava da pribavi naučni legitimitet. Naime, povezujuće roditeljstvo je prepoznatljivo po osam principa: fizička i emocionalna priprema za trudnoću, dojenje kao način zadovoljenja detetovih fizičkih i emocionalnih potreba, osetljivo reagovanje na detetove potrebe, ostvarivanje što intenzivnijeg fizičkog kontakta, zajedničko spavanje s bebom, kontinuirana nega i minimalno odvajanje, pozitivna disciplina umesto kažnjavanja i izbalansirani porodični i lični život. Ovi principi ni na koji način nisu u neskladu sa onim što je nauka dosad utvrdila o uslovima zdravog mentalnog razvoja deteta, iz pozicije teorije vezanosti ali i šire. Međutim, AP preporučuje i konkretne postupke za koje se na pojedinim internet sajtovima može pročitati da naučno dokazno vode ka "sigurnoj povezanosti deteta". Ti postupci su pomenuto nošenje bebe uz telo, produženo dojenje i spavanje u zajedničkom krevetu. Poslednje dve su ujedno i najkontroverznije.

"Činjenica je da ove prakse ne proizilaze iz teorije i nisu ni nužan ni siguran uslov za razvoj sigurne vezanosti", kaže dr Nataša Hanak. "Kvalitet rane interakcije majke i deteta na daleko suptilnijem, molekularnijem nivou regulacije emocija, sinhronizovanosti ponašanja majke i bebe, zavisi od sadržaja mentalnog sveta majke, njenih očekivanja, slike koju ima o sebi i bebi ali i njenog kapaciteta da izdrži sva bebina emotivna stanja i pravovremeno, emotivno toplo reaguje na njih, ali i od temperamenta deteta. Nošenje deteta, spavanje u neposrednoj blizini deteta i dojenje mogu se smatrati uslovima koji olakšavaju praćenje detetovih stanja i potreba i osetljivo reagovanje na njih, i mogu ojačati majčinu vezanost za dete. Ali ove prakse nisu dovoljne – prost dokaz za to jeste činjenica da se procenat sigurno vezane dece u svim do sada ispitivanim društvima kreće od 50 do oko 70 procenata. To znači da i u onim zajednicama gde se deca dugo doje, a to je po pravilu tamo gde su hrana i čista voda oskudne, a mortalitet dece usled dijareje i posledične dehidracije veliki, gde deca spavaju s roditeljima, jer cela porodica živi u samo jednoj prostoriji, a majke nose svoje bebe na leđima kako bi mogle da obavljaju radove na polju, u kući ili oko domaćih životinja – postoje nesigurno vezana deca, koja su pod većim rizikom da razviju mentalne probleme ili probleme u ponašanju. Isto tako, u društvima u kojima je norma da bebe spavaju u svojim krevecima, često u posebnoj sobi, da ih majke ostavljaju u ogradicama, ´džamperima´ i prevoze u kolicima, i gde je nezanemariv procenat dece isključivo ili pretežno hranjen na flašicu, i u njima ima sigurno vezane dece, i ona nisu izuzetak."

Dakle, povezujuće roditeljstvo nije u pravom smislu reči naučno zasnovano, što ne predstavlja problem dokle god se pobornici ovog pristupa ne pozivaju na neimenovana naučna istraživanja. S obzirom da se AP još naziva i intuitivno roditeljstvo, stavljajući naglasak na slušanje sopstvenih instinkta u odgajanju deteta, i kao takvom naučna zasnovanost mu nije neophodna. Upravo takav pristup podržava Udruženje "Roditelj" kao jedan od pionira u promociji povezujućeg roditeljstva u Srbiji.

RODITELJSKI INSTINKT: "Osnova povezujućeg odnosa roditelja i deteta je veoma jednostavna, a pre svega vrlo instinktivna. To nije ništa drugo nego osluškivanje potreba deteta i reagovanje u pravcu zadovoljenja njegovih osnovnih potreba, kako fizioloških tako i emotivnih. Kada beba plače, instinktivno je uzmete u ruke – jednostavno, zar ne? Zapravo, baš na primeru situacije kada beba plače možemo videti da su ´trendovi´ roditeljstva započeli tek propagiranjem nekih drugih stilova, koji i nisu tako instinktivni, što vidimo na primeru tzv. *cry out*: ostaviti bebu da se isplače. Ovu metodu mnoge majke čak prihvataju iako i same kažu da im se srce slama dok slušaju, ´ali, eto, tako kažu stručnjaci´. Dakle, daleko, vrlo daleko od instinkta. Ovakvo ´zbližavajuće´ roditeljstvo se i u drugim primerima pokazuje kao instinktivno i olakšano: spavanje sa bebom i detetom u istoj sobi, istom krevetu ili bar potpuno približenih kreveta. Ovako nam je sve na dohvat ruke. Zbližavajuće roditeljstvo pre svega promoviše bezgraničnu i bezuslovnu ljubav, u kojoj se nikada ne može preterati, a koja rezultira izgradnjom poverenja, samopouzdanja i razvojem empatije", kaže Dragana Soćanin, predsednica Udruženja "Roditelj".

Međutim, da stvari nisu tako jednostavne pokazuju kritike koje su toliko brojne da bi se samo o njima mogla napisati cela knjiga. Pojedini kritičari ukazuju na to da su i principi i praksa povezujućeg roditeljstva neostvarljivi i

da zarobljavaju ženu. U većini zemalja prihodi oba roditelja su neophodni da bi mogli da obezbede zadovoljenje osnovnih potreba porodice. Zbog toga nije neobično što se neki roditelji osećaju prozvanim kada se promovišu principi povezujućeg roditeljstva. Mnoge zaposlene majke koje su bile prinuđene da ostave svoju bebu na čuvanje da bi se vratile na posao, ne zato što jure karijeru, već zato što im je to neophodno za opstanak, koje su i same nesrećne što ne provode više vremena sa svojim detetom, i te kako smatraju da im zagovornici AP nepravedno nabacuju krivicu. Deluje kao da zastupnici povezujućeg roditeljstva šalju poruku da svaka majka mora da bude ´najbolja mama na svetu´, što je i ime jednog veb-sajta.

Donald Vinikot, britanski pedijatar i psihoanalitičar, vrstan poznavalac dečjeg razvoja, smatrao je da za zdrav razvoj deteta nije potrebna, a nije ni moguća, savršena majka. Bebi je potrebna dovoljno dobra majka.

Drugo težište imaju oni kritičari koji preispituju šta je to prirodno i instinktivno u AP-u. Kao što naziv kaže, prirodno roditeljstvo bi trebalo da nas vrati nekim korenima, postupcima koji se praktikuju u takozvanim primitivnim plemenima, odnosno u zajednicama koje su obeležile najveći deo istorije ljudskog roda. Međutim, roditeljstvo je kulturno uslovljeno i različite prakse koje postoje u različitim kulturama imaju pun smisao kada se dovedu u vezu sa ostalim vrednostima i normama jedne kulture, uključujući tu i verovanja o detetu, detinjstvu i osnovnom cilju roditeljstva. Sjajna ilustracija za ovu poentu je film Thomasa Balmesa *Bebe* iz 2010. godine. On prikazuje tipične scene iz odrastanja četiri bebe, od kojih svaka živi u drugačijoj kulturi: Barjar je rođen u stepi Mongolije, Ponjao u pustinjskom predelu Namibije, Mari u hiperurbanom Tokiju, a Heti u San Francisku. Iako su roditeljski postupci i način na koji se dete tretira veoma, čak na momente drastično različiti, a neke svakodnevne situacije koje prolaze Barjar i Ponjao bi se, u kontekstu savremenog shvatanja roditeljske brige po meri zapadnog društva, lako proglasile zanemarivanjem deteta, nema sumnje da je svako od ova četiri deteta voljeno, zbrinuto i da se razvija u jedinku koja može biti dobro adaptirana na okruženje u kojem živi, kaže dr Hanak.

PITANJE PRISILE: To znači da bi AP, u ime prirodnosti i instinktivnosti roditeljstva, zapravo vršilo pritisak na majke da usvoje kao jedino ispravne i za psihološku dobrobit deteta nužne postupke koji ne mogu da se u svakoj kulturi sprovedu s istom lakoćom. Na primer, proksimalni pristup u interakciji s detetom, koji podrazumeva, između ostalog, da majka ili druga osoba koja se primarno stara o detetu, najveći deo vremena nosi dete, predstavlja normu u agrarnim ili sakupljačkim društvima gde su žene zadužene za proizvodnju ili pribavljanje hrane i koje provode veoma mnogo vremena radeći fizičke poslove, još dok je dete u celosti zavisno od njih. U tim društvima je karakteristično i to da se o detetu brine ne samo majka, već i sve druge žene iz porodice odnosno plemena i da sve zajedno dele obaveze koje u savremenom društvu obavlja roditeljski par, odnosno, u klasičnoj konstelaciji gde muškarac ceo dan radi, a žena-majka ostaje uz dete, to je jedna osoba: majka.

Dr Hanak navodi primer jednog nedavnog istraživanja koje pokazuje da roditeljstvo ne može da bude isto, na primer, u Nemačkoj, koja ima nizak mortalitet odojčadi, visok očekivan životni vek, obuhvatnu socijalnu i zdravstvenu zaštitu, visok stepen ekonomske samostalnosti starih i rano osamostaljivanje mladih i visok životni standard, i u Kamerunu, koji ima ogroman mortalitet odojčadi, očekivan životni vek od oko 50 godina, lošu zdravstvenu negu i nizak životni standard. Vrednosti i norme ovih društava su dramatično različite i roditelji podižu decu na onaj način koji je za to društvo smislen i adaptivan. U Nemačkoj je na ceni individualna odgovornost, vrednuje se sloboda pojedinca, obrazovno i ekonomsko postignuće, a društveni odnosi su, u poređenju sa strogo hijerarhijskim uređenjem u plemenima Kameruna, neuporedivo neformalniji i egalitarniji. Istraživanje ciljeva socijalizacije koji određuju konkretne roditeljske prakse u ove dve države pokazuje da se u Nemačkoj ceni "biti drugačiji od ostalih", "izraziti svoje ideje", "samopouzdano izražavati svoje potrebe", a u skladu s time roditelji praktikuju samostalno spavanje deteta, u sopstvenoj sobi, podstiču samostalnu igru deteta, rano i intenzivno izlažu decu igračkama i jeziku, i dosta vremena provode u interakciji licem-u-lice. Kamerun je kolektivističko društvo, gde su interesi pojedinca potčinjeni interesima grupe, cene se deljenje i društvena harmonija. Ciljevi socijalizacije su da se dete što pre uključi u strukturu zajednice, da poštuje pravila, bude odgovorno i pošteno, mirno i tiho. Praktikuje se blizak telesni kontakt, stimulacija igračkama i kontakt licem-u-lice su retki, umesto toga dominira ljuljanje bebe gore-dole, ritmično kretanje i pevušenje detetu.

BLISKOST KAO ATAVIZAM: Adrijana Zaharijević (levo), "skandalozni Tajm" i očajna stvarnost sveta

SIROTINJSKO PITANJE: Debata oko rizičnosti ili blagotvornosti zajedničkog spavanja kada je u pitanju sindrom iznenadne smrti odojčeta (SIDS), još uvek traje, mada deluje da se prikuplja sve više dokaza u prilog tome da zajedničko spavanje nije štetno, štaviše, može da bude dobra prevencija pojave SIDS. Praksa ekstremno produženog dojenja i uspavljivanja uz nošenje i dojenje bi verovatno kod većine pedijatara i psihologa i dalje izazvala negodovanje i zabrinutost po dalji razvoj deteta, naročito njegove nezavisnosti. Takođe, uvek može da se postavi pitanje koliko majke ovim postupcima zapravo zadovoljavaju svoje potrebe za simbiotičkim odnosom sa detetom, otežavajući ▸

mu tako zdravu separaciju?

Adriana Zaharijević, koordinatorka Centra za ženske studije, veruje da je rođenje i odgajanje deteta jedno od najdragocenijih životnih iskustava. Blizina koja se ostvaruje s detetom u različitim periodima njegovog odrastanja neprocenjivo je iskustvo za roditelje i samo dete. Utoliko "attachment" predstavlja ne samo poželjan vid bliskosti, nežnosti, prenosa toplote i emocija s majke i oca na dete i obratno, već i daje potporu za kasnije odrastanje i sazrevanje, i recipročan odnos među odraslom decom i roditeljima – odnos ravnopravnih, nezavisnih jedinki koji se zasniva na toplini i uvažavanju.

"Bliskost dece i majki koje su ih nosile u povojima i maramama jeste nešto što se uglavnom istorijski dovodi u vezu sa siromašnim ženama, ropkinjama koje su morale da nose decu sa sobom da bi ih dojile dok rade, jer nisu imale mogućnost da ih ostave nekom drugom. Utoliko je ova ´prinudna bliskost´, istorijski posmatrano, upravo bila odlika onih najzauzetijih žena koje nisu imale prihode ili okolnosti da se od svoje dece razdvoje. Podsećam na često zaboravljanu činjenicu da su žene iz više i srednje klase u 19. veku, na primer, sa svojom decom provodile vrlo malo vremena, iako su ga imale na pretek, poveravajući staranje nad decom dadiljama, dojiljama, guvernantama ili školama u slučaju muške dece. Drugi problem s ovakvom postavkom stvari svodi se na pretpostavku da samo majka treba da bude ´vezana´ uz dete. Ukoliko dete odrasta uz oba roditelja, onda ono ima pravo na bliskost koju može dobiti od majke i oca", kaže Adriana Zaharijević.

Zastupljenost povezujućeg roditeljstva u Srbiji ne može se izvesti ni na nivou pretpostavke. Štaviše, ne raspolažemo ni sa pouzdanim informacijama o tome koliko roditelja praktikuje zajedničko spavanje, uspavljivanje uz dojenje ili daje prednost sling maramama za nošenje dece u odnosu na kolica. Neosporna je činjenica da se o ovoj temi sve više govori, kako u klasičnim, tako i online medijima, ali i da roditelji čak ne moraju biti upoznati sa načelima povezujućeg roditeljstva već mogu na osnovu svojih ubeđenja o tome šta je kvalitetno roditeljstvo praktikovati negovanje deteta koje se razlikuje od onoga što je u datoj kulturi *mainstream*.

U većini savremenih društava, pa tako i u Srbiji, mnoge obrazovane žene koje postaju majke u tridesetim godinama, žele da pruže svom detetu što kvalitetniju negu i bolje uslove za dalji razvoj, u skladu sa savremenim naučnim saznanjima, istovremeno uživajući u materinstvu. Neke od njih vide principe povezujućeg roditeljstva kao put transformacije agresivnog, ksenofobičnog, egocentričnog društva u društvo u kome ljudi imaj pozitivan doživljaj sebe i poverenje u druge. Ovo su nove vrednosti koje pokušava da sprovede u delo, kroz praksu povezujućeg roditeljstva, jedan elitni sloj mladih žena. Biće zanimljivo pratiti koliko će naučnici, pre svega psiholozi, pokazati otvorenost za istraživanje razvojnih efekata ovog pristupa, i u kojoj će meri samo društvo izboriti okvir za kvalitetnije roditeljstvo, imajući u vidu ono što je Bolbi naglašavao – društvo koje vrednuje svoju decu moralo bi da čuva njihove roditelje, odnosno pruži im podršku koja je uvek postojala u ljudskim zajednicama, a izostaje u savremenom društvu. ◂

Zrinka Badnjević

Malobrojna istraživanja

Veoma je neobično da se publikovana naučna istraživanja koja ispituju neke aspekte prirodnog roditeljstva mogu pobrojati na prste jedne ruke. Jedno od njih se bavi demografskim karakteristikama i praksama roditelja koji se deklarišu kao prirodni roditelji u SAD (Green & Groves, 2008). Rezultati ovog istraživanja pomažu da se načini preko potreban pomak od "načela i principa" ka konkretnim postupcima u nezi i podizanju deteta.

Ispitane su majke koje su u tom momentu imale bebu starosti do 18 meseci, pri čemu je prosečan broj dece u porodici bio 2,1. Pokazalo se da su majke koje praktikuju AP demo-

grafski prilično selektovana grupa: većinom su belkinje, sa fakultetskim obrazovanjem. Od njih 275 koliko je učestvovalo u istraživanju, 89 odsto je isključivo dojilo svoju bebu, a prosečno doba odbijanja od dojke je bilo 35,8 meseci, što je znatno više od onoga što preporučuje SZO, a višestruko više od proseka za SAD. Ispitanica koja je najduže dojila dete činila je to do njegovih 7,5 godina. Petina (21 odsto) ispitanih majki je prestala da doji dete tek posle navršene četvrte godine. Drugim rečima, produženo dojenje je jedna od markantnih odlika prakse AP. Načelo o kontinuiranoj i doslednoj nezi, prema podacima koje su dobili autori, deluje da u praksi teži da se pretvori u načelo isključive i neprekidne majčinske nege za dete. Naime, čak 30 odsto ispitanica je reklo da nikada ne ostavljaju svoju bebu s drugom osobom, čak ni s ocem, dok je narednih 27 procenata odgovorilo da ostavljaju bebu s ocem ili drugim bliskim srodnikom do dva časa nedeljno. Zajedničko spavanje s detetom je takođe dominantna praksa AP roditelja: u prvih šest meseci četiri petine (79,3 odsto) dece ispitanih majki je spavalo u zajedničkom krevetu s roditeljima. Svega četiri procenta ovog uzrasta je spavalo u svom krevecu, u zasebnoj sobi. Ovi procenti su atipični za dominantnu kulturu u SAD, ali su zato sasvim uporedivi s praksom roditelja, na primer u Koreji ili ruralnoj Italiji. Za razliku od dominantne prakse u SAD, gde se očekuje da beba brzo nauči da se uspavljuje sama, AP majke su uglavnom uspavljivale decu noseći ih i dojeći.

piše: Miloš Vasić

Brak: motorno vozilo

Hoću da kažem: uloga motornog vozila u braku, ako me razumete. Sve češće je automobil neizbežan deo bračnoga života; takva su vremena "smrtonosne motoristike", kako je to zvao Aca Popović, dramski pisac. Od normalne porodice iz srednje klase očekuje se – ali sve više i zahteva – da raspolaže motornim vozilom; nisu svi u stanju da se odupru, a nekima auto zaista i treba, kad čovek pošteno pogleda.

Muškarac koji se dobro oženio ima suprugu sa vozačkom dozvolom; žena koja se dobro udala vozačku dozvolu nema, niti ima nameru da je stekne: zašto se inače udavala? Da upravlja motornim vozilom na javnim putevima? Ne budimo smešni...

Upravljanje motornim vozilom po javnim putevima oduvek se smatralo "muškim poslom"; kao, šta ja znam, cepanje drva, popravljanje ovoga i onoga po kući (u poslednje vreme, kompjutera i slične elektronike) itd. Isto važi i za održavanje automobila: gume, benzin, ulje, svetla, servisi, oprema. Danas je situacija nešto bolja (i skuplja!) nego nekada, jer su automobili postali složeni, elektronski i "*user hostile*". Nekada, naime, čovek je mogao sam da našteluje ventile (na hladno) i paljenje (na toplo), ler-gas (prazan hod; takođe na toplo). Motorni prostor ispod haube bio je dovoljno komotan da sve to uradite, da povadite svećice i podesite zazore, zamenite razne filtere (gorivo, ulje, vazduh), a da se pritom ne izgrebete i ne raskrvarite. Danas sve to rade majstori, Bog ih čuvao, pa muškarac ima manje prljave ruke. Ženama ni tada, ni danas, na pamet ne pada time da se bave. Zašto sam se udavala?

Dobro: opšti napredak doveo je dotle da žene sve više voze automobile i to im – suprotno predrasudama – jako dobro ide od ruke. Nekada je žena za volanom bila prvo senzacija, a kasnije predmet sprdnje. Eto, recimo, dvadesetih godina Isidora Dankanova bila je slavna i zato što odlično vozi sportski kabriolet. "Pa je tako i završila", kazaće vam današnje žene (šal joj se zakačio za glavčinu točka i slomio joj vrat...). O neudatim ženama sada nećemo: one se snalaze kako znaju dok se ne udaju. "Pukla guma na putu?", kaže jedna moja drugarica. "Izađem i mašem, još ima kavaljera."

Danas porodični automobil ima dva ključa: za nju i za njega. Ona u načelu ne vodi računa o detaljima (osim stanja rezervoara). Ako je odnese pauk, šalje svog čoveka u Parking servis po auto, što ima svojih prednosti, jer će nepažljivi policajac napisati kaznu njemu, pa su uštedeli pet hiljada... U normalnom braku postoji protokol o korišćenju auta: ko vozi decu u školu, a ko iz škole i inače; ko vozi u kupovinu i na pijacu; ko pije kad se ide u goste i u kafanu, a ko ostaje trezan; ko vozi po gradu do izlaza na autoput, a ko autoputem do narednog ulaza u grad; ko vozi kad je saobraćajna gužva u špicu i krkljanac na Slaviji; itd. Šta mislite – ko? Ko ima prednost kad u nedelju izjutra treba ići u lov, umesto u tazbinu? Ko?

Onda jednoga dana, neka je Bogu hvala, deca odrastu do vozačke dozvole i tu nastaje nova dijalektika. "Ćale, daj ključeve za večeras, paziću, keve mi, ništa pivo." "Samo da skočim kod drugarice, eto me odmah natrag, čija sam ja najbolja?" Ja sam kao klinac, šezdesetih, to rešavao bezbolno: kad može – može; kad ne može, imam rezervni ključ od vrata (kontakt-ključ je ćale čuvao kod sebe), pa lepo prespojim žice i divota (tada se volan još nije zabravljivao). Za svaki slučaj sam ručicu menjača koja je bila na volanu odšrafio i držao kod sebe, da posle ne bude ovo i ono ako još neko osim mene mazne auto. Saobraćajna dozvola bila je u autu, pa kad me milicija zaustavi, ja im složim priču da kako se kontakt-ključ slomio u bravi, pa moram da koristim prekidače za stonu lampu: jedan za kontakt, drugi za starter. Radilo je radnju. Benzin sam pažljivo punio, da se ćale ne aviza.

Danas je drugo: aute kradu samo stručna, obučena i ovlašćena lica iz sve propulzivnije "motornjačke" industrije. Deca moraju da se dovijaju: treba ćaleta i kevu smuvati, utešiti, objasniti im da će se paziti, sipati svoje gorivo (to je već dostignuće) i na kraju napraviti neki porodični protokol i za njih. Tu sam imao sreću: jedino moje dete koje vozi auto živi u Torontu; ostali ne mare za to. Ostala deca, od mojih prijatelja, na kraju izgube strpljenje i kupe sebi neki krš kao *joint venture* na koji roditelji pristanu, jer im je tako lakše.

Među bogatijim svetom svako ima svoje auto, što ne znači da je muž pošteđen održavanja i majstora. Po Americi i drugim bogatim društvima, za razliku od nas, žena vozi debeli džip (SUV), a muž nešto malo, japansko, koje se ne kvari i lako se parkira. Posle ga uvali najstarijem detetu, a sebi kupi BMW (znam slučajeve). Od toga mu nije mnogo lakše, jer je već odrastao i nadrastao BMW; to je za mlađe i uspešnije. Ali to je već jedna daleka i fantastična priča.

Mislim – na kraju krajeva – da je brak bez automobila jednostavniji, ako ikako može. ◂

Dunavska strategija

Pogled u Evropu sa Golubačke tvrđave

Pejzaži fantastični, Dunav nigde živopisniji, a turistička ponuda nikakva. Ministar za evropske poslove nemačke pokrajine Baden Virtemberg Peter Fridrih došao je da lično doživi naše Podunavlje i uveri se u njegove potencijale, o kojima se u okviru Evropske dunavske strategije priča

GOLUBAC: Renoviranje tvrđave i tunel koji treba da postane restoran

U ZGRADI OPŠTINE Golubac u toku su bile poslednje pripreme za doček visokih gostiju iz Nemačke. Neko je uneo i na konferencijski sto stavio tri zastave: srpsku, zastavu Evropske unije i jednu crno-žuto-crvenu. "Pa to je belgijska zastava, čoveče! Vraćaj to nazad!", poskočio je predsednik opštine Zoran Pajkić.

U subotu, drugog juna, kroz istočnu Srbiju (sa stankom u Golupcu, Lepenskom viru i Donjem Milanovcu) prošla je grupa uticajnih političara iz nemačke pokrajine Baden Virtemberg predvođena ministrom za evropske poslove te pokrajine Peterom Fridrihom. Priključio se i Mihael Kramer, poslanik Evropskog parlamenta ispred nemačke partije Zelenih. Sa njima i grupa ljudi iz GIZ-a (Društva za međunarodnu saradnju – *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit*), organizacije koja već 12 godina ulaže iskustvo i novac u Srbiju. Neobično je bilo da je ekipa petoro političara bila obučena u kratke, crne, biciklističke pantalone. Deo puta od nemačkog grada Ulma pa sve do Rumunije prošli su vozeći bicikl.

Po ulasku u zgradu Opštine Golubac, mestašca na obali Dunava između Velikog Gradišta i Donjeg Milanovca, na dva sata lagane vožnje od Beograda, važni gosti i predusretljivi domaćini su izrazili zahvalnost za posetu tj. prijem. Predsednik opštine Zoran Pajkić (stari i novoizabrani, vodi Golubac od 2004. godine, sa jednogodišnjom pauzom) rekao je da u Golupcu živi oko 10.000 stanovnika, od čega je 30 odsto pripadnika vlaške nacionalne manjine. Još 30 odsto su oni koji rade u zemljama Zapadne Evrope. Pomenuo je da Golubac spada u red najnerazvijenih opština u Srbiji, ali da ima puno potencijala koje pokušavaju da iskoriste i da im tu veoma znači pomoć GIZ-a. "Najlepše u Golupcu je Dunav", rekao je Pajkić. Obala Dunava na teritoriji opštine duga je 52 km, on je tamo i najširi (oko 6 kilometara) i najuži (oko 300 metara). Tu je i Golubački grad, blizina Lepenskog vira, Nacionalnog parka Đerdap...

Nakon toga su svi izašli na kej gde su ljudi iz opštine objašnjavali stranoj delegaciji šta je sve urađeno uz pomoć GIZ-a i šta se još planira. Ministar Fridrih se interesovao da li ima pecaroša. Pajkić klima glavom i objašnjava da je prošle godine na tom mestu održano i svetsko klupsko prvenstvo u ribolovstvu. Fridriha je još zanimalo ima li biciklista. "Sve ih je više", odgovara Pajkić.

TUNEL RESTORAN: Nastavlja se peške ka Golubačkoj tvrđavi. Ispod Golubačke tvrđave drvena kućica sa natpisom "Turistički centar". Na vratima tabla: "Projekat: Stvaranje preduslova za aktiviranje tvrđave 'Golubački grad' u turističke svrhe", a ispod skraćenica GIZ. Unutra jedan momak, suveniri i brošure.

Ispred jednog od tunela pod Golubačkim gradom (prokopani su u prvoj polovini prošlog veka da bi tuda prošla Đerdapska magistrala), predsednik opštine pokazuje stari rimski put koji se jedva nazire iznad vode i objašnjava da će uskoro u uređenje tvrđave biti uložen

Tajna veza Evrope

RUTOM DUNAVSKIH POTENCIJALA:
Nemački ministar Peter Fridrih u Donjem Milanovcu
Foto: M. Milenković

Ministar nemačke pokrajine Baden Virtemberg za evropske poslove Peter Fridrih je zadužen za Dunavsku strategiju Evropske unije, dokument koji planira kvalitetniji i prosperitetniji život stanovništva i privrede zemalja uz Dunav.

Povodom svog sedmonedeljnog puta rekao je za "Vreme" da to za njega nije samo sport: "Ovo je način da zaista lično doživim ono o čemu samo pričam. Onaj ko posećuje samo velike glavne gradove zaista malo vidi šta se stvarno dešava u dunavskoj regiji i šta bi tu, u stvari, trebalo da se uradi. Druga stvar je da kad se vozite biciklom, onda možete mnogo neposrednije da doživite i pejzaže i arhitekturu i ljude."

Zatim je govorio o utiscima: "U dunavskoj regiji se nalaze regije koje spadaju u najbogatije regije kao što je Baden Virtemberg, ali isto tako regije koje su veoma malo razvijene i koje spadaju u najsiromašnije regije u Evropi. Za dunavsku regiju su karakteristične veoma velike razlike, ali reka povezuje sve i može da posluži da se to sve na Dunavu umreži. Dunav je kao neka tajna veza Evrope. On može da posluži da se svi međusobno umrežimo, da Evropa raste odozdo. Jer, ne bi bilo dobro da Evropa ostane samo elitni posao."

O potencijalu biciklističkog turizma uz Dunav: "Veoma sam impresioniran šta već postoji od biciklističkih puteva. Cikloturizam je, u međuvremenu, postao veoma bitan privredni faktor, a veoma je malo ljudi u Evropi koji su uopšte videli ove fantastične pejzaže", kaže Fridrih. Sada bi još trebalo da se razvije turistička infrastruktura, hoteli, međugradski prevoz, železnica, da može da se preseda na nekim međugradskim stanicama, i onda bi to zaista bila velika šansa za procvat turizma.

Srbija i pokrajina Baden Virtemberg već godinama imaju mešovite komisije: "Cilj komisije je da se više približimo jedni drugima, da podržimo Srbiju na njenom putu u EU. Mi unutar komisije organizujemo saradnju između institucija i nadležnih ministarstava i pokušavamo da radimo na transferu tehnologija i na transferu *know howa* i to tako da pomognemo Srbiji da razvije strukture koje su neophodne za EU. Čim se ovde bude konstituisala vlada, mi se nadamo da će Komisija moći da zaseda", rekao je Fridrih.

Dunavski centar za kompetenciju

Dunavski centar za konpetenciju (DCC) kao projekat *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit* (GIZ) je organizacija koja ima za cilj da prepoznaje zapostavljeni privredni, a pre svega turistički potencijal zemalja srednjeg i donjeg Dunava. Teži ka formiranju zajedničkih upravnih organa šest država (Srbije, Hrvatske, Bugarske, Rumunije, Ukrajine i Moldavije), koje bi usklađenim razvojnim projektima i nastupom u evropskim institucijama mogle mnogo brže da razvijaju svoje dunavske regije. DCC ima preko pedeset članica iz gornjeg, srednjeg i donjeg toka Dunava.

DCC je jedan od koordinatora Dunavske strategije i prostornog povezivanja podunavskih zemalja. Cilj je da ovaj deo Podunavlja jednog dana bude regija sa raznovrsnom turističkom ponudom, smeštajnim objektima svih kategorija, sa razgranatim biciklističkim stazama i razvijenim sportovima na vodi, da turizam na srednjem i donjem toku Dunava dostigne nivo kakav postoji u Nemačkoj ili Austriji.

ogroman novac. Na Šešir kuli (najvišoj kuli tvrđave) biće kafić, a biće rekonstruisano svih deset kula, u tunelima kroz koje se sada jedva mimoilaze automobili i šleperi, šetaće se konobari i raznositi hranu gostima: tu će biti restoran, a put će biti izmešten. Pored zgrade na kojoj sada piše "Ivan Milu inović Beograd" ("T" je otpalo), u visokoj steni, biće napravljen umetnički atelje...

Uskoro se gosti pozdravljaju sa Golupčanima i nastavljaju magistralom do Lepenskog vira, u obilazak "staklenika", kako je vozač uz osmeh nazvao zastakljen i moderno uređen muzej na obali Dunava. Pre toga, svečani doček: deca u narodnoj nošnji, so, pogača, teletina ispod sača, baren pa pečen kravlji sir što škripi pod zubima, marinirane bukovače... Domaćin nudi *domestic* rakiju, a ministar Fridrih odbija: "Mi odavde nastavljamo biciklom, pa ne bi bilo u redu." Uzima jednako *domestic* sok od zove.

Nakon ručka, petoro Nemaca nastavlja put koji su započeli 28. maja u Ulmu, nemačkom gradu u kome se rodio Albert Ajnštajn i gde je Dunav samo – rečica. Vade iz kombija pet uskogumnih bicikala sa malim GPS uređajima, stavljaju kacige, mašu domaćinima i nestaju putem u zelenilu.

Opšti utisak je: uz pomoć Evropske unije i organizacija kao što je DCC, razvijanjem međudržavne saradnje, lokalnih institucija i malih i srednjih preduzeća u okviru Dunavske strategije, ovaj deo Dunava mogao bi da bude jedna od najatraktivnijih turističkih destinacija u Evropi. Pa tako i prošlog vikenda po prelepom vremenu potpuno prazan i uspavan Golubac, kada se završe svi planirani projekti i kada bude postojala ozbiljna turistička ponuda. ◂

Mirko Rudić

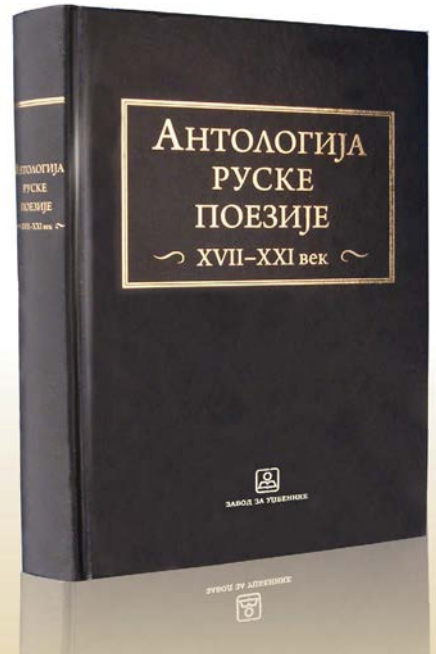
O naučnoj krtici i ideološkom kukumavčenju

Ako ste se pitali zašto je filozofija u Srbiji na umoru, odgovor možete iščitati iz teksta Bojana Blagojevića "O naučnoj kritici i ideološkom kukumavčenju". Sa Blagojevićem i njemu sličnim, fino raspoređenim i bezbrižno situiranim po filozofskim fakultetima i institutima diljem Srbije, pravo je čudo da naša filozofija još daje ikakve znake života. Ako je išta od nje ostalo, to je samo ono što razni blagojevići nisu (po) stigli da definitivno pokopaju.

Gde Dinić stade, tu Blagojević produži. Pregršt zamena teza, insinuacija, falsifikata, (ni) malo smirenosti i logike. Sve to, naravno, začinjeno već oprobanom, potpaljivom retorikom kako bi neukost ovakve salate od reči i mišljenja delovala ukusnije i zavodljivije. Pođimo od Blagojevićevog urnebesnog tumačenja mog pozivanja na Kanta. Ono je smisleno taman koliko i njegova izjava "da je Kant živ, prevrnuo bi se u grobu". Nema ovde nikakve zjapeće provalije između bića i delanja o kojoj Blagojević grozničavo naklapa (niti se to može očekivati od jednog modernog mislioca kakav je Kant). Naime, ja sve vreme na prvom mestu govorim o homoseksualnosti (delanju), a onda, posredstvom nje, o homoseksualcima (biću). Biće homoseksualca (to ko je homoseksualac) određuje homoseksualna praksa. Ova praksa se definiše kao obavljanje seksualnih činova *samo/isključivo* sa osobama istog pola. Maksima (princip) tog delanja je, stoga, "obavljati seksualne činove *samo/isključivo* sa osobama istog pola" (a ne ona koju Blagojević želi da podmetne, "ponašati se u skladu sa svojom seksualnom orijentacijom", jer se iz toga ne vidi o kojoj orijentaciji je reč). Jasno je da se za ovu maksimu ne može (racionalno) želeti da postane opšti zakon. Jer, kada bi ona važila (kao svaki opšti zakon) za sve, dakle, kada bi svi obavljali homoseksualnu praksu, tj. bili homoseksualci, takav svet ne bi mogao da nastane (osim na neki fantastičan način), a ako bi nastao, morao bi da nestane. Zato homoseksualnost nije u skladu sa Kantovim kategoričkim imperativom. Kratko rečeno, ona je nemoralna.

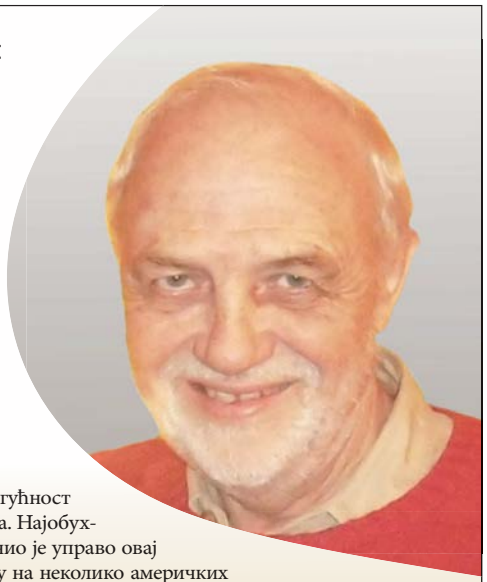
Ova osnovna ideja stoga još uvek deluje neuzdrmano. Na nivou principa, a o tome (kao filozofi) ovde treba da govorimo, ništa ne pomaže Blagojevićevo zapomaganje i pozivanje na činjenicu da homoseksualci mogu imati decu. On bi trebalo da zna da se u filozofskoj raspravi pozivamo pre svega na unutrašnju logiku nekog principa, a ne hvatamo navratnanos za fakticitet kako bi skrpili i spasli teoriju. Da, homoseksualci mogu da imaju decu (a neki od njih i imaju). Ali ne *kao* homoseksualci, a to je ovde odlučujuće. Oni moraju biti *izvan* te prakse da bi došlo do rađanja dece. Utoliko više se na ovu empirijsku kontingentnost ne možemo oslanjati kada imamo u vidu činjenicu da je broj dece (bivših ili sadašnjih) homoseksualaca vrlo tanak. Kao što je mršav i učinak veštačke oplodnje, na koju stoga ne možemo računati kao na adekvatnu zamenu za homoseksualnost. Na svu sreću po čovečanstvo, većina ljudi je još uvek

55 ГОДИНА 1957-2012
ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
Кућа знања

Александар Петров

АНТОЛОГИЈА
РУСКЕ ПОЕЗИЈЕ
XVII-XXI ВЕК

И сам песник знатне снаге, г. Петров има могућност да приступи својој теми с луцидношћу инсајдера. Најобухватнију антологију руске поезије до данас сачинио је управо овај човек, рођен у Југославији, професор по позиву на неколико америчких универзитета, литерата у класичном смислу речи.

Јосиф Бродски, песник и добитник Нобелове награде за књижевност

Друго, знатно допуњено и измењено издање сада већ легендарне *Антологије руске поезије XVII-XX век* др Александра Петрова из 1977. године (сада XVII-XXI века) представља капитално научно и оригинално дело.

др Тања Поповић, Филолошки факултет у Београду

БЕОГРАД
Обилићев венац 5
тел. 011/2638-405
Краља Милана 19
тел. 011/3235-409

Косовска 45
тел. 011/3227-088
Палмотићева 1а
011/3224-706

Вукасовићева 50
тел. 011/3594-835
BELVILLE, Јурија Гагарина 14к
тел. 011/630-22-27

НОВИ САД
Сремска 7
тел. 021/662-4433

Матице српске 1
тел. 021/417-625

НИШ
Трг краља Александра 3
тел. 018/511-428

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ћетковића 1
тел. 028/425-111

dosledno heteroseksualna i organski zdrava, pa se upušta u prirodne heteroseksualne odnose, iz kojih se rađaju deca, bez potrebe da se oslanjaju na pomoć nauke (veštačke oplodnje). Na takvim odnosima parazitiraju i svi oni homoseksualci koji nemaju decu niti imaju nameru da ih dobiju (oni žive i uživaju na račun orijentacije koja nije njihova, na osnovu dara života koji ne vraćaju drugome). Da smo njihovu orijentaciju uzeli kao načelno sasvim neproblematičnu i ravnopravnu, oni se možda ne bi ni rodili, pa bismo ostali uskraćeni za različitost koju u svet svakako unose, što možda nije dobro. Bilo bi odveć dosadno kada bi sve u svetu bilo moralno...

Boreći se protiv vetrenjača, teza koje nisu moje, već prosto izmišljene u njegovoj uobrazilji, Blagojević smehotresno zuji i unezvereno lupa po mojim argumentima ko muva bez glave. Iskreno, možda je bolje bilo da je ćutao i pustio nas da živimo u iluziji da je nekakav filozofski znalac, nego što je ovako javno progovorio i otklonio svaku sumnju. Al' sreća u nesreći da nas bar lepo zabavlja. Njegova analogija sa pitanjem "Šta bi bilo kad bismo svi bili Mario Kalik?" zaista je tragikomična. Blagojević, naravno, ne zna da je samo ovo pitanje besmisleno (a ne tek njegove konsekvence kao u slučaju univerzalizacije homoseksualnosti) jer, čisto logički, ne možemo svi biti Mario Kalik. Moja malenkost je prosto singularna, a moje (kao i bilo čije) ime je, kako bi rekao Kripke, rigidni designator, ono označava samo tu individuu i nijednu drugu (o ovome Blagojević izgleda ništa ne zna). Zato bi bolje bilo da je postavio npr. sledeće pitanje: "Šta bi bilo kada bi svi filozofi filozofirali kao Bojan Blagojević?". Ovo pitanje, naravno, ima smisla, ali je odgovor poražavajući. Bilo bi to (samo)ubistvo filozofije...

O Blagojevićevom brkanju seksualnosti i ljubavi, banalnim pitalicama koje nemaju veze sa mojim stanovištem ili biserima "mudrosti" poput one da su sudovi koji govore o nužnosti, nužno analitički (Kant ne može oživeti, ali da je živ, verovatno bi se uhvatio za glavu), neću posebno. Od ovih papazjanija i mlaćenja prazne slame, važnije i ozbiljnije je to kako Blagojević predstavlja dosadašnju polemiku. Zamena teza i insinuacije ponovo su na delu. Naravno da ja, a siguran sam i autori koji su se našli na meti "Vremena", znamo da javno izlaganje ne garantuje da ćemo dobiti samo pohvale, niti da će sve kritike koje dobijemo biti konstruktivne ili dobronamerne. Pa upravo su dosadašnji naši kritičari, uključujući samog Blagojevića, pokazali koliko je njihova kritika destruktivna i zlonamerna. Dakle, nemamo ništa protiv *kritike kao takve*. Ali i te kako imamo protiv *kritike koja je čisto ideološka*, koja je, kao takva, krcata neskrivenom ideološkom mržnjom, podmetanjima i lažima, a takva se protiv nas vodi od samog početka. Nema tu ni trunke poštovanja pravila naučne nepristrasnosti, objektivnosti, tačnosti. E, pa, na veliku žalost raznih dinića i blagojevića, ima nas koji ćemo se protiv takve primitivne ideologizacije boriti, naročito kada smo direktno izloženi njenoj raspomamljenoj paljbi.

O kakvoj "nauci" i "naučnoj kritici" je kod Blagojevića reč, najbolje ilustruje njegovo prikazivanje slučaja profesora Milana Brdara. Apsolutno verujući Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, tj. Državi, na reč, a nimalo se ne osvrćući na Brdarov odgovor (pitanje da li uopšte zna za njega), Blagojević podmeće Brdaru stav da *homoseksualce treba prinudno lečiti*. To je notorni falsifikat jer tako nešto Brdar uopšte nije rekao (bio sam prisutan na tom predavanju). Brdar je, imajući u vidu upravo mišljenja mnogih naučnika (Blagojević izgleda ne zna da je u naučnim krugovima to pitanje još kontroverza), samo rekao da je homoseksualnost bolest koja se *možda može* lečiti promenom pola (*ko hoće*, i *ako nauka to može*). Je l' možda zabranjeno sumnjati u stav da homoseksualnost nije bolest?! Je l' nam se to nameće novi srednji vek u kome će "zvanični stav naučne zajednice" imati težinu dogme, a oni koji ga (naučno) dovode u pitanje, biti javno anatemisani (za početak)?!

Bezgranična, dogmatska vera u stav Države i "naučne" Inkvizicije nikakve veze nema ni sa naukom, ni sa filozofijom...

Marko Kalik, Fakultet za kulturu i medije, Univerzitet Megatrend, Beograd

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

▸ dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ▸ telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ▸ e-mailom na *prodaja@vreme.com*

TOLENTINO

ALEKSANDAR ZOGRAF.

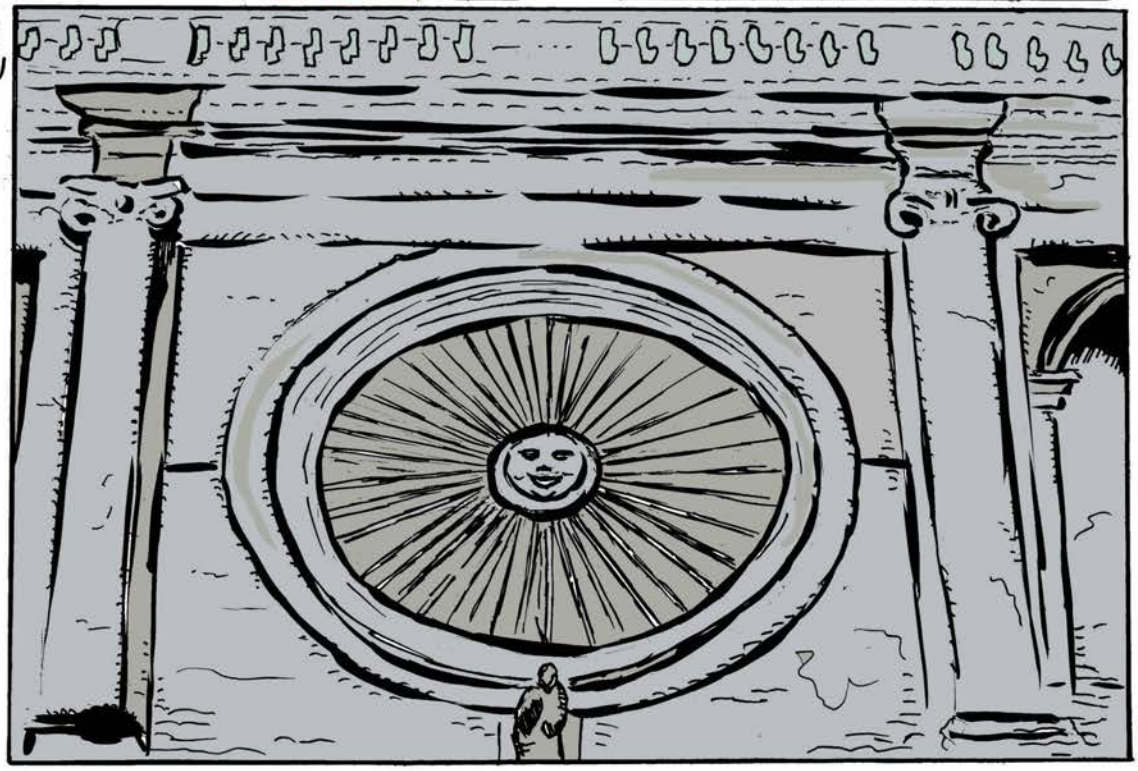
PONEKAD VOLIM DA U GRADU GDE SE ZATEKNEM POTRAŽIM NOVINE KOJE IZLAZE U TOM KRAJU. "NIKADA NEMOJTE DA POKLONITE BUDUĆEM SUPRUŽNIKU OŠTAR PREDMET KAO ŠTO SU NOŽ IL BROŠ, TO DONOSI NESREĆU"–PISALO JE U LOKALNOM ČASOPISU '**SPOSAMI!**'(VENČAJ ME!), KOJEG SAM POKUPIO U GRADIĆU TOLENTINO, U ITALIJANSKOJ OBLASTI MARKE (MARCHE).

JEDNA DRUGA LOKALNA NOVINA OGLAŠAVALA JE NA PANOU SVOJE NASLOVE, MEĐU KOJIMA JE BILO TEŠKO ZAOBIĆI ONAJ KOJI JE GOVORIO O TOME DA JE "U BLIZINI JEDNE KUĆE PRONAĐENO 31 ZMIJA".

ALI, AKO SU NOVINE POSVEĆENE TRENUTKU KOJEG JE PONEKAD ZABAVNO ŠČEPATI PRE NEGO ŠTO ZAVRŠI U STAROJ HARTIJI, POSTOJE NEKI ČVRSTI REPERI, KOJI SU PONEKAD TOLIKO UOČLJIVI DA O NJIMA NE RAZMIŠLJAMO DOVOLJNO. PITAO SAM SE DA LI LOKALCI PRIMEĆUJU LEPOTU ROZETE U OBLIKU SUNCA, NA PROČELJU BAZILIKE SVETOG NIKOLE... NE SEĆAM SE DA SAM IGDE VIDEO NEŠTO SLIČNO.

BAZILIKA JE POSVEĆENA SVETOM NIKOLI, KOJI JE VEĆI DEO ŽIVOTA PROVEO U TOLENTINU, I SMATRA SE SVECEM ZAŠTITNIKOM DUŠA U ČISTILIŠTU, ŠTA GOD TO ZNAČILO. NE TREBA GA BRKATI SA SVETIM NIKOLOM ZAŠTITNIKOM PUTNIKA, ČIJI SU OSTACI SAHRANJENI U BARIJU, I KOJI JE TAKO OMILJEN U SRBIJI. BAZILIKA JE BOGATO OSLIKANA, A AKO BOLJE POGLEDATE, VIDEĆETE ZANIMLJIVE DETALJE, KAO ŠTO JE DLAKAVI ĐAVO KOJI SE OKAČIO O ISUSOVU NOGU...

...ĐAVO KOJI NE DELUJE PRETERANO STRAVIČNO, I VIŠE LIČI NA PRIPITOMLJENU ŽIVOTINJU...

MEĐUTIM, NAJČUDNIJI SU SLIKANI UKRASI U OBLIKU LICA NEBESKOG TELA, MOŽDA MESECA, KOJA SE POJAVLJUJU NA MNOGIM MESTIMA. LICA SU U PROMENLJIVIM POZAMA, ČESTO NAKRIVLJENA, KAO DA PREDSTAVLJAJU SLIKAREV MIG, KOJIM NAM UPUĆUJU NEKAKAV ZNAK...

Osmeh

"Ladies and gentlemen, this is your captain speaking...", krenuli smo.

U meni se budi uzbuđenje, praćeno strahom od letenja – zbog mogućeg pada aviona, nemogućeg sudara sa drugim avionom i sličnih opsesija. Ali, to traje samo dok uzlećemo, ubrzo zaboravljam na nesrećne scenarije i prepuštam se drugoj vrsti paranoje – da li ću uspeti da nađem hotel, da li sam dobro obavila rezervaciju, šta ako sam zaboravila engleski...

Foto: A. Anđić

Vreme je bilo lepo, tako da smo sleteli nekoliko minuta ranije na aerodrom Schiphol, koji je nekih dvadesetak minuta vožnje udaljen od centra Amsterdama. Kupujem kartu, ulazim u voz i ubrzo stižem u Central Station u Amsterdamu. "Svaka čast!", laskam sebi u sebi i počinjem da se osmehujem dok pevušim "I feel pretty, oh, so pretty!". Ulazim u prvi tramvaj bez razmišljanja. Hotel mi je u centru grada, svi tramvaji idu ka tamo, logično je. A centar ne može biti ogroman, čula sam da je Amsterdam duplo manji od Beograda. I dalje se smešim, a smeše se i ovi oko mene. "Pa naravno da se smeše kad znaju gde se nalaze i gde su se uputili. A ti ćurko, skidaj osmeh sa lica, izlazi iz tramvaja i uzimaj mapu u ruke!", što mi to tad neko nije rekao.

Uglavnom, nekako sam uspela da dovučem sebe i kofer težak 25 kilograma do hotela, ali prvobitno raspoloženje zamenila je nervoza, a prethodno pevanu pesmu kratke sočne psovke, naravno, upućene sebi u sebi. Uzela sam ključ sa recepcije, upala u sobu, istuširala se i odlučila da počnem ispočetka ceo doživljaj. Ionako ostajem samo dva dana, nema smisla da budem gunđalo. Zaboravih da kažem, u Amsterdam sam došla na dvodnevnu konferenciju, tako da sam imala malo vremena za razgledanje ovog neobičnog mesta.

Izašla sam iz hotela ovaj put sa mapom i uključenim gpsom na telefonu. Napolju je bilo između 20 i 25 stepeni, sunčano i prepuno nasmejanih ljudi. Malo kasnije sam otkrila poreklo tog sveprisutnog smeha. Nisu baš svi iz preterane finoće, ljubaznosti i evropske kulture. Ali objasniću to malo kasnije, kad dođe na red.

Elem, još na početku ove moje nizozemske avanture primetila sam da su ulice vrlo uske, ali tako spretno podeljene – te staza za pešake, staza za bicikliste, pa za tramvaje i na kraju za ostala vozila. Dobro planiranje nije vidljivo samo na ulicama. Hoteli, prodavnice, kafići, restorani, sve je minijaturno a nekako praktično i udobno. Na njihov bicikl može da stane celokupna mesečna nabavka iz "Tempa", pola garsonjere ili šestočlana porodica, zahvaljujući fantastičnim korpama koje se nalaze na prednjoj strani. I sve to izgleda divno, nalik na razglednicu, pesmu, na neki lep život.

I u sve to, na početku, nikako nisam uspevala da se uklopim. Čas bih se našla na putu biciklistima, čas skuterašima, čas ljudima koji žure nekud. Onda bih se zapetljala i stala, proučila pravila kretanja, pa ponovo u pokret. Malo po malo, okolina i ja smo počeli sve bolje da se slažemo. Ipak, strašno me je nervirala uloga oduševljenog, pomalo smotanog stranca sa kartom i fotoaparatom u rukama, tako da sam odlučila da te turističke rekvizite strpam u ranac, skinem "teleći" pogled i ubrzam hod, kao ja negde žurim, kao ja sam "devojka iz kraja". Zbog tog provincijskog poteza, uspela sam da napravim ukupno osam fotografija, od kojih su četiri skoro identične – kanal, čamac i most u daljini, a mene nema ni na jednoj.

Naravno, iz aviona se videlo da nisam odatle, da sam malo unezvereno stranče. Znam to i po tome što me niko nije pitao gde se nalazi neka ulica, zgrada, trg i slično, a u restoranu su mi se u startu obratili na engleskom i pitali me odakle sam. "I'm from Serbia", ljubazno odgovaram, pa onda konobar uz osmeh nastavlja "Oh, really, is it nice there?". "Of course, it's great!", k'o iz topa. Zna da ne govorim istinu, ali šta drugo da kažem. A i on, šta me kog đavola pita. Ako je imalo informisan, znaće da nije preterano "nice".

Punog stomaka i smirene glave shvatila sam da sam prinuđena da prestanem sa foliranjem jer nemam pojma gde se nalazim. Izvadila sam mapu i nastavila svoj pohod na "Severnu Veneciju". Tog subotnjeg martovskog popodneva prošetala sam čuvenim gradskim trgom Dam, prošla pored kuće Ane Frank i ušla u jednu katedralu, čijeg imena sad ne mogu da se setim. A za glavnu instituciju ovog grada nisu mi bili potrebni putokazi, jer se poznati *coffee shopovi* nalaze na svakom ćošku. I ne otkrivate ih čulom vida, već ih možete namirisati. Deluju zavodljivo, sa svim tim drečavim bojama i grafitima koji su iscrtani na ulazu. Neki žele da vas privuku tako što žele da vas asociraju na oazu, pa imaju palme po izlozima, zastave Jamajke i primamljive nazive. Sve to kao da vrišti: "Ovde će vam biti mnogo lepo". Međutim, ova Alisa nije ušla ni u jednu od ponuđenih zemalja čuda. Već je počelo da se smrkava, treba doći do hotela, a i sama sam. Drugi put.

U povratku sam naišla na tržni centar koji je i dalje bio otvoren. Par novih krpica i eto osmeha, čistog i iskrenog, neiskvarenog kojekakvim manirima i ostalim osveživačima vazduha.

Đurđica Bogosavljević

NESTEA je registrovani zaštitini znak Société des Produits Nestlé S.A.
NESTEA
Nešto sasvim drugačije

CONTINENTAL
HOTEL BEOGRAD
★★★★★

Vikend ručak 999

Igraonica i animatori za decu
Besplatan parking

Telefon za rezervacije
011 311 30 63

Restoran Brasserie
od 12:00-18:00

za odrasle 999 dinara
za decu do 10 godina BESPLATNO

www.continentalhotelbeograd.com

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec